

OSMAN
PAMUKOĞLU

İNSAN
VE
DEVLET

ARADA SIKIŞIP KALANLAR

İNSAN ve DEVLET
ARADA SIKIŞIP KALANLAR

Osman Pamukoğlu

İnsan ve Devlet / Arada Sıkışıp Kalanlar

© 2007, Osman Pamukoğlu

© 2007, İnkılâp Kitabevi
Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.

*Bu kitabın her türlü yayın hakları Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince
İnkılâp Kitabevi Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir.*

*Dizgi Ümit Yavuz
Kapak Sayat Ayık*

ISBN-13: 978-975-10-2625 -5

07 08 09 10 9 8 7 6 5 4 3 2 1

Baskı

İNKILÂP KİTABEVİ BASKI TESİSLERİ

İNKILÂP

Çobançeşme Mah. Sanayi Cad. Altay Sk. No. 8

34196 Yenibosna - İstanbul

Tel : (0212) 496 11 11 (Pbx)

Fax : (0212) 496 11 12

posta@inkilap.com

www.inkilap.com

OSMAN PAMUKOĞLU

İNSAN
ve
DEVLET

ARADA SIKIŞIP KALANLAR

"İnsana dair pek çok şeyin değişmeden nasıl kaldığını göreceksiniz..."

Yüzyıllardır dünyaya hükmeden insanoğlunun 'insan olmak' konusunda nasıl bir arpa boyu yol almadığını... Hâlâ savaşıyoruz, hâlâ öldürüyoruz, hâlâ aç ve hâlâ dünya adaletsiz."

Jean Paul Sartre

İÇİNDEKİLER

Giriş	9
-------------	---

Bölüm I

İnsan	13
Devlet	25
Politik Lider	43
Demokrasi	59
Türklerde Devlet, Cumhuriyet, Demokrasi	75

Bölüm II

Yaşanılan Türkiye	111
Türk Ulusu ve Devlete Yönelik Tehlikeler	133
• PKK'nın Silahlı Gücü ve Siyasal Gelişimi	135
• Ortadoğu'da Yürütülen Emperyalizm ve AB	169
• Kuzey Irak Kürt Devleti Girişimi	185
• Din İstismarcılığı ve Dinin Siyasallaşması	193

Bölüm III

İleri Daha İleri, Ama Nasıl?	207
Kaynakça	221

GİRİŞ

Çocukluğumdan beri düşünür, bir türlü tam ve doğru şeklini bulamam! “kitaplara önsöz niye yazılır?” kitabın hazırlanmasında katkısı olanların emeğine saygı olarak, teşekkür için olanları anlarım. Kitabın içeriğinin, önsözde özetlenmesine bir türlü mana veremem.

Okuyucuya kolaylık olsun, hap haline getireyim diye özetleniyorsa, o zaman işi özetle bırak, niye arkasına tonlarca sayfa ekliyorsun? Hele bazı önsözler var ki sanki dağa tırmanıyorsun, onu aşıp ovaya çıkacağım diye debeleniyorsun; sayfalar bitmek bilmiyor.

Madem “önsözle” başlanıyor, niye o zaman, “son söz” yazılmıyor?

Sonra, dünyada kaç kişi yüzlerce sayfa tutan konuların ruhunu okuyucuya birkaç sayfada geçirebilir. Kaç kişi bu ustalığa ulaşabilmiş?

Her halde alışkanlık olsa gerek. Alışkanlıklar tabudur, kırılmazlar!..

Ön sözler bende hep, “önce yüzmeyi kıyılarda öğren, sonra uzaklara gidersin” fikri ve duygusu uyandırıyor.

En iyi yüzme derin sularda öğrenilir, kıyılarda zaman kaybederek, eza çekmenin alemi yok...

Ben “önsöz” okumam!..

Osman Pamukoğlu
17 Eylül 2007 – Ankara

BÖLÜM

I

İNSAN

*"Kurda, kuşa yedirdik kaşı, gözü;
Gün ışıklarıyla karardık, yandık;
Kuş gagalarıyla kalbura döndük;
Durmadan kâh şu yana, kâh bu yana
Esen rüzgârla sallana sallana..."*

François Villon

*“Doğuyoruz, yaşıyoruz çoban kızı
Nasıl olduğunu bilmeden ölüyoruz.
Herkes hiçlikten yola çıktı
Nereye?... Tanrı bilir sevgili kızım.”*

Voltaire

Devletler, rejimler, politikalar, doktrinler, ideolojiler ve bunların altında da daha neler neler! Kim bunları icat eden? İnsan.. Aradığı ne? Zenginlik ve güven, özgürlük ve huzur.. Bulabilmiş mi? Hayır.. Sebebi kim? Ta kendisi! Durmadan, “Başlara dönen yolcu” durumundan bir türlü kurtulamaz. Nedeni ise doğası. İnsana ait icatların ne kadar doğru, ne derece mükemmel ve uygunluğu konularında akıl yürütmeden önce, bunları ortaya çıkarıp, sonra da, doğru dürüst yürütmeyene bakmak gerekir.

İnsanın toplum içindeki davranışlarının temelinde “Yaşamı sürdürmek” amacı ya da bunun uzantısı “Güvenlik” isteği ile “Bencillik” vardır. Toplum felsefesinin temelinde “Bencillik” ve “Faydacılık” ilkeleri yatar. Güvenlik isteği doğal yapısında vardır. Bu istek toplumun üzerine yönelince “iktidar isteği” biçimine dönüşür. Öteki insanlar içinde insan, onların üzerinde bir egemenlik kurmadan kendini güvenlik içinde duymaz. Öteki insan-

larla ilgilenmesinin nedeni kendi güvenliğı ile ilgili tasarılarıdır.

Güvensizlikten kurtulmak için başkaları üzerinde egemenlik kurmaktan başka bir yol yoktur. Başkaları üzerinde egemenlik kurmaya çalışmak ise, savaşı doğurur. Doğada durumunda "Herkesin herkesle" savaşı vardır.

Savaşlar, muharebeler, isyanlar, boğazlaşmalar insanoğlunun galiba, insanlaşmasıyla başlayan kaderi, hatta bu belki de, her zerresi bir karşılıklı güçler çekişmesi olan doğanın, toplumları da saran değişmez yasasıdır. İnsanlar bu yasanın kanlı çarklarının içine, açgözlülük, ikiyüzlülük ve ahmaklık yüzünden karışırlar.

Tarihe bakınca da: İnsan yaşamı, yalnız, yoksul, kirli, zalimce ve kısa görülür.

Biliyoruz ki hayvanlar âleminde şiddetin bireysel frenleri vardır. Aynı türden gelen hayvanlar hiçbir zaman ölümüne savaşmazlar; yenen yenileni esirger. İnsan türü ise bu koruyucu özellikten yoksundur.

Birbirlerini yalnız hayvanlar anlar. İnsanlar asla! Biz, insanların yalnız yüzlerini görebiliriz, fakat bu yüz onun benliği değildir. Bir insanın gerçek doğası savaşa katılmadan önceki dakikalarda ortaya çıkar: Bir yalnız, bir aslan, ya da bir inanan..

Ağaçlar da yetinmeyi bilir. Her insanın bir türküsü olduğu gibi her ağacın da bir türküsü vardır. Her ağaç birbirini tanır, onlar gök ve aynı toprağı ilâhi bir adaletle paylaşıp kardeşçe yaşarlar. Toprak, gök ve güneş hepsine yeter. Ağaçlar bebekler gibi doğar, büyür ve ölürler.

Tek mal ve mülk vardır: Yaşamın kendisi. Doğan zorunlu olarak yaşlanır ve ölür. Zamana bağlı varlığın etkisi üç türdür: Cahillik, eylem ve istek. Her istek başka bir

isteği, giderilmiş her özlem başka bir özlemi doğurur. İstek yok edici bir canavar gibi yaşamları tüketir. Bütün kötülükleri büyüten beşik ve mutsuzlukları üreten bir bataklıktır. Bedenin istekleri, bütün zihinsel isteklerin önüne geçince artık insanı midesinden teslim almak kolaylaşır.

Ölüm, doğanın nihai adaleti ve herkesin efendisidir. Talih gibidir, ne zaman geleceğini ne zaman gideceğini kimse bilmez. Herkes kendi payına düşeni er geç alır. Türkü gibidir, kiminin türküsü kısadır. Uzun olanınki ise sadece birkaç sözden öteye geçmez.

Ömer Hayyam'ın dediği gibi:

“Can yoldaşlar dostlar çekildi gittiler
Ecel çiğnedi hepsini birer birer
Yan yana oturmuştuk hayat sofrasına
Bizden birkaç kadeh önce sızdı gittiler.”

Ölümü ve bir gün hayattan atılacağını bilen insanın bunu görmezlikten gelip, kendini heba edercesine sahte mutluluklar peşinde koşması akıllıca bir iş olabilir mi? Gerçeği görmemek ve kendisini aldatmak için; günlük hay huylar, sahte tavırlar, kukla oynatmalar ve eğlenceler peşinde koşuyor. Aslında bu hal, “İnsanın kabaklaşması”dır.

“Tepeden tırnağa kavga, hasret ve ümitten ibaret ben...” diyen; Nazım başka bir şiirinde de şöyle söylüyor:

“Paydos... diyecek bize bir gün tabiat anamız
'Gülmek, ağlamak bitti çocuğum...'
Ve tekrar uçsuz bucaksız başlayacak:
Görmeyen, konuşmayan, düşünmeyen hayat...”

Eski Roma mezar taşları, genelde ölen insanın yaşamının ve mesleğinin şiirsel bir tanımını içerirdi: "Ey yolcu, kim olursan ol, dur ve bu satırları dikkatle oku..." gibi başlardı. Tümünden çıkan sonuç şuydu; İnsanın yalnızlığı, güçsüzlüğü, boyun eğişi, büyük sahtekârlar, saygın dolandırıcılar, onurlu alçaklar, her şey komik, her şey tozlu, her şey hiçbir şey, akılsızlığın dışında mevcut, her şey... Antik toplum lafı, genelde "Dar kafalı" toplum anlamında kullanılır. Kadınlar ve çocuklar eskiden savaşa karıştırılmazdı. Bugün kadınlar ve çocuklar savaşlarda daha çok ölüp yaralanıyor. Bunu yapanlar da kendilerini "geniş kafalı" sayanlar. Aklının işleyişi bozulmuş, "lüzumsuz adam", gözleri bağlı, kulakları tıkalı, vicdanı "hiçoglu"; Onur ve asaletle yaşamaktan bahsediyor. Dünkü, "dar kafalıysa" sen de; "kalın kafalı" bir salaksın.

Aylar ve yıllar gerçekten uzundur, ama telaşlı insanlar kısaltır onları, gökyüzü ve yeryüzü gerçekten geniştir, ancak panik halindeki insanlar daraltır onları. Yüzsüz gökyüzü daima aynı yerde kalır. Sonsuzlukla karşılaştınca, insanın içinde bulunduğu an sadece bir noktadır. Buradaki her şey, son derece küçük, değişime ve sona ermeye tabî ama her şey akıllıca bir sebebe dayanmaktadır.

İnsan doğasına dayanan şeylerde, kültür, ırk ve cinsiyetin önemi yoktur. Ufukta kaybolan bir gemi, devrilen bir ağaç ve solan bir yaprak gibi; birleşik olan her şey, ergeç çözümlüp yok olacaktır. Eskir, yaşlanır, çözülür ve dağılır. Ve bu dünya, aklımızın alamayacağı kadar yaşlıdır... Her şey yakılıp yıkılıyor, yağmalanıyor, göller, ağaçlar yok ediliyor, öldürücü insanlık yaşanıyor...

**“Bir gel git var insan hallerinde,
Hep sığ sularda sefalet içinde son bulur.”**

İnsanın sebep olduğu kötülüklerin dışında onun etkisi olmadan meydana gelenler de vardır: Hastalıklar, acılar, can dostlarının kaybı, etrafı kasıp kavuran ve insanları öldüren fırtınalar, su baskınları, salgınlar, yaratılmış olan tüm varlıkların sonunu getirir, adil veya zalim, iyi veya kötü tümünün!..

Rastlantı, nedenleri bilinmeyen olayların bir araya gelişine denir. Oysa nedensiz bir dünya yoktur. Dolayısıyla, bu dünyada rastlantı diye bir şey söz konusu olamaz. Rastlantı yalnızca insanın kafasının içindedir, insanın algılarının sınırlı olması, bilme gücünün dar oluşu, rastlantıdır. İnsanlar kalıplara sıkışıp kalmışlardır. Tamamen aynı hareketleri ve aynı kelimeleri tekrarlarlar. Büyüyen kitleler ortasında günden güne daha da çok yalnızlığa gömülerek, acınacak duruma düşmektedirler.

İnsanın sahip olduğu tek şey ruhu ve vücududur. Fakat doğrusu; bunlar bile ona ait değildir. Çünkü insan kalbi zayıf ve ruhu dış tesirlere açıktır. Sürekli ikiyüzlülük oyunu, eski saray aristokrasisinin entrika dünyası, yaltaklanma, yaranma ile kentlerdeki tacirlerin havasına kendini kaptırmasıyla, ruhunu ve kişiliğini koruması zorlaşır.

“Sen de sıradan bir insansın; aklının derecesi düşük ve güçsüz.”

Guatama Buda

Harikalar ve gariplikler tam insanların özellikleri değildir; Tam insanlar, yalın ve normaldir. İnsan yaşamında talih ve felaket diyarları, düşünce ve düşlerden oluşur. Düşünce değişince dünyası da değişir. Geçmişi büyütenler vardır, bunlar uyuşturur... Geleceği büyütenler vardır, bunlar da uyutmayı kendilerine iş edinmişlerdir.. “Sorunsuz insan” gibi saçma bir söz vardır. Sorunsuz insanlar vardır ama, onlar bulunabilineceği tek yer; mezarlıktır.

İnsanın kendi halinden habersiz, “Haline bakmadan halı dokuyan” garipliği, doğa düzenine kafa tutması ve onunla mücadeleyle girmesi ise; “kurbağa diline yapışmış sinek gibi çaresiz”, “örümcekle sinek avında pazarlık yapmak” kadar, çaresizliktir.

Ağaçlar nasıl tohumlarına göre çeşit çeşitse, insanlar da kişilik ve yazgılarına göre çeşit çeşittir. İnsanın ne kadar küçük ve basit bir hayatı olursa o kadar mutlu ve o kadar az sorunu olur. Dünyayı ihtiyaç yönettiğinden, insanlar ihtiyaç duymadıkça ender olarak eylemde bulunurlar. Eğitim doğal yapıyı düzeltmek için yetersizdir. Ortalama aydınlar çok düşünür, çok okur, çok bilgilidir, bu nedenle çok kuşkucudur, sonuçta bu insanlarla herhangi bir şey yapılamaz. Aynı şekilde, toplumda, karamsar, kötümser, çekimser ve iyimser insanlar vardır. Dördü de bir işe yaramaz...

Masum görüntüsü veren insanlar en az masum olanlardır. En iyi düzenbazlar hiç kimsenin dikkatini çekmeyen yumuşak başlı ve kolay fark edilmeyen paravanlar kullanırlar. İnsanlar yaptıkları işlerin sorumluluğunu taşımaktan kurtaracak hikâye bulmakta çok hünere sahiptirler. İyi öğüt onları rahatsız eder, kötüsü hiçbir zaman... Katı-

rın kulağı kesilince at olur zannederler. “Beni sokmayan yılan bin yaşasın,” deyimi hem en bencilce bir deyim hem de toptan yanlışdır. Neden? Doğadaki yılan senin şehrinde, caddende gezmez ki, burada bahsi geçen arazideki yılanlar değil, toplumdaki yılan, beraber olduğunuz insandır. Seni ne zaman ısıracağına gelince, kesinlikle seni sokacaktır ama zamanını sadece o bilir. Peki o takdirde nasıl oluyor da sen bu lafın arkasına sığınıyor ve kendini güvende hissedebiliyorsun? Bu akıl mı?.. “Sürûden ayrılanı kurt kapar.” Güzel!.. Ayrılmayanı da keserler!.. Sürûden ayrı düşen bir koyuna her zaman kurdun saldıracağını düşünmek ahmaklıktır. Koyun, özgürce bir takım sıkıntılara katlanabilir... Ama senin kasaba gideceğin kesin...

Hiç kimse diğer insanlardan daha aptal olduğunu hissetmekten hoşlanmaz. Akıllı insanlar bir aptal insanla birlikte olmak istemezler fakat, aptal insanların akıllı insanlarla birlikte olmak isteksizliği öbürlerinden yüz kat daha fazladır. Dobrá dobra olmak, özgüven ve özgün bir ruh ile yürek gerektirir. Ancak kaçınılmaz şekilde birçok insanı gerçeğe yüz yüze getirdiği için, özellikle de zayıf kişilikleri kırar ve incitir. Ancak bunun tersi de söz konusudur:

“İnsanoğlu; onu tekmele, seni affedecektir. İltifat et, gerçeği görebilir ya da göremez. Ama ona aldırma zann senden nefret edecektir.”

İdris Şah.

Yaşamayı önceden kaybedilmiş bir savaş gibi gören felsefeler de vardır. Bunun sebebi bir insan olarak yaşa-

manın ve doğru yolda ilerlemenin neredeyse imkânsız olmasından kaynaklanmaktadır. Birçok nesnenin kôlesi vardır ama herkes korkunun kôlesi olduğundan, korkunun da sayısız çocuğu bulunduğundan insanlar, "Tam adam" olarak yaşamakta zorlanırken, rûzgâra ayak uydu-ramazlar. Bazı şeyleri ve ruhu gelip geçici akılla anlamaya çalışmak da boşuna olunca, sıkıntı daha da artar. Gece vakti saldırarak bir şehri yok eden seller, zaman zaman yeryüzünde hiçbir şeyin insanların egemenliği altında olmadığını anlatır ama; sadece, yaşamı iyi kavrayanlara...

İnsanoğlunun milyonlarca yıldır döktüğü gözyaşı, kimi doğanın düzeni, kimi kendi zayıflıklardan; okyanusları dolduran sulardan belki de daha çoktur. İstiraplarının en korkutucusu da benlik ve tutkularının esaretindendir. Kendini başkalarıyla mukayese hastalığı, sonunda, yer, bitirir ve eritir.

"İnsanlarda kıskançlık ve fesatlık, eksikliklerini hissetmesi ile başlar."

Victor Hugo

Çok konuşmak, insanın gözden düşmesi için en kısa ve en emin yoldur. Davul çok gürültü çıkarır, çünkü içi koftur. İnsan, gariptir; bilmediği meselelerde daha çok konuşur. Bütün bunlar kendisine anlatıldığına ve bir şekilde duymuş olmasına rağmen, bir günlük güvercin gibi dağı bir türlü aşamaz. Yazmayı, not tutmayı sevmez, sıkıntı basar. Çünkü zor işlerde gözü yoktur. "Adam sen de" deyip geçer. Geleceğe bir şeyler bırakmak gibi bir derde girmez.

“Kafa ile kalemin arasındaki mesafe, kafa ile dil arasındaki mesafeden çok daha uzun ve çetindir.”

Kafka

İnsan becerileri de huy ve karakterleri gibi çeşitlidir: Kişisel yetenek dağ çiçekleri gibidir, doğal olarak serpilir açılır. Mesleki başarı saksı çiçeği gibidir, yerinden edilir, taşınır, başka taraflara dikilir. Geçici güç edinenler vazo çiçeği gibidir, kökleri olmadığından kısa sürede solarlar.

İnsanın hayat hikâyesi: İnişleri, yokuşları, geçitleri ve dönemeçleriyle garip bir yaşantı... Bazen suskunluk, bazen tehlike anları içinde uzayıp giden garip bir yol. Ümitleri, sevinçleri veya yenilgileriyle bazen renkli, bazen hiçlikten ibaret bir hikâye. Bu hikâyede, bilinmeyen bir el, onun yolunu çizmiştir. Ümit oyalamıştır. Fikir sürüklemiş, tehlike yolunu süslemiştir. Ama her seferinde “Huzurun bir pahası var”dır.

İnsan yaşamının bilinen tarihsel sürecine bakıldığında her şeyin değer olarak, bir devresi, geçerli bir zaman aralığında var olup kaybolduğu, kıymetini yitirdiği görünür. İki şey hariç: Özgürlük ve cesaret. Eğer insanlık bugün bir yerde ise, bunu sadece ve sadece, özgür ve cesur insanlar sayesinde gerçekleştirmiştir. Özgürlük iradesi her şeydir.

“Yalnızlıktan korkma. Düşün ki Tanrı da yalnızdır. Ama kendisinden memnundur...”

Hem senden alınacak şeylere karşı, senden alınamayacak olanları düşünsene.

Bu senin iradendir. İradenin özgürlüğüne ise, Jupiter bile karışamaz...”

Epiktetos

Hayatı topraktan öğrenip kitapsız bilenler de çoktur..
İnsanlardan fazla şey beklemeyip, küçük bir ricası olan
da vardır:

"İstemem ben fatiha, tek çalmasımlar taşımlı.."

Eşref

DEVLET

"Devlet halktan başka bir şey değildir. Halk deyince herhangi bir biçimde bir araya toplanmış olan rastgele bir yığın değil, ortak bir yarar, amaç ile uyum halinde bulunan, hukuksal bağlarla birleşmiş insanlar topluluğunu anlatmış oluruz."

Çiçero

“Devlette de; koşulsuz güvene, hükümetin yüksek niteliğinin kabulüne ve halkın rızasına ihtiyaç vardır.”

“İnsanlar devletin doğuşundan önce yaşadıkları doğal durumunda, eşit, mutlu ve masum bir yaşam sürdürürlerdi. Bu mutlu dönemde özel mülkiyet bilinmiyordu. Buyuran kimseler, yasalar ve devlet yoktu. İçlerinde en iyi en akıllı olanların dediklerine isteyerek uyuyorlardı.”

Tarih Öncesinden Yeniçağa Siyasal Düşünceler Tarihi

Bir halk ve ulusun devlet denilen siyasi örgütü var edip yönetimi altına girmesinin sebebi; can ve mal güvenliğini sağlaması, bireysel ve toplumsal sorunları adaletle çözüme kavuşturması içindir. Bunun dışındaki gerekçelerin hepsi, çıkarıcı unsur ve kişilerin uydurmasından başka bir şey değildir.

Devletin en üst siyasal olgusu ise; tartışılmaz güç ve kudretinden gelir. Eğer bir devlet tam ve gerçek bir devletse, onun bu yeteneğinden içerde ve dışarıda hiç kimse şüphe edemez. Şüphe, kuşku ve endişe başladıysa bu; O devletin erimeye ve zaman içersinde de çürüyüp yok olmaya sürükleneceğinin açık belirtisidir. Bunu olaylar ve şartlar hızlandıracaktır. Fazla söz gerekmez, sıradan bir tarih öğrencisi bile bunu bilir.

Bir devlette egemenlik, yurttaşlar ve uyruklar üzerinde en yüksek, en mutlak, en sürekli güçtür. Devlet gerek-

li mi? Kesin gereklidir. Aksi halde, toplum ve bireysel çıkarların yarattığı kaosla ülke, kan, ateş ve mutsuzluktan kurtulamaz. Her şey, bilek gücüne, kabadayıya, çeteciye, silahına güvenene, para gücüne, tirana kalır. Bütün bu saptan samandan grupları bir araya toplasanız, sayıları o milletin yüzde onunu geçmez, geri kalan yüzde doksan ise zulüm görecek demektir.

O halde mesele ne? Çok basit ve net: Yetki ve sorumluluk verilen insanların; yetenek, ahlak ve cesaretiyle ilgili... Peki, bunları bu işlerin başına getirenin hiç mi sorumluluğu yok? Tam tersine, asıl müsebbip onlar. Çünkü onların onaylamadığı, doğru bulmadığı hiç kimse o görevlerde kalamaz, çünkü onların hiçbir gücü yoktur. Ama bunun için, halkı teşkil eden bireylerin fakir ve yoksul olmaları, yani ekonomik ve mali bir sıkıntı çekmemeleleri, buna bağlı olarak da özgür iradelerini serbestçe kullanabilmeleri gereklidir.

Tarih yazı ile başlar, fakat, ilk çağda, orta çağda ve yeni çağda toplumların yönetim biçimleri şöyle görülmektedir: Monarşi, aristokrasi, yasalı demokrasi, yasadız demokrasi, oligarşi ve tiranlık. Monarşi ve tiranlık, tekil yönetim; aristokrasi ve oligarşi, azınlık yönetimi; yasalı ve yasadız (yozlaşmış) demokrasi ise çoğunluğun yönetimidir. Silahlı güce dayanarak politika yapma hareketlerinin sonunda ortaya çıkan askeri yönetimlere de "Timokrasi" denir.

Devlet, egemen gücün hukuka uygun olarak, adaletle yönetilmesidir. Ancak, "Yasalı demokrasinin" aşırı özgürlükleri, parayla her şeyi satın alınması sonunda parayla satın alınanların patlamasıyla, "Yasadız demokrasiye" geçilir. Buna katlanamayan varlıklar "oligarşiyi" kur-

maya çalışır. Bu sırada bir halk lideri çıkar, silahı da olan halk ile yönetimi ele geçirir ve tiran olur. Özgürlüğün zıttı köleliği çağırmıştır. Artık zorbalık başlar, “Tiran” sözcüğü zorba anlamına gelir.

Demokratik sistemin çürümüşlüğünden ileri gelen ekonomik skandallar, karşı hareketleri güçlendirir. Uzun vadeli ve şiddetli etkileri olacak bir olaylar silsilesi başlar. Otoritenin zayıf ve göz yumma eğilimi olayları artırır. Her yerde eylem komiteleri oluşur ve mantar gibi çoğalırlar. Hasımların küstahlığı ile hükümetlerin eylemsizliği halkın öfkesini hızla tırmandırır. Çoğu kapitalistler gözden uzak durup gelişmeleri korkarak bekler. Bu dönemde yazarlar “düşündürücü”, şairler “heyecanlandırıcı” etkili yapıtlar yayınlarlar. Artık klasik parlamenter oyunu oynama, laf cambazlığı, laf ebeliği biter. Esas gücün parlamento dışında olduğu meydandadır. Dev, canlı ve coşkulu olaylar meydana gelir. Yozlaşmış demokrasilerin sonu diktatörlüklerle son bulur.

İmparatorluklar ve devletler kızılağaçlar gibi 3000 yıl yaşayacakları masalı ile avunurlar ama, bu: “Geçmişi bilmeyenlere en iyi öğretmen felakettir” deyişini, doğa yasaları gibi, yürürlükten kaldıramaz. Yüzbinlerce, hatta milyonlarca insanın canına malolan cumhuriyetlerin bile ömürleri bir asra varmadan bitip sona ermiştir.

İşler çok kötü gidince de:

“Adalet çukurda olduğundan,

Cinayet hüküm sürdüğünden,

Tüm haklar ihanete uğradığından,

Her köşe başında, ülkenin utancı ilân edildiğinden;

Seviyorum seni hüznün!”

Victor Hugo

“Ne kimseye kölelik ederiz ne kimseye boyun eğeriz” ilkesinden hareketle, “Demosu” halktan hareketle tanım-
lamak ve uygulamak “Halk tarafından yönetilmek,” halkın
yönetiminin imkânsızlığı ortaya çıkmıştır. Yasalar önün-
de eşitlik ve kamu görevlilerinden hesap sorma, sahtekâr-
ların ve beceriksizlerin görevden alınması, hatta idam
edilmesi, 185 yıl süren Atina demokrasisinde gerçekle-
miştir. Gerçekten devleti vatandaşlar M.Ö. 500’lerde,
500’ler meclisi olarak yönetmişlerdir. En yüksek on aske-
ri yetkiliyi de kendileri seçmişlerdir. Bizzat halk yönetimi
bu örneğin dışında İskandinav ülkelerinde, Vikingler’de
uygulanabilmiş ve bir daha da rastlanmamıştır. Demokra-
si; hayal ve gerçek arasında gidip gelmektedir. Platon, de-
mokrasinin ehliyetsizler, yetersizler, beceriksizler yöneti-
mi olduğunu savunmuş, çoğunluğun istibdatı demiştir.

“Cumhuriyet” sözcüğünü, “Demokrasi” sözcüğü ola-
rak; “Halkın halk tarafından idaresi” anlamında kullanan
Roma, yeryüzünde en uzun yaşayan devlet ünvanına sa-
hiptir. Cebelitarık’tan Fırat’a kadar uzanan toprakları yö-
neten bu devlet 1200 yıl hayatta kalmayı başarabilmiştir.
Kendine göre devlet idaresi olan bu imparatorluğun en
güçlü yönü yasaları ve bunları, uyruklarına hiç ayırım
yapmadan eşitlikle uygulamasıdır. Yolsuzluk, dolandırı-
cılık ve rüşvete karşı, bugün çok acımasız görülse de o
günün koşullarında pek bir şey sayılmayan bir uygulama-
sı şöyledir: Bir kamu görevlisi aynı zamanda konsül ün-
vanı da taşıyan kişinin altınla rüşvet aldığıının tesbit edil-
mesi üzerine idamına karar verilmiştir. Romalı bu konsül
(M.Ö. 70) ağzı eritilmiş altınla tıka basa doldurulmuş ola-
rak öldürülmüştür. Ölürken ona söylenen şudur: “Hayat-
ta çok istediğin metalle doyur kendini...”

Roma'nın yetki kullanma ve sorumluluk taşıma biçimlerini yadırgayan Atilla: "Bu Cumhuriyeti hiçbir zaman anlayamayacağım Roma'da kimin iktidarda olduğunu anlayabilmem için yüz diplomata ihtiyacım var," demiştir.

Monarşi; İmparator, kral, padişah, han, hakan, sultan tarafından, devletin siyasi ve askeri gücünün tek bir kişiye toplanması durumudur ve kabile, aşiret ve boylarda da vardı. İnsanlar binlerce yıl böyle yönetildi. Elbette bir danışma kurulları, kurultayları, bilgelere danışan heyet ve kurumları vardı. Bugün yeryüzünde yaşayan millet ve toplumlar tarihleriyle övünmeye, medeniyetleriyle iftihar etmeye kalkıp da, aynı zamanda böyle idare mi olur diyemezler. Niye kazandıkları savaşlarla, ele geçirdikleri topraklarla, kurdukları devletlerle övünüyorlar... Ordularının başında hem siyasi hem de askeri lider olarak bu şahıslar vardı. Ve bunlar bizzat çarpışmalara katılırlar, savaş kaybetmeleri veya zayıf olan siyasi kararlarının sonunda azledilir, hatta hapsedilir ve öldürülürdü. Alpaslan karşısında hüsrana uğrayan Romen Diyojen bir imparator olarak bütün bunları yaşadı. Bugün bazı ülkelerde sınırlı yetkilerle, sembolik yapılarla bu kurum, hâlâ sürmektedir. Başkanlık ve yarı başkanlık denilen kurum ise dün, ezerek, keserek, kıyısını köşesini biçerek, eh işte; bugüne intikal ettirilmiş şeklinden başka bir şey değildir. Yönetimde böyle bir yapının doğruluğunu savunanlar tabiatı örnek almaktadırlar. Yani: "Doğal bir sürece en çok yaklaşan şey, en iyidir. Çünkü doğa her zaman en iyi işler. Doğada yönetimin hep bir tekin yönetimindedir... Arıların bir kralı olur. Bu evrende her şeyin yaratıcısı ve efendisi olan bir Tanrı vardır. İnsan topluluğunun en iyi yönetim biçimi de tek bir kişi tarafından yönetilenidir."

16ncı yüzyıl başlarından itibaren papalık; lüks ve görkem uğruna, kendine bağlı kiliseler yoluyla saf Hıristiyanları gittikçe daha büyük çapta sömürmenin yollarını arayıp buluyordu. Katolik kilisesi tam anlamıyla “Din ticareti” yapan bir kurum haline gelmişti, kral ve kilise, kilise ve prensler, aydınlar ve kilise, sonunda da hepsi birbirine girince, Avrupa’da 30 yıl kan gövdeyi götürdü. Birden patlayan ve uzun yıllardır söndürülemeyen bu vahşetin gerekçesi çok uzun değildir:

“Bunların gemi aızıya almış çılgınlıkları böyle sürecektir, olursa, bu gidişe bir son vermek için zora başvurmaktan, dünyayı zehirleyen bu uğursuz insanların üstüne saldırmaktan, bu yaptıklarının hesabını lafla değil, silah ile sormaktan başka çare kalmamıştı.”

“Yer devletindeki eşitsizliği kabul edip, Gök devletindeki eşitlikten bahsedecekler; yasalar önündeki eşitsizliği doğal bulup, Tanrı önünde eşitliği öne sürecektir; sonuçta, bu dünyadaki eşitsizliğe seslerini çıkartmayıp insanlara öte dünyada, ölümden sonraki yaşamda eşitlik umudu sunuyorlar...”

Seneca

İmparatorluklar en güçlünün iradesini zayıfa kabul ettirerek yapılabilmektedir. Bu devletler öyle bir vurucu güce sahip olmuşlardır ki, kaçınılmaz olarak bu güçten yararlanmışlardır. Bunlar ekonomik ve diplomatik müdahalelerde de çok etkiliydiler. Kaynak boğuşmaları, dini boğuşmalar, ulusal boğuşmalar sonunda, yeryüzünde savaşların sona erdiğini sadece ölümler görmüştü. Devletler şunu iyi bilir. Dışarıdan bir tehlike olduğunda halkın ara-

sındaki ihtilâf ve huzursuzluk sona erer. Dış tehlike birlik-telik ihtiyacını ortaya çıkarır ve bir bütünlük hissi yaratır. Sivil savaşlar, iç savaşlar ve çatışmalar, dışarıdan bir düşmanın sahneye çıkmasıyla son bulur. Aksi halde düş-manlık ve dikkatlerini birbirlerine yöneltirler. Onun için bir dış tehdit yaratarak, ortak düşman tarif ederek herke-sin bir araya gelmesini sağlarlar. Zihin odaklanacak bir amacı olmadığında, kendisine döner ve endişeler, kaygı-lar arasında giderek bir buhran yaratır. Bir tutkuya bağ-lanır, açık bir hedef olunca kaybolur. Net bir hedef varsa, moral yükselir, bir şeye kolay odaklanılır.

Hiçbir devlet komşularının istediğinden daha uzun sū-re barış içinde yaşayamaz. İnsanlar, aynı anlama gelse de, savaş yerine çatışma kelimesini duymayı tercih eder-ler. Ölölere kayıp derler, yanıp yakılana da maddi ha-sar... Sizden biri sizi vurduysa veya müttefikiniz sizi öl-dürdüyse, ona da dost ateşi diyerek, dil de gerçeklik al-gılarını değiştirirler. Acıyı güçlendiren olumsuz bilginin ani gelişidir. Aşırı derecede acı yüklendiğinde vücutun şok olması gibi, beyin de şok olur. Şimdiki zaman insanı tüketir.

Savaş demir ve ateş yığını altında kalmak demektir. İkinciliği olmayan bir yarıştır. Bir savaşın kaybedeni sa-dece kadın ve çocuklardır. Sayısız çocuk tabutları arka-sında dizilen gözü yaşlı annelerle, tersine; anne ve baba tabutları gerisinde perişan haldeki çocuklardır. Bir sa-vaşta yenilenler aralarında anlaşabilir. Galipler arasında anlaşmazlık çıkar. Sebebi, yenmek yenilmek kadar kesin olmaz da, ondan.

Bir devlet imparatorluğa doğru yürürken, insanları körleşir ve kendilerinin diğer toplumların devi olduğuna

inanmaya başlarlar. Bütün kendini beğenmişlik, bütün üstünlük imaları, doğal yönetim hakkı ve tüm şımarıklığıyla doğar... İttifaklar çıkar, bunlar ya büyüyenle olacak, ya da büyüyen tarafın altında kalmamak için yapılacaktır. Birincide pay kapma, ikincide korku vardır. Bizi de kapmasınlar diye. Sonuçta korku ittifakları, ittifaklar da savaşı getirir.

Müttefik kimdir? Sizin yaptığınız düşman tanımlamasında aynı fikirde olan, ya da size silah satarak sırtınızdan para kazanan devlettir. Müttefik Hunların deyişiyle: "Çakalın, çadırın dışından içeri işemesinden, içeride bulunup dışarı işemesi daha iyidir..." Garip, inanılmaz, ama gerçektir. Savaş davulları çalınca önce atlar sonra da insanlar mutlu olurlar. Ve bu dönemde insanlar vahşileşir. Hayat bir belirsizlik olduğundan, artık devletin, halkın ve savaşa katılanların nelerle karşılaşacağını kimse bilemez. Bir şey hariç: Ölümden korkanların ölümü çabuk olacaktır...

*"Bizi şaşkına çeviren bu çarkı felek
Bildiğimiz bir Çin feneri,
Güneş lambaları, evren ise gölge,
Biz de bulanık biçimleriz, umursanmayan."*

Ömer Hayyam

Devletlerin siyasi, ekonomik ve askeri ittifakları, müttefik olmaları, yaşamları boyunca en hayati konulardan biri olmuştur. Bir defa "dost ve müttefik" sözünün birlikte kullanılması kadar saçma bir şey olamaz. Ulusların, devletlerin münasebetlerinde "dost olmaz" müttefik olur. Çünkü her şey A'dan Z'ye çıkara dayanır. Bir başka

mesele, her şey olaylara ve koşullara bağlıdır. Ebedi müttefik diye tanımlanabilecek bir devlet olamaz. Müttefikler de deve kuşuna benzer; uç dersin ben deveyim der, şu yükü taşı dersin ben kuşum der. Bir iş için ortak (müttefik) iki kişi ormanın derinliklerinde ilerlerken, biri aslanı uzaktan görür, diğerine göstermesiyle birlikte, sırt çantasını indirip spor ayakkabılarını giymeye başlar. Diğeri. “Neden o ayakkabıları giyiyorsun, aslandan hızlı koşamazsın ki” der. Diğeri cevap verir: “Ben aslanla yarışmayacağım, senden hızlı koşayım yeter!”

“Savaş kurdu bir kayanın üstüne çıktı. Ulumaya başladı. Gözlerindeki ateş geceyi aydınlatıyordu. Önce savaş rüzgârı eser, sonra ölüm rüzgârı, geride sadece gözyaşı kalır...”

Rus halk şarkısı

Savaş!... Yaşayan insan sayısını azaltmak, topraklara el koymak, yoksa, medeniyetleri yok etmek için mi? Eğer toprak içinse, bir Rus köylüsü buna şaşıyor ve ne kadar anlamsız olduğunu anlatıyor: “Toprak mı? Eh ne yapsak nafile. Neden mi? Çünkü bu toprak kimsenin değil ki, Allahın malıdır da ondan!.. Toprağı Allah yarattı. İnsanlar toprağın üstünde misafir. İster senin, ister benim, ister milletin olsun.. En sonunda misafir göçer gider. Toprak gene kalır sahibine..”

Heredot, “Tarihin babası” (“Yalanların babası” da diyenler vardır) geçmişi, Avrupa ve Asya’nın muazzam çekişmesinin penceresinden görmüştür. Ve de dokuz kitabı, Yunan Pers savaşlarıyla sona erer. “Kitaplarını mevcut kamuoyu için değil, sonsuza kadar kalmak üzere”

planladığını bizzat yazmıştır. Halde yaşananlar ve geleceğe doğru öngörüler O'nun ne kadar isabetle ilerisini tesbit ettiğini göstermektedir. Dünya anarşik sayılabilecek bir durumdadır. Kültürel anlaşmazlıklar tarihin hiçbir döneminde olmadığı kadar çoğalmış ve tehlikeli bir ahle gelmiştir. Gelecekteki çatışmalar ekonomik ve ideolojik nedenlerden ziyade, kültürel faktörlerden kaynaklanacaktır. Batılı olmayan ülkeler "Bizim kültür bağımsızlığımız vardır. Biz modern olacağız ama biz, siz olmayacağız. Batı yoz bir kültürdür" demektedir. Batıya benzemeyi "Batıdan zehirlenmek" diye adlandırmaktadırlar. Batı "kendini beğenmiş, materyalist, baskı, acımasız ve ah-laken çökmüş" diye tanımlanıyor. Batının, militarist, emperyalist, sömürge terörü diğer ulusları sarsıntıya uğrattıyor. Tüm sorunların kaynağı da budur. Kimse, Londra, Paris, Berlin ve Washington'dan emir almayı istemiyor.

Avrupa tarihi, tarihçinin olmasını istediği şeydir. Siyasi, dini, barışçıl! Ciddi, romantik, yakın, uzak, trajik, komik, önemli, anlamsız, kısaca, kendilerinin olmasını istediği her türlü olay ve düşüncenin bir özetidir. Yine birçoğu, Avrupa'nın iyi talihinin bir şekilde sonsuza dek süreceğini hayal etmiştir. Batı uygarlığı aslında Rönesans ve reform çıkışları dışında mimarlarının çıkarlarını sağlayacak şekilde tasarlanmış bir yapılar düzenidir. İdeolojik alandaki karmaşık araştırmaların, sayısız kimlik yolculuğunun, kültürel propaganda alanındaki çeşitli denemelerin ürünüdür. 19ncu yüzyılın Avrupa güçleri Fas'tan Suriye'ye kadar sömürgeler kurmuşlar, ama Türkiye'deki en büyük Kabeyi yıkamadılar ve dolayısıyla, genel egemenlik de kuramadılar.

Avrupa, bütün kendini beğenmişlik, bütün üstünlük

imaları, bütün öncelik ve eskilik iddialar yla ve doğal yönetim hakkıyla ilgili tüm  ımarıkl ğıyla, doğmuştur. Bugün, bat  servisleri, birçok ülkede politikacıları, siyasi partileri, i  i sendikalarını, basın yayın ve kültür kuruluşlarını kullanmaktadır. Seçilen hedef ülkelerinin ulusal kaynakları bat  kökenli çok uluslu şirketlerce kendi çıkarları adına çalıştırılmaktadır.  lkeler arasındaki ekonomik ortaklık düzeyi en azla en yüksek arasında serbest ticaret bölgesi, gümrük birliği, ortak pazar ve ekonomik birlikten öteye gidemez. Ancak iç siyasi müdahalelere varm  , siyasi birlik kurma amaçlarına tırmanm  tır. Birlikte, siyasi hedefler saptayıp bununla güvenlik ve bölgesel düzen sağlayabileceği meseleleri, olsa olsa “Hayali guguk ku ları ülkeleri”ne uygun bir siyasi tasarımıdır.

Kapitalizmin içten d  a, d  tan içe, yukarıdan aşağıya aşağıdan yukarıya, bağımlıktan oluşan bir sistemdir. Dünyanın en belirgin özelliği işte bu k hneliğidir. Bu dünyayla sava ılacaksa eğer, onun bu k hneliğine saldırılmalıdır. Dünyanın her yerinde çeşitli akımlar yok etme politikaları, yeryüzünde herhangi bir devletin ekonomik ve askeri gücünün çok ötesinde bir i tir. Böyle bir hareket her zaman savaşları ve tükenmeyi getirmiştir. “Kapitalizmin uluslararası ordusu”, “terör ihraç eden devlet”, “Terörist devlet”, “Milli güvenlik devleti” gibi tanımlarla da eski dünya köyüne yeni adetler getirmekle hiçbir şey değişmez. Şimdi biri, kendisi daha g cl  hissetmektedir ve zayıf olanlara ekonomik ve askeri gücüne dayanarak egemenlik taslamaktadır. Bu da savaş, kan, ateş ve milyonlarca insanın hayattan erken atılması demektir. Aslında bu, “Cahil ceberutluğu”dur. Dünyada barış içinde yaşamak için k r, sağır ve dilsiz olmak gerekir. Bir insanın, bir

halkın, bir devletin de onuru vardır. Sürtünen ip ağacı ke-
secek ve insan kıyımı başlayacaktır...

"Belki de bu dünya başka bir gezegenin cehennemidir."

Aldous Huxley

Büyük siyasal güçler ve imparatorlukların ortaya çık-
masıyla insan kişiliği ezilmiştir. Gerçekten de klasik ta-
rih; kahramanlarla alçakların, erdem ile ahlaksızlığın, fe-
laket ile mutlulukların, bilgi ve cehaletin çarpıştığı bir
arena görünümündedir. Çağlar başlar ve sona ererler. Bu
başlangıç ve son bazen evrimsel bir büyük buluşlar ve
olaylar zinciri içinde gerçekleşir. Ama bazen de ihtilaller,
yıkılışlar, kanlar, ıstıraplarla beslenen bir çağ değişimi-
le olur. Fakat hangi devirde olursa olsun kapitalistlerin
ve emperyalistlerin her yerde yakalarına yapışan bir el
mutlaka bulunur...

Sağlam, kusursuz bir siyasi toplumun yegâne örneği-
nin "ulus devlet" olup olmadığı çok irdelenmiş bir konu-
dur. Ulus devletleri "düşsel topluluklar" olarak da nite-
lendirilmektedir. En küçük bir ulusun üyeleri bile kendi
yurttaşlarını doğrudan asla tanıyamazlar, ama yine de
her birinin kafasında kendi toplumlarının geçmişten ge-
len mitler, tarihten ve kültürlerinin imgeleri yaşar. Top-
rakları üzerinde başka kavim, din ve dillerle birlikte ya-
şasalar da, İngiltere, Almanya, Fransa, Rusya, Türkiye,
Japonya gibi... kendi uluslarının isimleriyle anılmaktadırlar.
Hiçbiri kavminin adının devletin adı olmasından vaz-
geçmez, böyle bir şeyi hayal bile etmez, ettirmezler. Ül-
kenin içindeki yaşayan her insanın demokratik hak ve öz-
gürlüğü ayrıdır ve bu konuyla hiçbir ilişkisi de yoktur..

Şu bir gerçektir ki; ulus devletler güç ve dirençtir. İmparatorluk sevdalılarının, küresel emperyalistlerin asla işine gelmezler. Bunlara söz geçirebilmek için ya savaşıacaksın ya da zayıflatıp direnemeyecek hale getireceksin. Ulus devletler “hayır diyenler”dir; sürü yapılamazlar. Sürü “Evet” diyenlerdir. Toplanır, toparlanıp, güdülürler. Tarihte sürüler sayısızdır, öbürleri sayılı... İşler kötü gidine ulus devletler hızla onur ve asalete sarılırlar. Bunlara “silahı bırak” denilirse, cevap hazırdır: “Gel de al!” Bugün ulus devletleri tasfiye etmek için “Şimdi sıra kimde?” diye kollayan küresel sermaye bütün hile ve entrikalarını ulus devletlerden gözüne kestirdiğine programlamaktadır. Çünkü bu devletler hiç beklenmedik bir anda, “daha erkekçe tok ve heybetli bir sözle!” karşılına çıkabilirler. Onlar da bunu bildiğinden şahin gibi uyuklarmış halde durur; aslan gibi, hastaymış şeklinde yürür. Bunlar onların hileleridir... Ulus devlet, bağımsızlık ve tehlike demektir. Bir zamanlar dünyada her kayanın altından bir Romalı çıkardı, şimdi de Amerikalı çıkıyor. Yıkma için saldırganlık da kullanılacaktır, saldırınca hasım dağılır ama düşmanlık devam eder. Bu meselede bir son aranıyorsa son yoktur.. Yolun gene başına dönülür: “Hey! Sen kimsen; seni biz değil, buraya gönderenler öldürdü seni...”

İkinci dünya harbi sonrası kurulan ve bugün Birleşmiş Milletler Örgütü adını taşıyan milletler topluluğu da, dünyanın siyasi ve askeri çıkarlarını güya düzenlemek için vardır. Yeryüzünün neresinde bugüne kadar bir maraza çıktıysa, ya bunu önceden hiç görememiş, ya katliamların sonunu beklemek, hatta boğuşma yerinde uzun süredir bir askeri güç bulunduruyorsa, aynı yerde yeni-

den çıkan çarpışmalara engel dahi olamamıştır. Peki bu müessese ne iş yapar? Yalnızca çeşitli çıkar çevrelerinin paketleme servisini yürütür.

Devletlerin taa.. Mezopotamya'dan, Hammurabi zamanında geliştirilmiş büyük bir sorunu vardır. Bürokratlar, yani kudretlerini kişiliklerinden çok makamlarından alan idarecilerin egemen olduğu bir siyasal düzen; Karl Marx, bürokrasinin icadını modern devletle birlikte daha çok etkili, toplumsal, ekonomik dönüşümler ve siyasi mücadelede yeniden biçimlenen "politik" sürecin bir ürünü olarak görmüştür.

Ona göre: "Bürokrasi, son derece parazit bir yapı, devletin dolap çevirme aletidir." Devlete hizmet anlayışından çıkan, kamusal işleyiş sistemidir. Kendine özgü statü ile bürokrasi siyasi bir faaliyet haline gelmiştir. Özellikle yasama ve yürütme organları bu "kamu işletmesini" bir iktidar silahı haline getirmişlerdir. Özellikle diktatörlükler ve yozlaşmış demokrasilerde kamu işletme makamları, ahlaksız ve ruhsuz her alçağa açıktır. Ve rüşvete imkân tanıyan özelliklerinden dolayı da caziptir...

Her şey insanla başlar insanla biter, insanlar enerjik, gayretli ama aynı zamanda özgün düşünceli olduğu süreçte ne devletlerinde ne de seçtikleri rejimleri için zerrece sıkıntı yoktur.. İnsanlar kendi yurttaşlık görevlerini yapmadıkça suçu devlette ararlar. Birçok şey bulmakta da gecikmezler. Tersine devlette birçok kişi bulmakta gecikmez.

"Devlet gemiye, halk da suya benzer; gemiyi taşıyan sudur, ama gemiyi deviren de sudur."

Konfüçyüs

Devlet çıkmaza girerse, denge arayarak zayıf düşerse, muktedir olmadığından devamlı mûhlet isterse, içerde ve dışarıda onun güç ve kudretinden şûphe edilmeye başlanırsa yolun sonu için kılavuz gerekmez. Geriye kalan şudur:

“Ah başına leş kargaları üşüşen devletim... Ah ki, ne ah...”

Bir insanın bir ulusun tamamından daha akıllı ve yetenekli olduğu düşünülemez ama, bir devlette başında bulunan adamın seviyesinden yukarı çıkamaz...

Devlet, devlet adamı ve yasalardır... Bu ikisi olmazsa sonuç, Hoca Nasrettin’in uğradığı hana benzer: Hoca yolculukta, yol üstü bir handa konaklamış. Han da Nuh Nebi’den kalma. eski mi eski, her tarafı dökülüyormuş. Ha çöktü, ha çökecek. Hoca içeri girip de etrafa bir bakınca içine korku düşmüş. Pek belli etmemeye çalışmış ama, içi rahat değil, kıvranıp duruyor. Sonunda bir punduna getirip hancıya; “Yahu” demiş, “senin bu tavan da ne kadar gıcırıyor! Sanki beşik mübarek! Bir o yana, bir bu yana!..” Ama Hancı hiç oralı değil. Sözü şakaya boğarak; “Ağzını hayıra aç Hoca!” demiş. “Bu gıcırtı, beşik gıcırtısı değil” Tavan tahtaları Hak’ka tesbih çekiyor!” Hoca gözlerini Hancının gözlerine dikerek; “Peki ama, ya bu tavan böyle tesbih çeke çeke aşka gelir de secdeye kapanırsa, bizim halimiz ne olacak?..”

“Devlet dedikleri ancak cihan kavgasıdır.”

Muhibbi (Kanunî Sultan Süleyman)

POLİTİK LİDER

Celal Bayar'ın beraber çalışmak üzere seçtiği yirmi üç kişinin listesini kendisine göstermesi üzerine: "Bu ukalaları neden başında istiyorsun! Bu işin sorumlusu sensin ve başaracaksan, sen başaracaksın. Size, ahlaklı ve güvenilir adamların listesini veriyorum. Hepsi test edilmiştir..."

Onlara da şu talimatı verdi: "Öyle edepsizlik istemem. Celal Bey ne derse onu yapacaksınız. İşine karışmayacaksınız.."

Mustafa Kemal Atatürk (1928)

“Gerçek büyük adam, herkese kendilerinin büyük adam olduğunu hissettiren adamdır.”

G. K. Chesterton

Tabiat, göğsüne her düşen tohumu hayat hakkı vermez. Bir tohumun yeşermesi için, binlerce ve binlercesi arasından seçilmesi lazımdır. Fakat tabiatın onu seçmesiyle de iş bitmez. Bu tohumun hayata gözlerini açmasıyla, ormandaki kavgaya katılması bir olur. Evet, orman da bir kavga vardır. Evvela yerde sürünen bitkiler sınıfı, sonra orman alt tabakası. Yani, yerde sürünmemekle beraber, açık havaya, serbest güneş ışığına da kavuşamayanlar. Sonra daha yukarı bitkiler kısmı, yani köklerini, dallarını daha fazla yayarak ve kendilerine hepsinin arasından yol açarak güneşe ulaşmak için çarpışan asıl orman ağaçları gelir.

Fakat bu kadar da değil mantarlar, yosunlar, parazitler, başka bitkilerin gövdelerine yapışıp, onların bede-

niyle yaşıyan türler de var. Özetle, kökler, gövdeler, dallar, ormanda daimi bir kavga halindedir. Suya, toprağa ve güneş ışığına sahip olmak için, aralarında boğuşur, dururlar... Bir bodur çamın siz, bir kulaç boyuna bakmayın. En az kırk yaşındadır. Fakat gökten güneş kesen, yerden köklerine yayılma imkânı vermeyen azılı soydaşlarının cenderesi altında böyle kalmıştır. Tıpkı tüm dünyada ve her çağdaki insanlar ve insan toplulukları gibi...

Thomas Hobbes, "Siyasal Düzen Üstüne" isimli kitabında devleti ve savaşı yönetmeyi anlamayan aristokrat ve bürokratların liderin yerini alıp Atina'yı demokrasi ile yönetmeye kalkınca, "herkes her şeyi" yapabilir kafasıyla Atina'yı nasıl batırdıklarını (devleti) anlatır. Kanun aracılığı ile kurulmuş ilişkiler ve tamamen kişinin çıkarı üzerine inşa edilen bağlarla sadakat sağlanamaz ve yüksek fedakarlıklar yapılamaz.

Atamayla, bir kurumun başına o kurumun mensuplarınınca seçilmeyle, makamla, resmi sıfat taşımakla ne lider olunur ne de liderlik sergilenebilir. Liderlik halkın algılama biçimidir. Bu, sadece bir toplumun belli kesimi, ile de olmaz. Tüm halkın ve milletin, hiçbir bahane, uydurma mazeretleri süremeyeceği, sadece O ulusun değil, yaşıyan ve gelecekte de yaşayacak olan büyük kitlelerin mutabık olduğu, yaşantısı, ilkeleri, idealleri, felsefesi örnek ve ibret alınacak bir şahsiyettir lider.

Kitabın bu bölümünde anlatılacak olanlar, geçmişte yaşayıp halen de dünyanın her yerinde lider olarak kabul gören ve gelecekte devletlerin başında, ulusların yönetiminde bulunacak olan şahıslarda olması gerekenler, zorunlu nitelik ve özel yeteneklerdir. Dünyanın hali ortada iken bugünküler diye bir şeyden bahsetmenin alemi yok-

tur. Görünen çok nettir; devletleri idare etmeyi nasıl becereceklerini öğrenmeye çalışan amatör idareciler, siyasi kurnazlardan öte bir şey görülmemektedir.

Milletlerin hayatlarında her ülkü, az çok hayal ile süslenir. Her idealist de, az çok bir hayal adamıdır. Gerçi bu idealist, bir kurtarıcı, yeni bir devlet kurucusu, yani gerçek bir liderse, asıl yığınları saran hayal ve heyecan dalgaları arasında o kendi hesaplarını, şartların gerçeklerine uyduracak ve ona göre eylemler düzenleyecek, yön tayin edecektir. Şayet bir ulus veya bir devlet, itici güç olarak yüksek amaçlar belirler de, ne eylemci, ne de yön tayin edici önderini bulamazsa; bu özlemleri, sadece hayal ve heyecan kaynağı olarak kalmaya mahkumdur.

Politik lider aynı zamanda askeri politik ve stratejik işleri de bilen adamdır. Yeni sistem ve rejimlerde “ben benim işimi bilirim, o da kendi işini bilir ve yapar” düşüncesi kadar sığ bir düşünce olamaz. Neden? Eğer mesele savaşa doğru sürükleniyorsa bu hem devlet hem de millet için, yüzbinlerin ölümü, ekonominin alt üst olması, belki de toprak kaybederek ülkenin daralması, daha da ötesi devletin bitip yok olmasına kadar varabilir. Politik lider, hükümet başkanı veya devlet başkanı nasıl olur da bu konuları bilemez... Eğer bilmiyorsa nasıl olur da kendini devlet işlerinde ehil ve tecrübeli görebilir, rahat hissedebilir. Türklerde 1596’dan sonra hiçbir padişah ordularının başında bulunmamıştır. Dolayısıyla ne olup bittiğini de görememiştir. O tarihten itibaren de biz, hiçbir savaşı kazanamamışızdır. 1596’dan sonra yapıp da tarihte öğrenilmiş olan başarılar ise savaşların kazanılması değil, belli yer ve zamandaki muharebelerin kazanılmalarıdır. Bir savaşın kaybı siyaseten de kayıptır. Arka-

dan size; politik, ekonomik, askeri, bir sözü dayatmaları içeren antlaşmalar gelecektir. Ve gelmiştir de "Bugün teknoloji var da," "alanlar genişledi de" gibi sıradan saçmalıklar, bu hayati mesele yanında, lafazanlıktan öte bir şey değildir.

Politik askeri alana da sahip olan politik liderin üç temel niteliği vardır: Yenilmezlik  zelliği. Bu, ne kadar zor olursa olsun hedeflere ulaşma konusunda derin ve yakıcı bir arzu duymasıdır. Diğer iki niteliği, sarsılmaz bir üstünlük algılayışı ile, kendi kaderindeki m kem melliktir. Lider cesurdur, süratlidir,  zg ven sahibidir ve güçlü sezgilerin adamıdır. Var olan anın ötesini d ş neabilen ve hissedebilen çok az insan vardır, onlar da istisnadır. Ne yapılacaksa cesurca yapılmalıdır. Hızlı ve öngörülmeyen hareket korkutur ve moral bozucudur. Sıradan, önceden belirlenmiş kurallarla davranan ve yaşayan birinden liderlik beklenemez. Siyasal ve askeri ilişkiler arasındaki ilişkiyi çok iyi bilmesi şarttır. Ateşli bir doğası, yakıcı bir n kteciliği, sağlam bir belleği olmayan şentetik kültür ürünü kişilikteki şahıslarla uluslar, binbir entrikanın döndüğü bugünkü dünyada siyasal, ekonomik ve askeri güç olarak olması gerekilen yere ulaşamaz, hedefledikleri noktalara gelemezler. Seri görüşler, parlak zek lı çalışmalar ve sürat zorunludur.

Devlet ve ulusların, sebebi; kaynaklara, dinlere, kültürlere, şan ve şerefe, her neye dayalı olursa olsun, başlangıçta taleplerini diplomatik yollarla denemeye, sonuç alamayınca silahla dayatmaya çalıştıkları, binlerce yıldır ortada, apaçık görünen bir durumdur. Liu Su'nun dediği gibi: "Savaş insanlık kadar eski bir sanattır. Bu sanat in-

sanlıkla birlikte devam edecektir.”

İkinci dünya savaşından sonra ikiye bölünen ideolojik dünyada iki tarafın da gözü birbirinin üzerindeydi ve her şey basitti. Sovyetlerin elinde ne var, öğren. Daha sonra kabaca benzer uçakları, gemileri ve tankları üret. Her zaman teknolojik gelişmeleri takip ederek güçlerinizi onlarıkinden üstün tut.. Nasıl savaşılacağını düşünüp kurallar ve kalıplarla, savaş eğitimi yap.. Bu sıradan, eski moda savaşçı devletlerin ayrı kutuplarda bulunan iki patronu da iki net örnekle sendeleyip çarpıldı. 1963-1973 yılları arasında Vietnam’da Amerika Birleşik Devletleri, 1979-1983 arasında, Afganistan’da Rusya. Her iki ülke, yani Vietnam ve Afganistan, klasikçilere, klasiğin işe yaramadığı gösterdiler. Savaş “Eşdeğer rakip” ve “Tam sürpriz” demektir, “Ey ABD ve Rusya, sizin teşkilat yapılarınız ve savaş eğitiminiz, bize rakip olamaz, baskın ve pusu atamaz, bizim savaş tekniklerimize de ayak uyduramazsınız” dedi ve gösterdiler.. Vietnam ve Afganistan’da kalmaya devam etseler gittikçe batıyorlar, çekilseler, devlet ve ordularının onuru beş para... Battıkça batıyorlar, Onlar, “çekildik derler” ama aslında kaçtılar, buna savaş dilinde “bozgun” denir. Kurlsız pehlivan kuralcıcıyı, kendi toprağında kendi halkının yılmaz desteğiyle yerden yere vurup kafasını gözünü parçaladı. İyi savaş kazanılmış olandır, yıllarca debelenip durulan değil.. Halen altı yıllık Afganistan dört yıllık Irak savaşı da “gelecek ayın çıkmaz çarşambası” gibi sürüp gidiyor. Aslanla köpekbalığı savaşsa kim kazanır? Cevabı. Nerede dövüştüklerine bağlı. Klasik olmayan savaş türünde, yani gayri nizami harpte, sen aslansan savaş alanı sudur. Yok, köpekbalığı isen, savaş alanı bu kez de karadır.

Dünya artık uzun yıllar sürecek olan bir döneme girmiştir. Bu dönem ve gelecek Asya tipi partizan savaşları dönemi olacaktır. Yeni savaşların teorisi ve doktrini de, gerilla harpleri, hareketleri ve ayaklanma, karşı koymalar şekliyle sürüp gidecektir. Amaç, askeri alanla birlikte siyasi alanda da yenmektir. Zayıflar güçlü hasımlarına karşı bu doktrini coğrafi özelliklerini en iyi kıymetlendirerek uygulayacaklardır. Strateji, maneviyatı kırmaya yönelik "Burun kanatma"dır. Kazanmaktan ziyade, özellikle başlangıçta, hasmın hakimiyetini kırmak ve zafer kazanmasını engellemektir. Güçleri: "Arzu, moral, sabır ve dayanmadır." Artık orduların teşkilat yapıları, insan özellikleri, silah ve donanımları, askerlik sistemleri, savaş da liderlik anlayışları A'dan Z'ye toptan değişim ihtiyacındadır. Vakit geçse hazırlık fayda etmez. Büyük çapta askeri birlik, büyük çapta silahlar, gerilla ve karşı gerilla savaşlarının örgütleri değildir. Biçim, tarz, yönetim, ince teknik, görünüp kaybolma, hile, aldatma, sağ gösterip sol vurma, aniden kaybolma ve daha benzeri, yaratıcı zekâya bağlı şartları klasik eski dünya savaşları ordularıyla yapmak, kazanmak bir tarafa bol kan, bol gözyaşına devam etmektir. Bütünüyle değişim, bütünüyle yenilenmeyi yapamayan devletler ve bu devletlere mensup halk kaybetmeye ve acı çekmeye mahkûmdur.

Değişen ve gelecekte çok daha farklı biçimler olacak bu savaş doktrinin politik liderlik bölümünde işi ne? Konu olarak diyen bir soru ise alfabeye dönmek olur. Sebebi şu; politik liderlikte yer almasının devletin veya hükümetin başında olup; halkın can ve mal güvenliğinden, huzurundan, ekonomik refahından sorumlu olan şahıs nasıl olur da böyle bir çıkmazı fark edemez ve dona-

nımsız olur. Çünkü mesele devletin bekası ve topraklarında yaşayan insanların huzurudur. Bunu sağlayamaz, geleceği garantiye alamazsanız, yönetilen nedir, o zaman?

Askeri disiplin, donatım ve ikmal sistemleri artık savaş alanında başarının belli başlı belirleyicisi olmaktan çıkmıştır. Bunlar eski savaşlardan kalma klasiklerdir.

Bir siper ve tahkimat curcunası ile savaş kazanılmaz. Savaş zayıf olan tarafından doktrin gereği yavaş yavaş yıpratma eylemine dönüştürülmektedir. Bilinmeyen yerlerden aniden çıkıp gelen savaşların, saldırı sonrası vadilere, dağlara, ırmaklara, ormanlara, şehirlerin sokaklarına dalması ve buralarda yaşanlardan açık veya gizli destek görmesi başka bir hayattır. Denklik esasıdır. Taş taşların arasında, kum tanesi de çölde iyi gizlenir. Bu savaş veya mücadelede her zaman avın peşinden gidilmez, bazen avın gelmesi sağlanmalıdır.

Av sahasını mutlaka avcı seçmelidir, av değil. Kimin av kimin avcı olduğu da, keskin bir zekâ ile, çok çekiç yiyerek keskin bir bıçak haline dönüşmüş nitelik tayin eder.

Eylül 2001'de Amerika'nın kendi topraklarında, seçilen hedeflerde vurulması tam bir baskındır. Klasik olmayan savaşın insan hayalleri ve yaratıcılığı ile neleri yapabileceğinin tipik örneğidir. Bunu okyanuslar ötesinde şimdiye kadar güvende hisseden böyle bir devlete yapabilenler kendi halklarının bulunduğu kendi topraklarında neler yapmazlar?

Ve arkadan bir sürü laflar: "küresel kaos", "Sürekli savaş", "Düşmanı uzaktan karşılama", "Beni oraya getirme", "Bölgeyi istikrara kavuşturmak", "Demokrasi getir-

mek", "kapiya tekmeyi indirip kötü adamları alaşığı etmek", "Falan topraklarda bir yığın kötü adam yaşamaktadır. Ne yapmak gerekiyor? Çok kolay, kötü adamları öldürmek", "küresel polis", "küresel imparatorluk".... Hele bir söz var ki, evlere şenlik: "Teröre balyoz indirmek"... Vah evladım Vah!..

1990-2003 yılları arasında ABD dünyada 140 değişik askeri operasyon yaptı. Tahliye operasyonları, barış ve insani operasyonlar, g   gösterisi ve askeri operasyonlardır. Bunların hepsi "Beni oraya getirme" tavrının sonuçlarıdır. İşte Irak! Bir balyoz indi. Kime? Çoluk  ocuk, kadın, yaşlı,  ks z, yetim 750.000 insana. Bir medeniyet yok oldu. Canlı ve cansız, tam bir kıyım. Savaş gerekçelerinin de ne kadar yalan ve düzmece olduğunu yeryüzünde yaşayan herkes bizzat onların ağzından dinledi. şimdi de bir zamanlar Vietnam'da yaşadığını yeniden yaşıyor, kaçacak ama nasıl?

Ortaklarının bir kısmı çoktan pılı pırtıyı toplayıp gittiler.. Bir devlet savaş alanında kaybettiği ölülerini kendi halkına göstermemek için sansür uygulamaya başladığı an, o devlet savaşı bu kararın alındığı tarihten itibaren kaybetmiştir. Ortadoğu ve Asya içerlerine doğru başka hareketlerinde geleceği ortadadır. O zaman 1222'de Cengiz Han'ın Harzemşah Sultanına söylediği söz, bugünler ve gelecek için de geçerlidir: "Sen savaşı seçkin olacak olanlar olacaktır. Ne olacağını biz bilemeyiz. Sadece Tanrı bilir."

Bir damla bal, bir fıçı sirkeden daha fazla sineği tuzağa düşürecektir. Bir kaşık zift tonlarca suyu kirletebilir. Herkesin  zg vensizliği vardır. Kendinizi dünyaya gösterdiğinizde ve yeteneklerinizi sergilediğinizde doğal ola-

rak, kırgınlık, kıskançlık ve özgüvensizlik belirtilerini üzerinize çekersiniz. Bu beklenen şey, politik lider ortaya çıkınca da görülecektir. Ancak, korkuya dayalı bu zayıflıklar halktan değil, kendi durumları kötüleşen, zaafa uğrayan, düşük ruhlu insanlardan gelecektir.

“Ne kadar bilmesede halk hünermendi (marifetliyi) tanır”

Şeyh Galib

Yalan gerçeğin karşısında ezilme duygusudur. Onun dışavurumudur. İnsanın küçüklüğünün, içine korku salan kendi suçunun dışa yansımasıdır. Dolandırıcılar, yalanın ne kadar cüretkâr olursa o kadar inandırıcı olacağını bilirler. Hikâyenin cereti daha inandırıcı olmasını sağlar. Yalancılar, hem belleği zayıf hem de dünyada yaşayan tüm canlı türleri içerisinde, en korkak ve sefil yaratıklardır.

Politik ve politik askeri lider, doğa ve insan bilimleri, dinler ve savaş tarihi, siyasal düşünceler ile dünyadaki felsefelerin varlığını bilmek, öğrenmek, hazmetmek zorundadır. Aksi halde beyin ufku sınırlanır, zekâsının parlaklığı etkilenir.

“Şarlatanlar bütün gücünü insanlara zaten inanmak istedikleri şeye inanmak olasılığını sunarak kazanırlar... her şeye hazır kişi uzakta kalamaz; büyük bir ciddiyetle yanılsamaya teslim olur, tıpkı bir sıgır gibi..”

Grete de Francesco

“İnsanlar o kadar basit kafalı ve acil ihtiyaçlarının bas-kısı altındadır ki, bir hilekâr aldatılmaya hazır bir sürü in-san bulabilir.”

Niccolo Machiavelli

“Bir düşmanlık kalıntısı, bir hastalık ya da yangın kalın-tısı gibi yeniden harekete geçebilir. Bu nedenle tamamen yok edilmelidir.

İnsan zayıf olduğunu bildiği bir düşmana asla boş ver-memelidir. Bir süre sonra saman yığınınındaki bir kıvılcım gibi tehlikeli hale gelecektir.”

Hintli Filozof Kautilya M.Ö. III. Y.Y.

“Ayağınızın altında ezilen ama canlı bırakılan bir enge-rek yılanı harekete geçip sizi çifte doz zehirle sokacaktır. Ortalıkta bırakılan düşman tekrar sağlığına kavuştuğunda yarı ölü bir engerek yılanı gibidir. Zaman zehirin daha da güçlenmesini sağlar.”

Niccola Machiavelli

Dünya tarihinde iki imparatorluğun maddi ve manevi tüm güçleriyle, birinin diğerini mutlaka yeryüzünden sil-mek için karşılaştığı, ölü ve yaralı sayısı itibariyle hiçbir savaşın karşılaştıramayacağı bir boğuşma vardır. Bu ör-neğin verilme sebebi ise, politik ve askeri liderin insanı ve kendi kültürlerini ne kadar iyi tanımaları, onlara neyi nasıl söyleyeceğini çok iyi bilmeleridir.

Yıl M.Ö. 451, Eylül ayıdır. Yer Paris’in doğusunda Ka-talon Ovası’dır. Karşılaşan ordular Hun ve Roma ordula-rıdır. Hun ordusu müttefikleri dahil bir milyon asker, Ro-ma ordusu müttefikleri ile birlikte sekiz yüz bin kişidir.

Hunlar'ın başında politik ve askeri lider olarak Atilla, Romalıların başında ise Roma meclisinden siyasi yetkiler de almış olan başkomutan General Aetius bulunmaktadır. Her iki lider de sayısız savaşlar idare etmiş, kusursuz savaşçılardır. Atilla da Aetius da o kadar çok savaşa katılmışlardır ki bunlardan aldıkları yaraların sayısını bile tam olarak bilmemektedirler. savaş güneşin doğması ile başladı ve havanın kararmasıyla bitti. Akşam olduğunda savaş meydanında, (bir aydınlık süresi içersinde) 600.000 ölü yatıyordu... İki taraf da yaralılarının sayısını tam olarak hiçbir zaman çıkaramadı. Tarihte ne dün ne de bugün; ne bir mevkide bu kadar insan toplanmış, ne de bir günde bu kadar ölü verilen savaş olmuştur. Ama şimdi anlatılmak istenen bu iki politik ve askeri liderin ordularına yüksek strateji ve manevralarla ne kadar yaman, ne kadar usta olduklarını göstermek değil. İnsanlarının ruhuna hakimiyetleridir.

Atilla'nın ordusuna hareket emri vermeden yaptığı konuşma sadece sekiz on cümleden ibarettir. Son sözleri de şudur: "Dünyanın başına bela olan Roma'ya diz çöktüreceğiz... Biz Hunuz bugün Hun olduğumuzu göstereceğiz..." Bu son cümle üzerine, zaten büyük çoğunluğu süvarilerden oluşan Hun ordusunda öyle bir çılgılık yükseldi ve uzaktaki vadilerde yankılandı ki on binlerce at bu haykırışı "Hücum" diye algıladı. Süvarilerin ruh haleti de aynı olunca, at ovası bir anda denizde patlayan kasırga gibi Roma Ordusu'nun üzerine köpürdü...

Aetius ise ordusuna yaptığı konuşmada başlangıçta, Roma'nın büyüklüğünden, Roma'nın onur ve gururundan, bu imparatorlukla kimsenin baş edemeyeceğinden, cumhuriyeti yaşatacaklarından söz etti... Bu konuşması,

sıradan, klasik, herkesin her yerde duymaya alıştığı sözlerdi. Aetius aradan neredeyse, yarım saatten fazla zaman geçmesine rağmen askerlerde hiçbir heyecan ve coşku yaratmadığını hemen anladı. Bu savaş başkaydı, böyle bir savaşın ruhları ateşlemesi de başka olmalıydı. Zeki adamdı, klasik nutuktan hemen vazgeçti.. Doğallık ve içtenlik lazımdı.. Konuşmasını şu sözlerle bitirdi: "Romalılar her savaşta sizlerle beraberdim. Yanınızda omuz omuza savaştım. Ben yaralıyken siz beni, siz yaralıyken ben sizi taşıdım..."

Bugün benim için savaşın..."

Metrelerce mızraklı, dev kalkanlı, ağır göğüs zırhlı piyadelerden oluşan Roma Ordusu'nun kilometrelere varan ilk hatları öyle bir dalgalandı ki, her zaman binlerce davulun ritmiyle düşmana yaklaşılmaya alışkın olan bu ordu, şimdi koşuyordu...

Ruh gücü, yaratıcı gücü, moral gücünü harekete geçirmek esastır. Lider, beyinde devrim yapan ve herkesi peşinden sürükleyen fikir ve ruhlar rûzgârdır. Lider yolun sonunu bilir...

Liderin erdemi ve gayreti aslan gibi olursa maiyetindekiler tilki olsalar da aslan gibi olurlar. Baştaki tilki olursa maiyetindekiler aslan dahi olsalar tilkileşirler.

Boş çuvalı dik tutmaya çalışan andavallar sayesinde kendisini lider sananlar, her toplumda görülebilen şeylerdendir. "Oooo! Karga cenapları, merhaba! Sultanı sayılırsınız bütün ormanın..." tıpkı, orman hikâyeleri gibi...

"Halk ekmeksiz yaşayabilir. Ama, lidersiz ve inançsız yaşayamaz."

Guatama Buda

Dünyada, sözleri ve hareketleri ile nereye gittiğini bilen ve gösteren insanlara her zaman yer vardır.

Dünyada en iyi Şey, namuslu bir insan olmaktır. Sonunda en akıllı insan da namuslu olandır... Adalet varsa rezalet yoktur.

Son olarak, lider kim mi?

"Kimsesiz hiç kimse yok, her kimsenin var kimsesi, kimsesiz kaldım, yetiş, ey kimsesizler kimsesi!"

Ru en 

DEMOKRASİ

"Sizin hayat üzerinde kapıldığınız biricik hayal, onu uzun sanmanızdır. Hayır, hayat kısadır. Ebedi bir şeye bel bağlayarak, kalbinizi doyurun. Karşınızda yapılacak bir iyilik, aranılacak bir gerçek ve hizmet edilip sevilecek bir yurd vardır."

Ernest Renan

“Siyasetle ilgilenmeyen aydınları bekleyen sonuç, cahiller tarafından yönetilmeye razı olmaktır.”

Eflatun

Tarihin her zaman ve mutlaka, doğruyu söylediği iddia olunamaz. Tam tersine, geçmişe ait bilgilerimiz, güvenilmez ya da şüpheli kanıtlara ve önyargılı yazarların eserlerine dayandırılmış, dini inançlar ve milli duygularla çarpıtılmış olabileceği gibi, çok kez eksiktir de. Genelde tarih bilgisinin sırf geçmişin bir yansıması olmadığı, her zaman öznel ve ideolojik unsurlar taşıdığı artık kabul edilmektedir.

Demokrasinin başlangıç ve çıkış tarihinde ise herhangi bir karmaşıklık, belirsizlik yoktur. Sert ve zor coğrafya içe kapanık, dar görüşlü bir halk yaratır. Fakir insan, temkinli, ağırbaşlı ve sade yaşayışı ilke edinir. Çetin, yaşama koşulları da onları her türlü acıya ve zorluğa hazır ve alışmış hale getirir. Bundan 2500 yılı ve daha ötesinde Ati-

na'da yönetim oligarşik bir düzendi. İdare “Malın gözü” ve “Dilli düdük” tabir edilen insanlardan oluşuyordu. Halkı da ahmak ve uyuşuk bir tipe doğru yozlaştırdılar. İdaredeki zorbalar iktidarda kalabilmek için, zamanla, halka oranla daha güçlü gördüğü tüccar ve aristokrat sınıfın yararına çalışmaktan çekinmeyecek ve madenlerden sağladıkları kazançlarıyla besledikleri özel muhafızlarını bu kez de halkın üzerine salmaktan tereddüt etmediler.

Aristokrasi ve zenginler, arkalarına aldıkları yasalarla toplumu olabildiğine sömürmeye çalışıyorlardı. İyilerin itibardan düştükleri, daha değersiz, daha kötülerin de, aksine servet ve itibar sahibi olduklarını görünce buna kim tahammül edebilirdi? Halk bezginleşince, söz dinlemez ve aceleci oldu. Belirsizlik ve huzursuzluk sonunda, orta sınıf yalın kılıç savaşa atıldı. “Özgürlük gerçek cesarettir, mutluluk da özgürlük demektir,” “Çocuklarımız için cesaretle dövüşelim,” “Erdemlik cesarettir” “Her şeye evet demeyeceğiz, her dilediğiniz olmayacak” sloganları, girilen mücadeleden ruhsal silahlarıydı.

“İktidara halk sayesinde gelecek, halk sayesinde kalacaktır.. Her şeyi halk yararına yorumlayıp, çözeceksin... kurulacak yönetim biçimi budur.” Felsefesi ise, değişmez siyasi ilkeydi.

Ama bu mücadelenin hedeflediği iç ve dış siyaset içinde de ilkeler vardı: İçerde, af olunmaz yanlışlıklar cezalandırılacak. Dışarı da dost dediğine dost ve düşman dediğine de düşman gibi hareket edilecekti...

Yaşanan uzun ve çileli evrelerden sonra halkın bizzat düşlediği yönetim şekli hiçbir zaman tam gerçekleşmedi. Partiler bu maceraya hazır kalabalığı kullanmak için birbiriyle yarışmaya başladılar. Demokrasinin temelleri hal-

kı kandırmak isteyen partilerin cambazlıklarıyla değil, demokrasiye içtenlikle inanmış insanların en iyiyi bulmak için gösterdikleri gayretle atılabilirdi. Yozlaşmış demokrasi diktatörlerin iktidarı zorla ele geçirmesiyle başa döndüler. Çıkan ders:

Demokrasi bir “Jimnastik” idi. Yani “Çıplak olunan yer” Yeni bir insan ve yeni yurttaş kuşağı yaratılmalıydı. İnsanın erdemli bir yaşam sürmesini öneren fikir, düşünce ve inançlar gerekiyordu. Toplum yeni ve sağlam değerlere kavuşturulmalı, insanlığın sorunları üzerinde de durulmalıydı. İnsan ve onun toplum içindeki davranışlarını konu alan çalışmalar yapılmalıydı, ahlak felsefesi gerekiyordu. Halk uyarılmalı, aydınlatılmalı, insanlara düşünme alışkanlığı kazandırılmalıydı. Bilginin ortaya çıkması için insanın eğitilmesi gerekiyordu ama iyi bir eğitim bilgi aktarılmasıyla olmuyordu. Öğretenle öğrenenin birlikte zihinsel gayret göstermesi lazımdır. Kendini yenilemek hevesini yitirmiş olan insanları ateşlemek, kendini bilgili sanan aptalların da maskesini hiç ara vermeden düşürmeye devam etmek gerekiyordu. Bağnazlık ve cahilce direnişler ortadan kaldırılmalı, zihinsel kirlilik süpürülmeliydi. Erdem olmadan demokrasi olmuyordu. İyi, doğru ve bilgili bir insan topluluğu oluşturabilmek şarttı. Çünkü erdem ancak böyle bir toplulukta ortaya çıkabiliyordu.

Sanki Neyzen aşağıdaki dizeleri demokrasi için söylemiş:

*“Geniştir, ölçülmez hayalin çölü,
Karşımda her diri söylenen ölü,
Çok güçtür geçmesi bu sakar gölü,
Dümensiz gemiye binenler bilir...”*

Özgürlük gibi sözler:

"Bütün yolları biliyorum ama

Hiç varamayacağım, ah yol ne uzun,

Uzak, yalnız..."

"Halkın hakimiyeti" başka bir ifadeyle "Halkın kendi kendisini idare etmesi" anlamına gelen "Demokrasi" sözcüğü ilk defa Yunanlı tarihçi Heredot tarafından M.Ö. 5. yüzyılda kullanılmıştır. İlk önce Eski Yunanlılarda özellikle Atina ve Roma'da uygulanmıştır. Teorik bakımdan, hiçbir devirde taraftarlarını kaybetmeyen demokrasi fikri, Yeni Çağa kadar uygulama alanı bulamamıştır. 17nci yüzyıldan itibaren önce İngiltere'de, 18nci yüzyılın sonlarından itibaren Amerika Birleşik Devletleri'nde, 1789 Fransız Devriminden sonra meydana gelen önemli gelişmelerle, özellikle, Avrupa kıtasında, siyasi ve hukuki mahiyete, modern bir hüviyete bürünerek çağdaş devlet anlayışının zorunlu ve kaçınılmaz temeli haline gelmiştir.

Demokrasi kavramı, "klasik Demokrasi", "Batı Demokrasi'si", "Liberal Demokrasi", "Siyasi Demokrasi", "Çoğulcu Demokrasi" gibi çeşitli sözcüklerle ifade edilmekte olup, bunların hepsi aynı olguyu anlatan deyimlerdir. Demokrasinin en iyi ve en kolay tariflerden birini ABD Başkanlarından Abraham Lincoln yapmıştır. Ona göre: "Demokrasi halkın, halk için, halk tarafından yönetimidir." Bir ülkede demokrasi olabilmesi için, halkın aynı zamanda yönetilen ve yöneten olması veya yönetilenlerin büyük bir bölümünün azami derecede iktidarın kullanılmasına katılması gereğini ortaya çıkarmaktadır. Demokrasi de egemenlik (hakimiyet) halkındır; halk bunu doğrudan doğruya kullanabileceği gibi, kendi içersinden seçeceği

kimselere de kullandırabilir. Bundan dolayı demokrasi, idare edilenlerin, kendini idare edecekleri genel ve serbest seçim esasına göre seçebildikleri bir rejimdir.

Her siyasal yapının kendine ait bir ekonomik çevresi ve yapısı vardır. siyasal kurumlar ile sosyo-ekonomik yapılar arasındaki ilişkiler tam ve doğru olmadan toplumun ihtiyaçları karşılanamaz. Demokratik rejimin ortaya çıkması ve gelişmesi ile birlikte piyasa ekonomisi de ona paralel olarak doğup büyümüştür. Bunlar bir bütündür. “Demokratik Rejim” deyince, onun siyasal ve ekonomik yönlerinin birlikte değerlendirilmesi lazımdır. Siyasal demokrasiyi uygulamaya kalkıp da “Ekonomik demokrasi” uygulanmaz ve işletilemezse, beklenen fayda sağlanmaz. Siyasal ve ekonomik demokrasi birlikte uygulanmak zorundadır. Birlikte uygulanmadığı takdirde sistem yozlaşmakta ve topluma zarar vermektedir. Bunun somut örnekleri az gelişmiş ülkelerde görülmektedir. Batıya imrenilerek alınan demokratik rejimler, ekonomik düzey ve yapıdaki farklılıklar sebebiyle bir müddet sonra bu ülkelerde çoğu zaman demokratik olmayan rejimlere dönüşmüştür.

Demokratik rejim, diğer rejimlerden farklı olarak, herhangi bir ideolojiye, dogmatik bir zihinle bağlı değildir. Demokratik rejim kendinin temel düşünce yapısını teşkil eden hürriyetlerin kutsallığına zarar vermemek, onu inkâr etmemek şartıyla her türlü fikir, kanaat ve inanca saygılıdır. Bir “Hoşgörû” rejimi olan demokrasi, temel düşünce yapısını yok etmeye yönelen her türlü fikir, kanaat ve inanç karşısında “meşru müdafaasını” kullanır. Demokratik rejimde “Hürriyetleri yok etme hürriyeti” yoktur ve hiç kimseye ve hiçbir kuruluşa bu hak tanın-

mamıştır. Demokrasinin temel hedefi insandır; insana mutluluk ve huzur veren çeşitli felsefelerin birleşimidir.

"Tüm siyasal sistemlerden başka hiçbir şey bu kadar aldatıcı;

Halkın düşüncesinden başka hiçbir şey bu kadar karanlık değildir..."

Cicero

İkiden fazla insanın bir araya geldiği yerde bir düzen ihtiyacı doğar. Hayatın başlangıcından beri böyle olmuştur. Düzenin kaidelerini kuvvetli olan koymuştur. Yalnız insan topluluklarında değil, bütün canlılarda bu böyle olmuştur ve olmaya da devam etmektedir. Zamanın içinde toplumlar çoğalıp geliştikçe düzenin kaideleri şekillenmeye, yayılmaya başlamış, bunları uygulayacak müesseseler oluşmuştur. Sonunda; rejimlere, hukuk, kanun ve devlet düzenine gelinmiştir.

Yüzyıllar boyu milletin devlet için var olduğu görüşü hakim olmuştur. Bugün de dünyadaki genel uygulamanın değiştiği söylenemez. Devletin millet için var olduğu görüşü yayılmak ve gelişmekle beraber bunun henüz gerçek anlamda uygulamaya geçtiği ülkelerin sayısı azdır. Birçok devletin kuruluş felsefesinde devletin üstünlüğü esastır. Demokratlık meselesindeki mücadelede başarı oranı düşüktür. Bir toplumun düzen içinde idaresinde, idare edenlerle idare edilenler ayrımı en önemli karakteristiği oluşturur. Yönetenler üçgeninin tabanında bürokrasi bulunur, yukarı doğru hiyerarşik kademeler tertiplenmiştir. Yöneltilenler arasında yeknesaklık yoktur. Büyük kitle içinde ideoloji ve çıkar adaları bulunur. Bu adalar, genellikle yönetenlere yakın düşerler, dinlenir, kolla-

nırlar.

Yönetenlerle yönetilenler arasındaki menfaat ve hak mûcadelesi insanlık tarihi kadar eskidir. Kuvvetli ile zayıf arasındaki mûcadelenin güç kaynağı ve hedefi özgürlükler olmuştur. Bu uğurda öncülük eden kahramanlar, verilen canlar çoktur. Bilinen altı bin yıllık insanlık tarihinin üçte ikisi iç hürriyetler mûcadelesi, gerisi de dış savaşlarla geçmiştir. Bu mûcadelelerin ikisi de son bulmuş değildir. Yirmi birinci yüzyılın başında dahi demokratik rejimle idare edilen insanların sayısı dünya nüfusunun beşte birinden azdır. Özgürlük ihtiyacı, asgari de olsa, bilinçlenmeyi gerektirmektedir. Eğitilmemiş toplumlarda özgürlük hareketini başlatmak çok zordur. Demokratik özgürlüklerin gereği gibi kullanılması da eğitim ve bilinç seviyesi ile orantılıdır. Demokrasinin eksik işletilmesinin gerçek sebebi burada yatar.

Demokrasi çarkına sokulan çomaklar az değildir. Bunların başında menfaat çevrelerinin artan etkinliği gelir. Bu faktör iktidarın oluşmasında, hatta iktidara aday siyasî partilerin yapısında ağırlık sahibidir. Seçim kampanyası, seçilebilmenin artan maliyeti bu faktörün rolünü genişletmektedir. Başta televizyon olmak üzere, basın yayın organlarının, teknolojik gelişme neticesi artan etkinlikleri, özgürlüklerin savunulması bakımından ne derece zorunlu ise, milli iradenin şartlanması açısından da o derece tehlikeli olmaya başlamıştır. Bilhassa ekonomik menfaatler ile yayın vasıtaları arasındaki işbirliği ve ilişki, bazı hallerde demokrasiyi tehdit eden boyutlara varmaktadır.

Demokrasinin dahi, yönetenlerle yönetilenler arasındaki ilişkileri sağlıklı bir raya oturttuğu söylenemez. De-

mokratik memleketlerde de, değişik derecelerde, bürokratik ağırlık ve aristokrasi görölmektedir. Otoriter rejimlerde bürokrasi, yukarıdakilerin menfaat aracı, bazen ortağıdır. Mutlak hakimiyeti temsil eder. Devlet idaresindeki dengesizlik toplum yapısındaki dengesizlikleri yansıtır. Her toplumda organize güçler vardır. Asıl büyük kitle organize değildir. Siyasi partiler, sendikalar, dernekler, kısmî organizasyonlardır. Organize kuvvetlere karşı denge kurmak, özellikle gelişme halindeki memleketlerde çok zordur. Kaldı ki bütün rejimler, demokratik dahil, bu organize güçlerin biri veya ikisi ile iyi geçinmek, ilişkiler kurmak zorundadır. Demokrasilerin ciddi bir zaafı burada yatar. Bunun dışında milyarlarca insanın idaresi ailelerin, diktatörlerin, menfaat gruplarının, dar çerçeveli ekiplerin elinde bulunmaktadır. Demokrasilerde ise, her zaman sağlıklı tecelli ettiği kesin olmayan seçimlerle gelen yönetimler bulunmaktadır.

İnsanlar, toplumlar genellikle kendi işlerini, yönetimlerini başkalarına bırakma eğilimindedir. İdarenin yürütülmesine karşı gerekli ilgi ve hassasiyeti göstermezler. Hakemlik, denetim rolü gereği gibi yerine getirilmez. Demokratik ülkelerde seçimlere katılma oranında devamlı düşüş görölmektedir. Bu azalan ilgi ve iştirak demokrasi-leri zayıflatmakta, karşıtlarına cesaret vermektedir. Halk tarafından katılım, denetim ve ilginin azalması yönetimin dejenere olmasını, suiistimal ve yolsuzlukların artmasını kolaylaştırmaktadır. Değil yalnız kapalı rejimlerde, açık rejimlerde de yolsuzluk ve skandalların sayısı artmakta, sistemler sarsılmaktadır. Bazı toplumlarda yolsuzluk artık kanıksanmış ve yerleşmiştir. Değer hükümleri değişerek yolsuzluk bir "Beceri" haline dönüşmüştür.

Özgürlüğünü yitirmemiş medya kuruluşları, muhalefet, kamuoyu çok yerde adil ve dürüst olmayan uygulamalara karşı bazen etkili mücadele verebilmektedir. Bu mücadelenin gücü ve etkinliği ülkenin kalkınmışlık derecesine bağlıdır. Ne var ki zengin ve güçlü; haksız olduğu hallerde dahi haklı, fakir ve güçsüz her şart altında haksızdır. Zengine haksız olduğu zaman hayır, fakire haklı olduğu zaman evet diyen yönetimler dünyada azdır.

İdare edenlerin dürüst davranmamakta ısrar etmeleri sistemi çok defa tehlikeye sokar. Önce çoğunluğun görevi kaybolup, düzeni savunanlar azalır, sonunda yönetimde bulunanlarla birlikte rejimin tamamı çöken ve değişir. Tarih bunun örnekleriyle doludur. Ayaklanma, ihtilaller, aşırı rejimlere kayma hep bundan kaynaklanmıştır. Toplumdan kopan, sırt çeviren, içine kapanan yönetimlerin geleceği genellikle tehlikededir. Halktan kopmayan diktatörler olduğu gibi, halktan uzaklaşan demokrasiler de görülmüştür.

"Olgunlaşmadan önce, her şey acıdır!.."

Syrus

Açık rejim olarak bilinen demokrasilerde basın ve ayın organlarının bütünü uyarılarına rağmen gözlerini kapatan, kulaklarını tıkayan idareler vardır. Sonunda sistem tıkanır ve patlama noktasına gelir. İdare edenler hangi makamda olursa olsun, bir defa masanın arkasına oturduktan sonra içinden çıktığı toplumdan uzaklaşır. Kendisini devlet menfaatinin koruyucusu, yüksek otoritenin temsilcisi olarak görür. Düne kadar aralarında bulunduğu topluma yukarıdan bakmaya başlar. Zaman için-

de bu tutum daha da katılaşır. Çünkü, derecesi ne olursa olsun otorite zamanla sahibini bozar, tahrip eder. Neticede yönetenlerin yönetilenlerden uzaklaşması, orada bir uçurumun doğmasına sebep olur. Yönetenler de devletin bütün imknlarını kendileri için kullanmak, halkı “koloni” gibi görmek eğilimi kuvvet kazanır. Bu durum sosyal barışı, rejimi tehdit eder. Vatandaşta, bir nevi devleti “Hasım” görmek duygusu yaratır. Ortak menfaaat anlayışı kaybolur. Gizli, çok defa açık bir mcadele başlar. Böyle bir yapıda yönetenler, bürokrat, kendisi vatandaşın hizmetinde görmez, aksine vatandaşı kendi emrinde görmek ister. Bu tip bir düzende demokrasiden bahsedilemez.

Bazı ülkelerde bürokrasi demokratlaştırılması yerine politize edilmiştir. Bürokrasinin politize edilmesi bu defa kendisini iktidar siyasi felsefesi veya çıkarları ile ortak etmektedir. Bürokrasinin iktidar ile menfaat ve kader birliği yapması diktatörlüklerde görülen bir durumdur. Maşını bütün milletin verdiği vergilerden alan memurun her türlü düşüncedeki insanın emrinde olması gerekirken, bir siyasi partinin adamı olamaz. Fransa eski başbakanlarından Michel Debr: “Devleti yıkmamanın en kestirme yolu bürokrasiye politika sokmaktır” der.

Akdeniz ve Asya bölgeleri ile Latin memleketlerinde “Devletin stnlğ” prensibi üzerine kurulu sistemlerde “Devlet menfaati” anlayışı hakimdir. Yönetenlerin ördüğü aşılmaz bir duvar gibidir. Bu duvar, değişik yapı ve kalınlıktadır. Yıkılması, değiştirilmesi zor bir zihniyetin harcı ile sıvanmıştır. Yönetenlerin en kuvvetli savunma hattı da bu duvardır. Aslında bu duvarla korunan ve savunulan şey idare edenlerin çıkarlarıdır. Millet ile yöne-

tenler arasındaki en çetin mûcadele bu duvarın dibinde cereyan etmektedir. Bu mûcadelede iktidarlar, seçildikten sonra duvarın öbür yanında yer alır. Feodal anlayışın bir ürünü olan sırf "Devlet menfaati" zihniyeti henüz birçok ülkede aşılammıştır. Devlet menfaati dışarıya karşı korunur, devleti oluşturan insanlara karşı değil. Devletin milletten ayrı ve üstünde olduğu sakat düşüncesi bu duvarın temelinde yatar. Toplumların eğitim ve ekonomik bakımdan güçlü, organize, bürokrasinin halkla özdeş olduğu ülkelerde bu duvar hissedilmeyecek kadar incedir. Bürokrasiyi, çalışmama, iş yapmama, vatandaşı kağıda boğma olarak gören İtalyanlar, bürokrasileri çalışmadığı zaman işlerin iyi gittiğine inanırlar.

Toplum büyüyüp sanayileşme ve ekonomik kalkınma seviyesi geliştikçe, toplum olarak gücü artmakla beraber, ferdin gücü zayıflamakta, savunmasız kalmaktadır. Temel hürriyetlerde ilerleme görülürken ferdin yalnızlığa itilmesi düşündürücü bir çelişkidir.

Birey giderek bir istatistik sayı haline gelmektedir. Ferdi yalnızlık ve güçsüzlük bugün modern toplumların karşı karşıya kaldıkları en önemli sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Uzun yıllar bütün dikkat ve gayretlerin toplum meselelerine yönelmesi, insanı, bireyi ihmal etti. Bu durumun yol açtığı sıkıntı ve bunalımları fark eden ülkelerde, bu kez, ferde ve insana yönelik başladı.

Milletlerin yönetimdeki sakatlık ve kanunsızluklara karşı tepkisi değişiktir. Bu değişiklik eğitim ve ekonomik güç seviyesinden toplumun yapısından, inançlarından kaynaklanır. Rejimlerin tepkilere yaklaşımları, hoşgörü dereceleri farklıdır. Toplumsal tepkilerde genellikle aşırılığa gitme eğilimi hakimdir. Sistemi sarsan, iktidar, hatta

rejim değişikliğine yol açan tepkiler görölmektedir. Aşırı tepki ne kadar zararlı ise, tepkisizlik ve her şeyi sineye çekmek de o derece sakıncalıdır. Tepkisizlik yönetimi aşırılığa iter. Haklı, yasalara ve sosyal nizamaya uygun tepkiler faydalı ve şarttır. Bazı toplumlar demokratik tepki disiplinini henüz edinmiş değildir. Tahammüllü, bıçağın kemiğe dayandığını çok defa hissetmeyen milletler de vardır. Bunlar tepki gösterdiğinde de bu defa aşırılığa kaçmaktadır. Yönetimlerin yoldan çıkmaları, antidemokratik düşünce ve uygulamalara yönelmeleri tepkisizlikten ileri gelmektedir. İmparatorluk, otoriter devlet dönemlerini geçiren uluslar, o dönemlerdeki sert disiplin ve devlete bağlılık duygusunun güçlü oluşu nedeniyle genelde hareketsiz ve tepkisizdirler. Çaresizlik ve teslimiyet içinde her türlü idareye boyun eğen milletler olduğu gibi, hiçbir idareyi beğenmeyen toplumlar da vardır. Fransızlar yönetim şekli ne olursa olsun idareyi beğenmeyen insanlar olarak tanınır. “Her Fransız adeta kendi başına bir Cumhuriyettir” aşırı ferdiyetçidir. Georges Clemenceau (1913) Fransızların bu halini “Memleketi kemiren hastalık” olarak tanımlamıştır. Başkan De Gaulle (1966) ise; “Fransızların devletten vazgeçmediğini fakat aynı zamanda devletten nefret ettiklerini” söylemiştir.

Yönetilmesi, tatmin edilmesi zor milletler de vardır. Bunlar devamlı çalkantı ve huzursuzluk içersindedir. İktidarı seçim yoluyla çıkarmak ellerinde olmakla beraber, seçimlerden bir gün sonra, bir gün önceki şikâyet sesleri yeniden yükselir. Bu bir yapı, kültür ve zihniyet meselesidir. Kişilerin kendileri hakkında karar vermeleri, hatalarını görmeleri zordur. “İnsan kendi kokusunu hissetmez” sözü her yerde geçerlidir. Uluslar da öyledir, hiçbir millet

uğradığı talihsizlikleri kendi eseri olarak görmez ve kişilerden daha kuvvetli bir şekilde hatayı reddeder.

*"Kendi kendine ettiğin âdem
Bir yere gelse edemez âlem."*

. Adlî (İkinci Bayezid)

Dünyada hataların dile getirilmesini ve eleştirinin hoşgörû ile karşılanmasını, bunu sağlıklı bulan az sayıda ülke ve iktidar bulunmasına karşılık tepki gösteren yönetimler çoğunluktadır. Tepkiler zamanla tedbire dönüşür, medya üzerine baskı yapılır, basın özgürlüğüne sınırlamalar getirilir ve tümüyle susturmaya kadar gidilir. Oysa bu vasıtalar yönetenlerin adaletsizlik ve baskısına karşı en önemli savunma kuşağıdır. Bu hak ve hürriyetlerin bulunmadığı ülkelerde diğer hürriyetler anlamını kaybeder. Otoriter yönetimlerin yaptığı ilk iş basını susturmaktır. Böylece kendilerini daha emin ve rahat etme gafletine düşerler.

"Gerçek bir yürek işidir. Yüreğin yanına da ancak sanatla yaklaşılabılır. Yazım sanatı her zaman gerçeği ele geçirmek için düzenlenmiş bir zaferdir."

Yazarlar eleştirir ve mevcudu değiştirmeye çalışırlar. Dolayısıyla devlet ve iktidarlar için tehlikeli kişilerdir; çünkü var olanı değiştirmeyi amaçlarlar. Oysa devlet ve iktidarın tüm sadık hizmetkârlarının tek isteği var olanı sürdürmektir..."

Kafka

Akıllı ve basiretli bir yönetim toplumun tepkilerine kulak veren, bunların yansıma vasıtası medyaya önem

veren, dikkate alan bir yönetimdir. Basın zgrlğ kötü-
ye kullanıldığı hallerde dahi vazgeçilmezdir. Sosyal ve
politik patlamalara karşı bir teminattır. Ancak eleştirile-
re tahammül seviyesi bir olgunluk, eğitim, kültür ve hep-
sinin ötesinde de bir zgven meselesidir. zgvensizli-
ęin dayandığı olgu da korkaklıktır...

"Aynı anda hem flüt alıp, hem de bir şey iemezsın!"
Plautus

*"Ahlak ve faziletin olmadığı yerde;
devlet de, millet de, medeniyet de olmaz."*
Ziya Paşa

Aşına bakarsanız, insanlar dünyadan değil, insanlar-
dan řikāyetidirler...

Doğada hız ve dn, saat saat, gün be gündür... Srat
yıldırımla eş değerdir.. İnsanlar ne icat ederse etsin, so-
nunda yorgun düştüğünden "kabaklaşıp", bir kenara atıl-
maktadır...

TÜRKLERDE DEVLET, CUMHURİYET, DEMOKRASİ

"Strateji bir kazanma oyunudur ve bu nedenle doğru düşünmeyi gerektirir. Felsefe ve matematikle ilgilidir. Hukuk, tarih, sosyoloji, ekonomi, antropoloji gibi toplumu ele alan disiplinlerin hepsini dikkate alır. Bir politikadır. Diplomasi ve askeri politika da buna dahildir."

*"Yurt koruması askersiz olmaz;
Asker parasız toplanmaz;
Para, yurt mamur olmadıkça kazanılmaz;
Yurt imarı siyaset olmadıkça mümkün olmaz;
Siyaset ise, adaletten başka bir şeye dayanmaz..."*

Anadolu Selçuklu Sultanı III. Aleaddin Keykubad'ın Osman Gazi'ye gönderdiği Berat'dan alınmıştır.

Ulus bir ruhdur. Ruhi bir ilkedir. İki şeyden oluşur. Biri, geçmişten gelen zengin anıların ortak mirasıdır. Diğeri ise, var olan uzlaşma, bir arada yaşama arzusu.

Bundan 95 sene önce, milletlerin hayatı, devletlerin varlığı için çok kısa bir an, insan ömrü açısından da dolu dolu bir zaman... O yıllarda bu topraklarda yaşayan neslin ruhunu, inançlarını, hayallerini, özlemleri ile yüz yüze kaldıkları zorlukları, kırılan gurur, devlete olan bağlılıkları en iyi bizzat yaşayanlar anlatabilir:

"Dünyada kılıç her şeydi ve gaye, cihangirlikti. Biz de cihangir olacak, dünyayı zaptedecektik. Devletimiz bir cihangir devletti. Bir imparatorluktu. Onu korumak ve daha da büyötmeliydik... İşte bizim vazifemiz buydu. Bu

devlet, bu imparatorluk, bizim için her şeydi. Bu topraklar bile az görünüyordu. Bütün dünyanın sınırları bizim devletimizin sınırlarından ibaret olsun isterdik... Bu ihtirashı duyguların uyandırdığı hayal genişliği altında, vatan devlet sınırlarının varabildiği her yerdi. Sınırlarımız ne-reye varabiliyorsa, vatan orasıydı. Bu vatanın topraklarının, olabildiğince çok ve geniş olması lazımdı. Ordu vatanın bekçisiydi. Onun ayak bastığı her yer vatan oluyordu. Millet bu vatanın içinde yaşayan herkeşti. Bu milletin bir din, bir dilek ve bir dil birliği olması şart değildi. Başkaları varsa da üzerinde durulmaya değmezdi. İsyanların kanun adına kan ve ateş içinde bastırılması lazımdı. Komitacılar, çeteler, köy ve kasabalar, hatta şehirleri haraca kesiyorlar, hatta Doğu Anadolu da adeta, daima bir iç savaş hayatı yaşıyordu. Devletin ordusu ile devletin tebaası hiç durmadan birbirleriyle çarpışıyordu. Her taraf isyan içindeydi. İsyan olmayan yerlerde de kaçak ve eşkıya çeteleri dağları tutmuş, yol kesiyorlardı.

Devletin idare tarzından artık bıkılmış olduğu, "Devletin idare edemediği" kimsenin aklına gelmiyordu. Merasimlerde, nutuklarda; bütün bunlardan, daima önemsiz, geçici şeyler olarak bahsedilirdi. Bunlar yabancı devletlere para ile satılmışlardı.

Bütün ümidimiz, ordunun başı olan padişahdaydı. Padişah da bütün dünyayı (kurtaracak) durduracak bir kuvvet umulurdu. Fakat ne çare ki padişah, her nedense kılıcını bir türlü çekemiyordu. Bayrağını açamıyordu. Yoksa, o bir defa bayrağını açsa, o zaman: "Biz ne yapacağımızı biliriz!"

Askere giden delikanlıların, döneceklerini beklemek pek de alışılmamış bir şeydi. Dönüş ya olur, ya da olmaz-

di. Giden gider ve gidenen çok defa haber gelmezdi.

Balkan bozgunuyla, Avrupa bu seferde kılıcını teraziye koydu. Ve gene bizim devletin aleyhine koydu. Statûko bozulmayacak demişlerdi, ama bu statûko, kesin ve ebediyen hem de bizim aleyhimize bozuldu. 1912 tarihinde fareler kediye böyle görüyorlardı.

Bu yıkılış, artık, sade bir devletin mağlubiyeti değildi. Mesnetsiz bir hayatın sona erişiydi. Bir ruhun bir zihniyetin tamamen çöküşüydü. Bir masal, bir imparatorluk bir devlet masalı sona eriyordu. Meğer bizim saltanat dediğimiz, hûkûmet zannettiğimiz şey, sadece bir gaflet uykusuymuş. Soğuk ve kara bir gerçekle karşı karşıyaydık. Demek ki bir hayal âleminde yaşamıştık. Demek ki bizim bilmediğimiz, anlamadığımız bir şeyler vardı. Ve şimdi bu çıplak hakikate alışmak, gerçekleri olduğu gibi bilmek ve görmek lazım geliyordu.

Genç neslin görüş, anlayış ufkunda bir uyarıcı sabah rûzgârı gibi esmek gerekiyordu. Günlük hayat kaygılarını hor gösteren ve kafalara ümit, hayal enginlikleri veren yeni şeyler lazımdı. Yeni, geniş ufuk; onları aşağılık duygularından kurtarmalı, haysiyet kırıcı ruh sefaletini unutturmalıydı...

..... Harman işleri henüz bitmemişti. Köye bir jandarma geldi ve getirdiği zarf köy odasında açıldığı zaman içinden bir duvar afişi çıktı. Bu afiş, kötü bir baskı makinesinde çiğ renklerle basılmıştı. En üstte iki çapraz bayrak görünüyordu. Bunun altında toplar tüfekler çatılmıştı. En aşağıda da büyük harflerle:

'Seferberlik var! Asker olanlar silah başına' yazılıydı. Günün tarihli ve adı, afişte boş bırakılan yere, jandarma-

nın getirdiği emre göre dolduruldu: 21 temmuz 1914. Afi-
Ŗi cami duvarına astılar...

TaŖ basması seferberlik emri cami duvarına asıldıktan
biraz sonra cami meydanı köy halkıyla doldu. Köylüler ta-
mam olunca imam ellerini açtı. Evvela bir fetih duası oku-
du. Dua, meydanın havasını garip bir Ŗekilde sarıyordu.
Kendimi bu duanın ruhumda uyandırdığı tesirlere tama-
men kaptırdım. Bu duada tesirli ve hayalleri tahrik eden
bir Ŗeyler vardı. İ imde bir Ŗeylerin süratle deđiŖmekte ol-
duğunu duyar gibi oldum.       “Fetih” de bir hareket,
bir kahramanlık unsuru yaŖıyordu..

Bir taraftan duayı dinlerken bir taraftan, bu harbin
açıklanmayan sebebini çözmeye  alıŖıyordum. Bir aralık:

“Hiç olmazsa kapitülasyonlardan kurtul ruz” diye
 mitlendim. (Kapitülasyonlar; Osmanlı İmparatorluğu-
'nu yüzyıllardır bağlayan çok cepheli; ticari, mali, g m-
r k ve bankalar antlaŖmaları)

Yirmi yaŖından kırk beŖ yaŖına kadar askere gidecek
olanlar ertesi sabah gün ıŖırken  eŖme baŖında ağaçların
altında toplandılar. KomŖu köylerden de davul ve zurna
sesleri geliyordu. Kafilenin en önünde ellerinde kocaman
bayraklar olduğu halde atlarının üstünde imam veya
muhtar bulunuyordu. Bütün kafilelerin gittikleri yer kaza
merkeziydi. İmam ve muhtarların arkasında yeni askerle-
rin sıraları ilerliyordu. En  ne, en gençler ge irilmiŖti.
Sonra yaŖlar gittikçe artıyordu. En arkada atlı, yaya köy
ihtiyarları geliyordu.

Askere gidenlerin torbalarını, dağarcıklarını, ya ihtiya-
yar asker babaları, yahut da analar, gelinler sırtlarına
vurmuŖlardı. Köyler boŖalıyordu. Pınarların dereleri do-
đurması, derelerin  aylara karıŖması ve çayların nehirle-

ri meydana getirmesi gibi, daima ũrũyerek, daima genişleyerek kol kol insan dalgaları, bir yerlere doğru akıyordu.

Katıldığımız kafile kasabanın çayırılığına varınca, her tarafta dövũlen davullar, çalınan zurnalar sustu. Sonra namazgâhtan gũr bir ezan sesi duyuldu. Kafileler kũy kũy çayırılıkta saf tutmaya başladılar. Kadınlar en arka sırası meydana getiriyorlardı. Çocuklar, ya analarının ya babalarının yanlarında sıralara sokulmuşlardı.

Ezan sona erince, imamın arkasında saf tutan mũezzinlerle kũy hocaları hep birden tekbir almaya başladılar. Bũtũn saflar onlara katılmaya başladılar. Bazen inip, bazen gũrleřen, fakat etkisi ve ululuğu daima artan bu tekbir sesleri, çayırıları dolduran cemaati baş dũndũrũcũ havası içine sardıktan sonra, dalga dalga ovalara, sırtlara doğru yayılıyordu. Dağlara, geçitlere çarpan ve oradan da geri gelen yankılarla yeni tekbir sesleri birbirine karıştıkça anlatılması mũmkũn olmayan bir ahenk yeri gũęũ sarıyordu. Artık ne dũkũlecek kanları, ne ũllerde, bozkırlarda kaybolacak hayat dalgalarını dũřũnebiliyorlardı. Milletin asırlardır o kadar řikayũyetsiz tahammũl ettiği ve onun bũtũn tarihini teşkil eden 'ebedĩ seferberlik'in gerçek manasını artık sezinliyordum. Bir de dayanıklılık kaynağıydı. Bu kaynak devamını ve kuvvetini, şimdi burada gũrdũęũm bu mahřerĩ coşkunluk halinden alıyordu.

Tekbirden sonra iki rekāt namaz kılındı. Ben de her secdede alnımı yeşil, serin çimenlere koydukça, kendimi burada harekete geçen bu dağ gibi dalganın bir zerresi gibi hissediyordum. Ruhumda gurur ve emniyet rũzgãrları esiyordu. Namazdan sonra gene fetih duası okundu.

Tövbe edildi. Son fatihanın bitmesiyle beraber yüzlerce zumanın ve davulun, aynı anda:

“Ey gaziler yol göründü”yü vurması; köy bayraktarların kafilelerini toplayarak kaza'nın ana yolu üstünde yerlerini alması bir oldu.

Köye ve mektebe döndüğüm zaman sınıfları da köyler gibi seyrekleşmiş buldum. Bu dalgalar, acaba hangi denizlere dökülecekti? Yoksa bozkırlarda güneş, sularını mı tüketecekti? Doymaz çöller kanlarını emerek onları kurutaracak, bitirecek miydi? Yoksa şurada burada bölüne bölüne sazlarda, bataklıklarda eriyip, dağılıp gidecek miydiler? Fakat bilinen şu ki, bu hal yüzyıllardan beri hep böyle olagelmmişti. Köyler hep boşalmıştı. Kanlar, birtakım sonu gelmeyen yollarda ve bilinmeyen birtakım şeyler için hep böyle çağlayıp coşmuştu. Bu bizim milletimizin kaderi idi. Bugün bu yolculukta da o kaderin yenilmez ve hükümlenmez kanunu hâkimdi.

..... öğretmen okulundan talimgâha hareket ederken en küçük yaştaki subay namzetinin ben olacağımı sanıyordum. Yanılmışım, benim yaşım tutmuyordu ama ben-den de küçükler vardı.

Talimlerimiz bitince bizi bir meydana topladılar. Biraz sonra etrafında maiyeti ile genç bir paşa göründü. İlk önce safların önünden geçerek tek tek yüzümüze baktı. Sonra meydanın ortasına geçen bu genç paşa bir zaman sessiz kaldı. Gergin ve donuk yüzünün hiçbir ifadesi yoktu. Galiba bir şeyler düşünüyor, bir şeyler söylemek istiyordu.

Sonunda da söyledi. Bütün nutku o kırık dökük birkaç cümleden ibaretti. Önce:

“Hepiniz öleceksiniz!” dedi.

Sonra bu cümleyi eksik buldu.

“Hepimiz öleceğiz! diye ilave etti.

En sonunda da:

“Vatan kurtulacaktır!” diye sözlerini tamamladı.

Bütün söylev hemen hemen bundan ibaret kaldı. Orduya bir tek asker vermeyen Yemen’in, Hicaz’ın, Irak’ın; orduya karşı savaşan Sina, Filistin, Suriye çöllerinin; yollar kesen ve devlete baş eğmeyip her gün Türk askerlerini öldüren asilerin yaşadığı Dersim, Sason, Talorî dağlarının nasıl kurtulacağını, bu genç kumandan işte bu sözlerle göstermiş oldu...

Fakat bu nutku dinleyen hiç kimseye, o zaman bu söylev, soğuk ve mantıksız görünmedi. Hatta bize sorulsa bu nutka bile lüzum yoktu. Bizler kendimizi, bu ölüm için yetişmiş sayıyorduk. Bu ölüm için hazırlanmıştık. O zaman bizim neslimiz, kendisi için hiçbir hak düşünmeyen bir nesildi. Bize göre hâk yok, vazife vardı. Vazife görülecek, can verilecek, şan vatana bağışlanacaktı. Can bizimse şan onundu...”

Bu ülkenin dağlarından ovalarına kadar her tarafta onların hikâyeleri söyleniyor. Vatan topraklarını kendi avuçları içinde yoğurmak istediler... Şimdi o topraklarda açan çiçeklerin yukarıdaki yıldızların boynu büküktür. Yıldızlarda, o topraklarda açan çiçekler de, böylesine “Vatan” diyen bir nesli özlemektedir...

“Ey sen ki durmadan ağlarsın,

Döversin dizini;

Gel söyle bakalım ne yaptın

N’ettin geçmişini, gençliğini?”

Paul Verla

Türklerde devlet; dirlik, düzenlik ve huzur sağlamak demektir. İslamiyetten önce devlet fikrinin temelinde üç hakim unsur vardır. Bunlar: “Gök” (Tanrı), “İnsan” ve “Yer”dir. Türk inancına göre “Gök”te bir düzen, nizam vardır. Güneş, yıldızlar ve ay belirli bir nizam içinde hareket eder. Bu nizam değişmez ve ebedidir. İşte gökteki bu nizam ve düzen insan topluluklarının kurduğu devlette de olmalıdır. İnsanlar, gökteki bu düzeni kendi kurdukları devlette de gerçekleştirdikleri takdirde, ebedi olan kuvvetli devletleri kurarak mutluluğu yakalarlar.

Gök yaratan değil, yaratılındır. İnsanı Tanrı bizzat yaratmıştır. Bu bakımından insan mukaddestir. İnsanlar arasında farklılık yoktur. Yani insanlar doğuştan eşittir. Onlar arasındaki fark, hizmet, tecrübe ve bilgelikten doğmaktadır. Bunlara ise insanlar, çalışarak ve özveride bulunarak kavuşabilirler. İnsanlar arasında bunların getirdiği farklılıktan başka bir farklılık yoktur.

İnsanlar, Tanrı tarafından yaratılmış ve eşit olduklarından kağanın malı değildir. Türk kağanı (Hakanı), Tanrının emriyle, insanoğlunun yalnızca idare etmekte vazifelidir, onun sahibi değildir. Kağanın görevi insanlara hizmet etmek, onların mutlu olmasını ve çoğalmasını sağlamaktır.

Türk inancına göre Tanrı, Türk insanını devamlı olarak korumaktadır. Ancak Tanrı zaman zaman Türk insanlarına ceza vererek onların iyiyi ve doğruyu bulmasını sağlamaktadır.

“Yer” Türklerde “Ülke” anlamında kullanılmaktadır. Türklerde “Yer”siz yani topraksız bir devlet düşünülemezdi. Yer (Toprak, ülke) ile halk birliği, devleti oluşturan en önemli birlikti. Türklerde “Yer” (Ülke, Vatan) çok önemli, hemen hemen mukaddestir. Yer (Vatan, Ülke,

Toprak) devletin malıydı. Devletin malını başkasına vermeye kimsenin hakkı ve yetkisi yoktu. Türklerde her zaman “Yer ve Yurt sahibi olmak” Tanrının ltfu olarak algılanmıştır. Bu nedenle de Türkler üzerinde yaşadıkları “Yeri” (Vatanı) her zaman mukaddes görmüşler ve tüm değerlerin üzerinde kabul etmişlerdir.

Türklerde devlet başkanları için “Han”, “Hakan”, “Kağan”, “Başbuğ” gibi sıfatlar kullanılmıştır. Kağan da bir insanoğluydu o da tüm insanoğulları gibi yaratılmıştı, ancak, Tanrı izin verip ikbal yolunu açtığı için kağan olmuşlardı.

Kağanların seçimi ve tahta çıkmalarını belirleyen Tre’ler (Hukuk) vardı. Tre gereği kağan olmanın ilk şartı; Türk lli’nden yani boyundan gelen bir anadan doğmak gerekiyordu. Türklerde tre gereği yalnız bir eşe izin vardı. O da kendi ilinden olan Hatun’dur. Eş sıfatı yalnız Hatuna aittir, anası Hatun olmayan bir kağan oğlu, asla kağan olmazdı.

Kağan olmanın ikinci şartı ise, bilgili (Bilge), tecrübeli ve cesur olmaktır. Bu nedenle kağanlar, gelecekte kendi yerine geçecek olan oğullarını veya kardeşlerini devlet işlerinde yetiştirirlerdi. Veliaht kağandan sonra en büyük devlet adamıydı. Orduya komuta eder, işleri yönetirdi. Kağan ordunun sağ koluna komuta ettiği zaman, veliaht da sol kola komuta ederdi. Bu vazifede iken veliahta sadece “Tekin” veya “Gültekin” denirdi.

Kağan lnce “Devletin ileri gelenleri” (Bilge kişiler) ile Türk devletinin çekirdeğini oluşturan boyların başında bulunan, toplumda bilgelikleri ve savaşılıklarını kanıtlamış olan Beyler kurulu, “Seçim kurultayı” hemen toplanırdı. Treye göre kimin kağan olacağı belli olsa da-

hi seçim kurultayında yapılan seçim ile hükümdarlığa me r yet kazandırılmaktadır. Böylece kağanın otoritesi me r  bir otorite halini almaktadır.. Seçim kurultayı kağana vazifelerini hatırlatarak törenle and   irirdi.

Kağanın yönetiminde ona yardımcı olmak üzere danışmanlar vardı. Bu kişilere “Bilge Kişi” denirdi. Bilge kişilerin devlet içinde çok yüksek itibarları vardı. Devleti güçlendirmek, asayiş ve adaletin kurulmasını sağlamak, kağanın esas göreviydi. Kağan seçiminden sonraki tören-de halk, her zaman “kağanım adil ol!” diye bağırırdı.

Türklerde “Düzen” otoritenin ve istikrarın başlıca kaynağıdır. Başka türlü ülkenin gelişmesi, zenginleşmesi ve halkın refahı sağlanamaz, huzur kurulamazdı.

Kağanlar, bilge, cesur, otoriter ve karakterli olmak zorundadırlar. Şayet yönetirken kağanda bu vasıflar görülmezse veya sahip olduğu nitelikleri kaybederse acil olarak kurultay toplanır ve gereği yapılırdı.

Devlet idaresinde, kağanlar halkla devamlı beraber yaşadıkları için  ik yet ve sıkıntılardan erkenden haberdar olur ve hızla    me kavu tururlardı. Toprakları ne kadar geniş olursa olsun bunu mutlaka gerçekleştirir, halkın acı ve iyi günlerini beraber ya arlardı. Halkın kağana ulaşabilmesi için bütün yollar pratik şekilde açık tutulurdu. Sorunların ilk ağızdan dinlenmesi, adaletin süratini artırmaktaydı. Kağanlar mevcudiyetlerinin halka, özellikle de fakir halka hizmet olduğunu hiçbir zaman akıllarından  ıkarmazlardı.

Devletin meseleleri belli zamanlarda yapılan kurultaylarda enine boyuna g r   l rd . “Yeni Yıl kurultayı” “Büyük kurultay”, “ lkbahar Kurultayı”, “G z Kurultayı”, yıl içine yayılmış büyük toplantı ve g r  melerdi.

Toplumda özellikle kadınlar büyük bir öneme sahiptir. Kağan hiçbir kararını eşi olan hatuna sormadan veremezdi. Hatta, hatunun onayı olmadan alınan kağan kararı icra edilmezdi. Bir kararın yerine getirilmesi için bu kararın hatun tarafından onanması gerekiyordu.

Türklerde kışlaklar özel mülkiyet olmakla birlikte, yaylaklar Boy'un ortak mülkiyetindeydi. Hayat tarzı hayvancılığa dayanır, yer yer tarıma uygun alanlarda da bir ölçüde tarım yapıldı. Savaş malzemeleri demire dayandığından demircilik de gelişmiştir. Düşmanlarına karşı çok serttiler. Aman dileyen düşmanlarını tutsak alır kendi işlerinde çalıştırırlardı. Türkler düşmanlarına karşı acımasız olmakla birlikte kendi aralarındaki ilişkilerde, adil, hoşgörölü ve törelere kesin bağıllık gösterirlerdi.

Küçük yaşta ata binmeye başlarlar, attan ayrılmazlardı. At ve silah bedenlerinin bir parçası gibiydi. Atla doğar, atla ölürlerdi. Bunun neticesi olarak mesafeden korkmazlardı. Atların gittiği her yere çekinmeden giderler, atlarını açık denizlere, okyanuslara kadar sürerler, orada dururlardı. Çünkü Türkler denizi ve denizciliği sevmezler, sadece toprak sahibi olmayı severlerdi. Topraklarında, esir ettikleri tutsakları çalıştırırlardı.

Türlere göre devletin görevi milleti korumak, halkın hayatını düzenlemektir. Bu sebepten halk devleti baba olarak görürdü. "Devlet Baba" kavramının temelleri bu anlayışa dayanmaktadır. Bunun için Türkler her şeyi devletten beklerlerdi.

Devlet ve ülke, Türklerde "Kut" kabul edilir. "Kut" kişilere Tanrı tarafından verilen bir lütuf ve keremdir. Bu anlam, zaman içinde devletin ve toprakların (vatanın) mukaddes şekilde değeriendirilmesini sağlamıştır. Onun

için Türkler Tanrının bir lütuf ve keremi olan vatan ve devlet için her şeylerini, hayatları dahil seve seve verirdi. Hiçbir şeyin devlet ve ülke karşısında önem ve anlamı yoktu. Her şey feda edilirdi, bu bir vazifeydi, bunu yapmamak vazifeyi yapmamak demekti...

*"Ne içindeyim zamanın
Ne büsbütün dışında
Yekpare geniş bir ânın
Parçalanmaz akışında"*

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın
mezar taşındaki mısralar.

Türklerin İslam dinini kabul etmesi, kendi tarihlerinin gidişatını değiştiren bir dönüm noktası olmuştur. Türk-İslam devlet anlayışı fikri, Selçuklulardan sonra Osmanlılarda da Türk toplumunda hakim olmuştur. Bu hakim fikir varlığını Osmanlı İmparatorluğunun yıkılmasına kadar sürdürmüştür.

Devletin bünyesi tam anlamıyla teokratik bir yapıdır, yani devletin düzenine ve idaresine hâkim olan esasların temelinde İslamî kaideler mevcuttur. Yavuz Sultan Selim'e kadar, han, hakan, kağan, hünkâr, sultan, hükümdar, padişah unsurlarını kullanan devlet başkanları, Yavuz Selim'den itibaren "Halife" ünvanını da kullanmaya başladılar. Devlet başkanlarının iş başına getirilmesi Fatih Sultan Mehmet'e kadar seçim usulü ile, Fatih'ten sonra da padişahın en büyük erkek evladına intikal şeklinde yürütölmüştür.

Devlet başkanları monark olup, yasama, yürütme ve yargı yetkilerini kullanan ve devlete mutlak hakim olan

kişidir. Padişahlar İslamdan gelen şeriatın gereklerine ve Türk töresine uygun hareket etmek zorunda iseler de, bu bir kontrol ve sınırlı olmak sayılamazdı. Çünkü sınırsız bir iktidar söz konusuydu, hukuki ve siyasi hiçbir sorumluluk ve müeyyide ortada yoktu. Tek müeyyide vardı, o da, manevi bir mekanizmaydı; "Allaha karşı olan sorumluluk."

Hükümdarın görevi, devletin bünyesinde yaşayan tüm ahaliyi korumak, onların refah ve saadetini gerçekleştirmektir. Padişah'a devlet işlerinde yardımcı olmak üzere kendisi tarafından seçilen vezirler (bakan) ile vezirler arasından en üst hiyerarşiye sahip bulunan, başvezir, vezir-i azam (sadrı azam) bugünkü Başbakan emsali bir zat olurdu. Devletin mülki, icrai, yargısal ve askeri her türlü faaliyetleri hükümdar adına sadrazam tarafından yerine getirilirdi.

Padişah, zamanda teorik olarak dini lider de olduğu için, dini konularda kendine yardımcı olmak üzere bir kişi seçilirdi. Hükümdar tarafından tayin ve azlolunan Şeyh-ül İslam, ülemânın (Din bilginleri) da başkanıydı. Padişah, devlet faaliyetlerinin İslami esaslara uygun olup olmadığı konularında, gerek duyması halinde Fetva alırdı. Şeyh-ül İslam devlet teşkilatı içinde Sadrazam'dan sonra gelen en önemli makamı.

İslam'ın kabulünden sonra devletin istişare kurulu olan Türklerin kurultayının yerini Divanlar aldı. Türk-İslam devletlerinde divanların benimsenerek geliştirilmesinde, Türklerin kurultay kültürünün çok etkisi olmuştu. Divan-ı Hümayun merkezde hükümdarın başkanlığında toplanır, devletin iç, dış, idari ve mali işlerini müzakere eder, davaları halleder ve halkın şikâyetlerini dinlerdi.

Fatihe kadar Divan-ı Hūmayun her gün sabah erkenden toplanır ve    leye kadar fasılasız çalışırdı. Fatih'den itibaren haftada dört gün toplanmaya ba ladı. Gene Fatih'le beraber hükümdarlar kendileri divana başkanlık yapmayarak çalışmaları, toplantı salonuna hakim bir yerden, kafes arkasından izlemeye ba lamı lardır. Hükümdarın yokluğunda toplantılara sadrazamlar başkanlık yapmışlardır. Divan-ı Hümayunun kararları niha ı karardır. Padişahın onayı ile de icra edilirdi. Padi ahlar genellikle Divan-ı Hümayunun kararlarına uymu lardır. Divanlar, hükümdarın çok geniş olan yetkilerini, çok az tahdit edici rol oynayarak, onları frenlemeyi ba arabilmi lerdir, denilebilir.

Türk- slam devlet anlayışında, daha önceki devirlerde olduğu gibi sınıf esası yoktur. Fethedilen yerlerdeki yerli halk, ikinci sınıf, köle ve esir kabul edilmemiştir. Hangi millet ve dinden olmaları hiç önemli değildir. Yerli halktan beklenen şey, yüzyılların geliştirdiği t re anlayışına göre devletin hakimiyetini kabul ederek, yöneticilere itaat ve devlete sadakattir.

Halk her türlü dilek ve  ik yetlerini önceleri hükümdarlara çok rahat bir şekilde iletebiliyorlardı. Özellikle, Cuma Namazından sonra hükümdarlar halkın her türlü taleplerini dinler ve onlara çareler ara tırırlardı. Daha sonra devlet büyüyüp genişledikçe halkla hükümdar arasına devlet yöneticileri girmiş ve halkın dilek ve talepleri divanlar vasıtasıyla halledilmeye çalışılmıştır. En sonunda ise, halkla hükümdar ve devlet yöneticileri arasındaki ba lar kopmuş, köprüler yıkılmıştır. Devlet yöneticilerinin de, adeta halkı yok kabul eden bir devlet anlayışının temelleri bu dönemde atılmıştır denilebilir. Halk,

devletin üst tarafında yapılan çekişme ve dövüşlere karşı adeta seyirci kalmıştır. Bu döneme ait olan “Gelen ağam, giden paşam” sözü her şeyi anlatır.

İtaat anlayışının bir neticesi olarak, Padişah efendilerine itaati ve ona sadakati her zaman esas kabul etmişlerdir. Felsefeleri aşağıdaki gibidir:

*“Hükümdar öğle vakti derse: Gece oldu!
Sen de şöyle de: İşte ay, işte gezegenler!”*

Sadî

Türk töresine göre kadınların, hatunların devlet sistemi içindeki etkinliği, Türk-İslam anlayışı ile birlikte eski önemini yavaş yavaş terk edip kaybetmiştir. Bu dönemde erkekler daha önde ve üst etkilere sahip olmuşlardır.

Her zaman kişiler eşit görülmüştür. Alt tabakadan bir insan başarılı, çalışkan ve liyakât sahibi ise en üst kademelere kadar çıkabiliyordu. Aynı dönemde başka devletlerde böyle bir yükseliş için siyasi, ekonomik, din ve kan esasları aranılıyordu. Türk devletlerinde fark ancak yetenekten geliyordu. Yetenekli kişi hangi dinden, millettense olsun devletin en üst düzey idareciliğine kadar yükselbilirdi.

Bütün Türk Devletlerinde olduğu gibi Osmanlı’da da toprak mülkiyeti kişilere verilmemiştir. Toprak devletindir. Hükümdar toprağın kullanma hakkını kişilere verebilirdi. Kişiler bu hakkı gereği gibi kullanamazlarsa, verdiği toprağın kullanma hakkını ondan alırdı. Adalet, hoşgörü ve refah gibi çok hassas dengeler üzerine kurulmuş olan düzen, devlet organlarının çağdaş gelişmelere uygunluk sağlayamaması yüzünden 19ncu yüzyıldan itibaren bozulmaya başlamıştır.

Enderûn Mektebi ve Yeniçeri Ocağı gibi, azınlık olan gayrimüslim çocuklarını yetiştiren kuruluşlar sebebiyle, Türkler devletin üst organlarında gerektiği ölçüde görev alarak tecrübe kazanamamışlardır. Özellikle ikinci sınıf iş diyebileceğimiz işler, genellikle Türk halkı tarafından yapılır hale gelmiştir. Bu da Türklerin gelir seviyesinin, dolayısıyla ekonomik durumunun alt düzeylerde kalmasına neden olmuştur. Günlük yaşamını devam ettirmek için çok zor şartlarla uğraşan Türk halkı, tüm gelişmelerden habersiz, ama tam sadakatle, Anadolu'da "Asker Deposu" işlevini sürdürmüştür.

Osmanlı ailesinin nasıl olup da 623 yıl (1299-1922) aralıksız devletin başında kalmış olmasının sağlayan sebeplerin başında gelen bir husus vardır ki, Enderûn Mektepleri ve Yeniçeri Ocağı işin aslı sayılabilir. Bu kuruluşlara, gayrimüslim çocukları alınıyor ve çok özel bir şekilde yetiştiriliyordu. Buralarda eğitilip yetiştirilenlerden liyakatli ve ehil olanlar zamanla devletin üst düzey idareciliklerine kadar yükselerek görev yapıyorlardı. Bunlar bulundukları ortamda, ailesi yani geçmişi olmayan veya geçmişleri hiç öğrenilemeyen kişilerdi. Saltanata karşı bir hata yaptıkları vakit, hatalarını çoğunlukla hayatlarıyla öderlerdi. Bu sonuçtan kimse rahatsız olmadığı için saltanata karşı bir huzursuzluk da söz konusu olmazdı. Halbuki, eski Türk devletlerinde olduğu gibi, bu makamlara tamamen Türk yöneticiler getirilse ve hükümdar bunların hatalarından dolayı hayatlarına son verse, şüphesiz o kişinin mensubu olduğu boy ve aşiret, saltanat makamına karşı husumet ve kin besleyecekti. Bu tip olayların sayısı arttıkça saltanattan hoşnut olmayanların sayısı da artacaktı. Bahsedilen kuruluşlar sayesinde sal-

tanat makamı böyle bir tehlikeden korunmuş oluyordu.

“Her şey bozuluncaya kadar iyidir, bozulunca hemen anlarsınız” deyimi, 19ncu yüzyılla birlikte devletin tüm sistemlerinde ortaya döküldü. Düzen gevşedi, dağılmaya yüz tuttu. Halk ile devlet yönetimi arasındaki bağlar tamamen koptu, halk devletten, devlet de halktan korkar hale geldi. Türk Töresinde geliştirilen “Hami devlet” “Hizmet devleti” anlayışı yerine “Ceberrut devlet” anlayışı hakim oldu; devlet kendi aczini kuvvet kullanarak örtüp, halkı sindirmek yolunu seçti.

Zaman geçtikçe siyasi, ekonomik ve askeri gücü zayıflayan devlet; gelişen olaylara hakim olamadığı gibi bir değerlendirme de yapamıyordu. Sonuçta Avrupa’nın da isteğiyle; 1839 Gülhane Hattı Hümayunu ile başlayıp, 1909 Anayasa değişikliğine (Kanunu Esasî) kadar süren bir yenilik ve değişikliğe gidildi. 1876’da kabul edilen ilk anayasa Fransa, Belçika ve İsveç Anayasalarından istifade edilerek hazırlanan bir metindir. Türk-İslam devlet anlayışının müesseseleri yerine, çağdaş müesseseler olarak kabul edilen, batı kültürünün kurumları devlet teşkilatında yer aldı.

Yapılan tüm bu değişikliklerde halkın hiçbir rolü olmadığı gibi, zaman zaman da bu değişikliklere karşı çıkmıştır. Yapılan hareketler, belli bir grubun inisiyatifinde geliştiğinden ve halka mal olmadığından sorunlar yaratmıştır. 1876 Anayasası sosyal, hukuki, siyasi ve ekonomik ihtiyaçlara göre meydana gelmiş bir niteliğe de sahip değildir.

1909 Anayasa değişikliğinden sonra, Padişahın, hükümet üzerindeki yetkileri önemli miktarda azalmış, hükümet üyeleri meclisin içinden, çoğunluk sağlayacak şekil-

de Sadrazam (Başbakan) tarafından seçilebiliyor ve hükümetin güvenoyu alma zorunluğu getiriliyordu. 1909 değişikliği ile Osmanlıların, "Parlamentar Hükümet" sistemini kabul ettiğini söylemek mümkündür. Ancak çıkan savaşlar nedeniyle, 1909 değişikliği hiçbir zaman uygulama alanı bulamamıştır.

"Vah ne yazık bana! Kendi ellerimde, kendi evimde nasıl bir trajedi görüyor ve kabulleniyorum!"

M.Ö. 5. Yüzyıl Euripides

Aslında ip, 1856 Paris kongresinin getirdiği deklarasyonda koptu. Burada Anadolu yaylası paylaşıldı. Kürt ve Ermeni devletlerinin bu paylaşım içinde sınırları belirleniyordu. Arkasından ekonomiyi kaptırınca, sıra iç işlerine müdahaleye geldi ve sistem otomatik olarak çalıştı. Kapitülasyonları (Bankalar dahil) tanımak devletin kendi ipini çekmesiydi, zaten, o zaman çekti. Osmanlı toprakları üzerinde kaynakları işletmek ve bu topraklarda yaşayan nüfusu pazar olarak isteyenler İstanbul'da siyasetin başarılı temsilcileri oldular. İstanbul, İstanbulluluğunu yaşıyordu. Pek fazla kimse de rahatını bozmaktan yana değildi. İstanbul yoz bir şehir haline gelmişti.

Eşkiya mütegalibesi milletin başına belaydı. İlkbahar geldiğinde Balkanlarda Bulgar ve Rum komitacılar, Doğu Anadolu'da Ermeni ve Kürt çeteler vur patlasın çal oynasın faaliyetleydiler. Ne huzur ne güvenlik vardı!

İktisadi vaziyeti, siyasi vaziyet ve askeri vaziyetten ayrı bir vaziyetmiş gibi görmek vahim bir hataydı. Orduda işler; "Bak paşa bunu yapabilirsen devlete büyük hizmetler verirsin" (Sarayın sırt sıvama laflarından biridir bu,

hep söylenmiştir) böyle yürüyordu.

Kapitülasyonların, imtiyazların getirdikleri Türkleri kendi vatanlarının ikinci sınıf insanları haline sokmuştu. Kendi vatanlarında yabancılardan daha yoksul, daha aşağı olmak. Bütün hakimiyeti onlara teslim etmek. Mali idareye hakim olanlar, tabii öteki idarelere de hakim olacaktı. Kendi vatanında guraba (kimsesiz, garip), kendi vatanında yabancı olmak.. Ekonomik ve siyasal çıkar sahipleri ise ülkeyi bölüştürme gayretindeydiler.

İstanbul'da çıkan gazeteler kuru ve boş şeylerdi. Korkak ve sansür baskısından çökmüş gazeteler. Bazen yalancı, bazen düzenbaz, bazen müthiş korkak adamlar yönetimin her kademesinde tertiplenmişlerdi.

Padişahın muhafızları bile Araptı.. Padişahın tahtı Araba dayanmıştı. 1900'lerin başında her şey böyleydi. Olup bitenler genç nesillerce kabul edilemez gelişmelerdi. Peki, herşey onların elindeyse, biz bu vatan topraklarında neciyiz? Her tarafı kör beyinler sarmış... Türkler, bu manevralara sessiz kalamazlardı. "Kafasız saray, bu kafayla yıkılmayı çoktan hak etmişti zaten."

Genç nesil daha çok Şinasi'nin Ziya Paşa'nın, Namık Kemal'in, Abdülhak Hamit'in ve şair Eşref'in şiirlerini okuyordu. Bunlar genellikle yasaktı. Ama Ferhad ile Şirin, Tahir ile Zühre, Battal Gazi gibi birtakım içi boş kitapçıklara müsaade ediliyordu.

*Sana senden gelir bir işte ancak dad lazımsa,
Ümidini kes zaferden gayriden imdad lazımsa.*

Namık Kemal

(Dad: Adalet, doğruluk, ihsan)

1923, Cumhuriyetin kuruluşuna kadar, destansı, yürekli, tavizsiz ve devrimsel karakterli bir dönem geçmiştir. İnancı, muhteşem idealleri olan bu nesil, kendi hayatlarını değil "Devlet kavgası"nın hayatını yaşamışlardır. Mücadele emperyalizme karşı başlatılan büyük bir ihtilal karakteristiği taşımaktadır. Siyasi ve iktisadi bağımsızlık... Hışımla birer ihtilalci olmalarının önü kesilemeyecekti. Devlet kavgası insanı ya ipe götürürdü ya da devlete! Anneleri onlara: "Sen yenilmezsin oğul" demişti.

Onlar namludan çıkan kurşun gibi bir daha namluya geri dönmediler. Baş verecek, sır vermeyecek, yürekli, kafası çalışan, yeni düşüncelere açık ve vatanseverdiler. Ölümünden korkanın zaten şerefi olmazdı. Dik başlı ve mağrurdular.. Vatan sanki derileri olmuş, vücutlarını sarmıştı. Yılgınlık ve çaresizlik kabul etmiyorlardı. İmparatorluğun bir yanından öbür yanına koşturmaktan yorgun yüzleri "Vatan" derken ıslıl ıslıl oluyordu. Ülke meseleleri konuşurken öfkelerinden camlar patlayacak gibi olurdu. Bu nesil ve kadro'dan yüzbaşı Mustafa Kemal hakkında araştırma yapılırken okul komutanı İsmail Hakkı Paşa: "Evet dik başlıdır. Pervasızdır" demiş ve ilave etmiştir: "Sakın hakkında yanlış bir şey yapmayın, devlet en yetenekli subayından mahrum kalır."

Padişahım çok yaşa... "Artık çok yaşama!" şekline döktü. Vatansever bir nesil, ateş çemberinin içinden ateşi ve ihaneti görerek geçti. Kimsenin aklına gelmeyen şeyleri söylediler. Gözü pektiler, korku kelimesini bıçakla kesip atmışlardı. İnsanlar tehlikenin üzerine tek başına giden adam görünce sinerler. Onlar da bunu yaptılar. Hasımları zoru gördü mü kaçan değil vuruşan bir nesille karşı karşıya olduklarını gördüler. Bu nesil geniş hayalle-

ri olduğunu da onlara anlatmıştır.

Tehditler ve tehlikeden korktun mu tehdit ve tehlike senin peşini bırakmaz. İkisini de cesaret ve akıl def eder. Savuşturma yetmez, dönüp üstüne gitmeyi de çok iyi bilmek lazımdır. Onlar bunu yaptılar.

Şuna inanıyorlardı: “Anadolu bir kalptir. Buna hakim olamadıkları müddetçe rahat etmeyeceklerdir... Vaziyet budur” Sömürgeleşmek! Bu ne çaresizlik? Duruma efe ağzıyla cevap verenler de vardı:

“Gittik ulan, yandık yanıyoruz. Yarıp çıkalım.”

Sanki hepsi masallardan çıkıp gelmişler, dünyaya sonucu ilân ettiler:

“Ya Selameti vatan Ya ölüm!...”

“Aşıklar delidir!”

Plautus

*“Ve ben boşu boşuna haber bekledim
İrmak kıyısında,
Yürekleri parçalayarak ağıt okuyan
Yalnız bir kırlangıç gibi kimsesiz.
Bir haber bekledim
Sen savaşa gittin gideli
Balıkların yıldızları beklediği gibi...”*

*"Coşup taşıtığın yeter, ileri gitmelisin,
Gerçi hür oldu millet, ama rahat mı dersin?"*

Cumhuriyet dönemi tek partili devlet idaresi; kendine has özellikleri olan bir idaredir. Yıkılan bir imparatorluğun kûlleri üzerinde modern bir devlet, bir cumhuriyet kurulmuştur. Tarihte emsali görülmemiş önemli reformlar yapılmış, devlet ve toplumun yapısı değiştirilmiştir. Yeni bir devlet inşa edilmiştir. Kolay olmamıştır. Özel kanunlar, tedbirler gerektirmiştir. Bunları kendi şartları içinde görmek ve değerlendirmek gerekir. Müesseseler o gûnkû imkân ve ortama göre kurulmuştur. Devletin sağlam esaslar üzerine oturtulması, içerde ve dışarda kendini kabul ettirmesi ön plana alınmıştır.

Bir toplumun yapısını, yönünü, düşünce tarzını, alışkanlıklarını değiştirmek kolay bir iş değildir. Böyle büyük bir teşebbüste yanlışlıklar da, haksızlıklar da olabi-

lir. Önemli olan teşebbüsün başarıya ulaşmasıdır; ulaşmıştır. Özellikleri olan bu dönemi bugünkü uygulama ve değerlerle incelemek yanlış olur. Bu yanlışlığın zaman zaman yapıldığı görölüyor. Yeni devlet ve yönetimi bir taraftan oluşurken, bir taraftan da önünde bulunan muazzam meselelere eğilmek durumunda kalmıştır. Birçok alanda sıfırdan başlanmıştır. Bunu unutmamak şarttır. Yoğun faaliyetler, memleketin teşkilatlanması ve kalkınması hamleleri yürütölürken İkinci Dünya Savaşının eşğine gelinmiş ve başka özel bir döneme girilmiştir. Çevresi savaş alanlarıyla çevrili Türkiye'nin savaşa taraf olması için ağır baskılar yapılmış, beş yıl boyunca, zor günler yaşanmıştır. Bu dönemin idaresini de kendi şartları içinde görmek, değerlendirmek lazımdır.

Savaşın son bulmasından sonra, yeni bir dünya düzeninin kurulması ve Türkiye'nin de bunun içinde yer alması meselesi çıktı. Türkiye 1945 San Francisco Konferansı'na Birleşmiş Milletler kurucu üyesi olarak katıldı. 1947 Truman Doktrini, Ekonomik İşbirliği Teşkilatı Türkiye'yi batıya daha çok yakınlaştırdı. 1949'da kurulan Avrupa Konseyi'nin ilk on üyesinden biri oldu. Türkiye artık demokratik idareye geçmek ihtiyacını hissetti. Demokrat Partinin kurulmasıyla da ilk adım atılmış oldu. 1946 seçimleri doğru dürüst olmadı. 1950 seçimleri cumhuriyet idaresinin bir dönüm noktasıdır.

Türkiye'ye demokratik hürriyet ve haklar bir ihtilalle gelmemiştir. Sandıkla gelmiştir. 1950'deki oy patlaması milletin bu işe ne kadar susamış olduğunun göstergesidir.

Rejim demokratik ise egemenliğin sahibi halk ve millettir. Egemenliğin nasıl kullanılacağını halk yine kendi

seçtiği temsilcileri vasıtasıyla düzenler. Anayasa esastır. Demokratik anayasalar halkın seçtiği meclisler tarafından yapılan anayasalardır. Dolayısıyla bu anayasaları da halkın yaptığı kabul edilir.

Demokratik sistemde halkın üstünde hiçbir güç yoktur, son sözü halk söyler, her türlü tartışmaya son noktayı halk koyar. Kimin iktidar olacağına, kimin iktidardan düşeceğine o karar verir. Şayet rejimin içinde halktan başka alternatifler varsa, o rejim demokratik değildir.

1950 yılı seçimleri ile birlikte Türkiye’de ilk kez siyasi iktidar gerçek anlamda halkın oylarıyla değiştirildi. Ancak belirli bir kesim, halkın oyu ile iktidarın değiştirmesini içine sindirememiştir. Bunun ana sebebi, Türk devlet geleneğinde egemenliğe, tarih içinde oluşan mutabakat sonucu, dört grubun sahip çıkmasıdır.

Bunların dördü de, egemenlik hakkının yaptıkları işin doğal neticesi olduğunu kabul ediyorlardı. Egemenlikte söz sahibi olmak onların en doğal hakkıydı, aksini düşünmek çok zordu. Demokratik rejime geçince bu zihniyet demokratik sistemle çatışmaya başladı. Egemenliğin tek sahibi halk olunca, grupların egemenlik üzerindeki hak sahipliği kendiliğinden ortadan kalkıyordu. Ancak bu durumu halkın dışındaki gruplar kolay kolay kabul edemediler.

Atatürk: “Halkın egemenliği üstünde ve dışında ondan üstün hiçbir güç yoktur. Egemenlik kayıtsız ve şartsız milletindir” diyordu. Diyordu da, bunun hayata geçirilmesine gelince, işler hiç de O’nun keskin görüşüne uygun yürümüyordu. Etkinliği azalan, kaybolmaya yüz tutmuş gruplar demokratik rejim düşmanlığı yapamadıkları için, parlamento düşmanlığı, siyasetçi düşmanlığı yapı-

yorlar veya bu tip düşmanlığı körüklüyorlardı. Zayıf, ehil olmayan, iyi düzenlenmemiş yasalar sayesinde meclise giren insanlar olabilir ve yönetimde de bazı zaafırlar elbette mümkündür, fakat bunlar, bir bütün olarak demokratik rejimin kötülenmesine gerekçe olamazdı.

Halk yoksa, devlet de yoktur, rejim de yoktur. Yani, hepsi hiçtir. Bu dönemde ve halen; düşük ve zayıf aklın bir sonucu olarak: “Halk eğitimsiz, anlamaz”, “Halk cahil, bilmez”, “Halk yoksul, karnını düşünür”, “Halk menfaatinin nerede olduğunu bilmez”, “Demokrasi olgunluk ister, bizde halk henüz oraya gelmedi”, “Halk her şeyi düşünmez. Onun adına bu işi birileri yapmalı” ve benzeri tonlarca boş laf ebeleri mevcuttur.

Şunu sormak lazım; diyelim ki halk böyle, sen bu halkın vergileri ile geçinmiyor musun? Sen bu halkın var ettiği devlette unvan ve sıfatı niye taşıyorsun? Askere gidiyor, şehit oluyor hiç sızlanmıyor, vergisini adil veya değil, muntazam ödüyor, vatandaşlık hizmetini hakkıyla ödeyen bu insanlar için sen hangi fedakârlığı yaptın... Halkın eğitim düzeyi çok geride, fakirlik diz boyu bugün... Bunlar için para lazım, paralar nerelere gidiyor? Kim harcıyor? Kamu konutlarında, lüks odalarda, pahalı arabalarda, ekmek elden süt memeden geçinip gidenler kim?.. Halk cahilmiş! İyi ki cahilmiş, belli mi olur yoksa bilinçli mi cahil bırakıldı? Hesap sormasın diye... Anadolu’da bir söz vardır: “Sen daha ne dayak yemişsin ne de kırka kadar saymasını biliyorsun!”

*“Bize kâfir diyenin kendinde iman olsa,
Dahleden dinimize bari Müslüman olsa...”*

Şeyhülislam Bahayî

Halkın egemenliğinin ne olup olmadığını ve onun güç ve kudreti olmaksızın yeryüzünde insana dair hiçbir şeyin olmayacağını kavramaları için: “Kuşlara masallar”, “Balina Nasıl Balina Oldu”, “Gökdelene Giren Bulut” ve “Neden Adam Olamadım” kitapları tavsiye edilir. Kitaplar kel asmanın miskin koruğunu iyi cins üzüm yapamaz ama, kabak olduğunu gösterir...

Siyasal kültür genel kültürün bir parçasıdır. Siyasal kültür üzerinde genel kültürün katmanlarının geniş etkisi vardır. Dinsel kültür, ekonomik kültür, tarih kültürü ve devlet kültürü, siyasi kültürü etkiler. Toplumda siyasal kültür ile toplumun yapısı arasında sıkı bir ilişki vardır. Siyasal kültür ile siyasal yapı arasında uyum varsa o toplumda siyasi istikrar sağlanır. Aksine, bir toplumda siyasal kültür ile siyasal yapı çatışır ise, o toplumda siyasi huzursuzluk her zaman kendini gösterecektir.

Türkiye’de bu ikisi çatışma halindedir. Bu nedenle toplumda siyasi istikrarın sağlanması oldukça zor gerçekleşmektedir. Türklerin dört bin yıllık devlet geleneğinin oluşturduğu siyasal kültür ile henüz altmış yılını doldurmamış demokratik siyasal yapı, çoğu zaman birbiriyi le çatışmaktadır. Bu çatışma, toplumda siyasal huzursuzluğun meydana gelmesine sebebiyet vermektedir.

Siyasi partiler her açıdan siyasi rejimin savunucusu ve koruyucusudur. Onlarsız demokratik sistem düşünülemez. Türkiye’deki siyasi kültüre göre: “Devlet Kuşu” insanın başına kondu mu o insan muradına ermiş kabul edilir. Bu nedenle insanlar başlarına konan “Devlet kuşunu kaçırmamaya azami özen gösterirler. Onun için bir partinin başına geçen kişi, o partiyi kendinin malı gibi kabul eder, neredeyse miras yoluyla varislerine intikal et-

tirmeye çalışır. Halbuki normal demokratik ülkelerde bir siyasi partinin başkanı, genel seçimi kaybetti mi hemen ayrılır. Türkiye’de bunun görülebilir örneği henüz yoktur. Benzer durumlar başbakanlar ve bakanlar için de geçerlidir. Çünkü bizde “Devlet Kuşu” başlarına kondu mu onu hemen kafalarına çivilerler. Devlet kuşunun bir daha uçamama sebebi bundandır.

Elit kavramı üzerinde Platon’dan zamanımıza kadar birçok siyasal bilinci çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Şurası bir gerçektir ki her ülkede idare edenler ve idare edilenler vardır. İdare edenler siyasi rejimin adı ne olursa olsun daima azınlıktadır. Önemli olan bu azınlık grubun rejim anlayışı ve rejim kültürüdür. Demokratik ülkelerde elip grup rejimin temel ilkelerini benimsemiş olduklarında ortaya sorunlar çıkmaz. Türkiye’de demokratik rejimin temel esaslarının, özellikle halkın sistem üzerindeki ağırlığını elit grubun kabul ettiğini ileri sürüp iddia etmek çok zordur. Türk eliti genellikle demokrat değildir. Bu sebeple de demokrasinin varlık nedeni olan halktan korkar veya onu kaba, bilinçsiz ve çağdışı kabul eder. Böyle olunca da “Halkın, halk için, halk tarafından yönetimi” şeklinde tarif edilen demokratik rejimi kabulde zorlanır.

Demokratik rejimin de diğer sistemler gibi, birtakım zaafı vardır ancak dünya siyasal sistemleri içerisinde insanı en mutlu kılan ve onun yaratıcı gücünün ortaya çıkmasını sağlayan ortamı ve koşulları hazırlayan tek rejimdir. Türk eliti açıkça demokrat değilim, bu rejim ülke gerçeklerine uygun bulmuyorum diyemez düşünce ve görüşlerini dolaylı yollardan ortaya koyar. Politikayı acımasız bir şekilde tenkit eder, boş bir iş gibi takdim eder,

Parlamentonun lüzumsuz ve masraflı bir kuruluş olduğun ihsas etmeye çalışır. En küçük olayları çok abartılı bir şekilde kamuoyuna takdim eder. Bunların sonunda toplumun demokratik rejime duyduğu güven ve sempati azalmaktadır. Türk eliti hiçbir şey yapmamış gibi sonra da dönüp biz demokratız, çağdaşız diyebilmektedir. Elbette aksayan yönler vardır, bunlar düzeltilmelidir ama sistemin esas olan, parlamentoyu, siyasi partileri, politikacıları zayıflatır, yok sayar, yıpratınca, geriye kalana demokrasi denilemez. Bu meselede amaç “Bağcıyı mı dövmek yoksa üzüm yemek mi?” durumuna düşmektedir. Bu işi Türkiye de, zaman zaman, “Her ikisi de” şekliyle, görmek de mümkündür.

Padişaha öğütlemişler: “Mutlu olmak istersen dağlarda koyunlarını otlatan çobanın gömleğini giymen gerek” diye. Padişah da göndermiş adamlarını, çobandan gömleği istemiş. Ama gömlek falan bulamamışlar dağ çobanında. Yokmuş ki gömleği! Padişah bu yüzden mutluluk nedir bilememiş ömrünce!...

Gömleksiz çoban mutludur diye bir masal uydurup, güzelce yutturmuşlar insanlara!...

Özdemir Asaf’ın “Susmanın İkinci Yüzü”:

“Şimdi bütün anmalar bir susmanın içinde

Şimdi bütün susmalar bir odanın içinde...

Anlatmaya bir sözcük, bir bakış arıyorlar

Önce sakladıkları, bir adamın içinde...

“İyimserlik insan türünün afyonudur. Kişinin mutluluğu biraz da bönlüğünden gelir. Bir şeyin ötesini göremezdi. Marketa, tek görebildiği o şeyin kendisiydi.”

Troçki

BÖLÜM

II

YAŞANILAN TÜRKİYE

“Bir gün yaşadıysanız her şeyi görmüş sayılırsınız. Bir gün bütün günlerin eşidir. Başka bir gündüz, başka bir gece yoktur.”

Montaigne

“Kargalar, tek bir karganın gökleri yok edebileceğini iddia eder. Buna hiç kuşku yok, ama bu yine de göklere ilişkin hiçbir şey ifade etmez, çünkü gökyüzü kargaların yokluğu demektir!..”

Franz Kafka

-

Kopuk düğmeler nereye gider? Kopuk düğmeler dünyasına... Birikirler, birikirler, ordular haline gelirler o kopuk düğmeler. Her biri kendi öyküsünü anlatır ötekine. Birbirine eş serüvenler, kayıtsızlık, yoksulluk, bırakılmışlık, vurdumduymazlık “Bana ne”cilik kopmuşluklarının nedeni. Bir toplumun bütün alinyazısı, bütün acıklı hali, bütün geçmişi geleceği o kopuk düğmelerin anlattıklarında yaşar. Okuyana, görene, anlayana!.. zaten her şey görmeye, duymaya, anlamaya bağlı değil mi?...

Bir toplumun da düğmeleri var elbet. Sıkı sıkıya dikilmiş bu düğmeler gevşiyor zamanla. Bırakın zamanı; itile kakıla, sürtüne yıprana çıkıyor yerinden, kopuyor iliklerinden, ipliklerinden... İlk sallantıda yakalamalı bu düğmeleri. Yerli yerine oturtmalı. Hiç değilse kopar kopmaz

yenisini dikmeli hemen. Boş bırakmadan o kopuk yeri. Alıştırmamalı kendinizi kopuk düğmeyle yaşamaya, başkalarının gözlerini, bakışlarını da kopuk düğme yeri seyretmeye zorlanmamalı. Bir tek düğme eksildi mi onu ötekiler de izleyecek demektir. Derken ceket de gider elimizden palto da...

Düğmeleri kopuk bir toplumun düğmeleri kopuk insanları arasında bütûn düğmeleriniz tamam olabilir mi? Olsa da geçicidir bu hal. Huzur vermez size. Çıkar köpürürsünüz düğmelerinizi isteyerek. İşte bir düğmesi kopuk daha! Oh, herkes gibi olmak! Düğmesi kopmuşlar kalabalığına uymak, ona karşı koymaktan rahattır. Hem ne demiş o çok bilmiş atalarımız: "Âlem sana uymazsa sen âleme uy!..."

Yaşanılan Türkiye denince, "Bizim işimiz hep güç olur zaten" sözü akla gelir... Cehalet, fakirlik, borçlar, bölücüler, şeriatçılar, demokrasi cambazları, bürokrat haramiler, koltuk kazıkçıları, egemenliği pay edenler, her seviyedeki soyguncular, kamu malına mezara kadar tûneyenler, yabancı vesayeti olmadan siyaset yapamayanlar, her devrin adamları, ar damarı ortadan çatlayanlar, kendi kulağı için konuşanlar, fikirde, düşüncede, söz ve yazı da rahmetli İsmail Dûmbüllü'ye taş çıkartanlar, neme lazım-cılar, yetki de hazır ve nazır, sorumluluk da ortada görünmeyenler, paparayı yiyenler, korkudan köpeksiz köyde de çomaklı gezenler, gidenler, gidecek diyenler, biz de at oynatırız dur hele meydan olsun diye tetikte bekleyenler, mal mülk, para pul, onu aldım bunu sattım hastalığına tutulup toplumsal ne kadar değer varsa hepsini kaybedenler ve daha neler neler!..

On yıl savaşmış bir millet, köhne bir yönetim, kaybedilen gençlik, gırtlaa kadar borç, on milyonu aşkın nüfusun ancak %7'si okur yazar ve eēitimli, kaybedilen topraklardan kaan veya sürülen dört milyon Müslümanı kabul eden Anadolu, sanayi ve endüstri laflarının bile söz konusu olmadıēı, sermaye denilen şeyle uzaktan yakından alkası olmayan bir toplum. Hlsa "Tıg teber şahımerdan" yani ayaēı çıplak başı kabak bir millet.

Birinci dünya harbinin Galipleri bu millet hariç, yenisinden diēerlerinin hepsine, istedikleri gibi andlaşmaları kabul ettirdiler.

Atatürk ün beş yıl cumhurbaşkanlıēı yaptı. Bu srenin son dört beş yılında da hastalıēından oldukça etkilendi. Yoksulluk ve imknsızlık diz boyu idi ama halk coşklu, heyecanlı ve iddialıydı. Hemen hemen el atmadıēı bir saha kalmadı. Süre olarak inanılmaz işler yapıldı. Türkiye'nin ulusal itibarı dünkü düşmanlar tarafından en önde kabul edildi. Özellikle dış politika da bir milim dahi taviz verilmedi. Anayasa gerçek halk egemenliēine dayalıydı ve yürütme meclis tarafından tam kontrol altındaydı... Bakanlıklar da meydana gelen herhangi bir yolsuzluk ve iltiması dahi kendi bulup çıkardı ve halletti. Kısa bir süre halkla iliřiēini kestiēinde, gördü ki, hiçbir şey kendi dřndē, hayal ettiēi gibi yrmyordu. Döneminde Gneydoēu ve Doēu Anadolu'da on yedi kez silahlı başkaldırı oldu. Hepsiyle bizzat ilgilendi. Bu harektlar sırasında yanlışlık yapan, zayıflık gösteren, harektı kötü yöneten komutanları görevden aldı. Bu silahlı teşebbüslerin en byē sayılan şeyh Said, Dersim ve Aērı isyanlarının kökü saaēı ile bitirilmesi azami dört buçuk, beş ay sürdü. 'Destekilerini de bölgeden sürdü. İrtica hareket-

lere karşı olan tepkisi ve uygulattırmaktaki hızı ise olağanüstüydü. Başarısız olan herkesi, zamanında memleket için hizmetleri olsa da, duygusallığa meydan vermeden görevinden uzaklaştırdı. Bunlara, bakanlar, başbakanlar ve komutanlar dahildir. Sığ ve akıl özürlü birileri bütün bunlara diktatörlük diyebilir. Böyle bir yargı basitlik kadar, serçenin bile hayal gücünün altında olur. O, devlet başkanıydı, bu devletin kurulmasının hangi acılara, hangi fedakârlıklara mal olduğunu herkes anlayabilirdi ama en iyi O bilirdi. Kurulan Cumhuriyet onun göz bebeği gibiydi, onun için Türkiye Cumhuriyeti Devletini ölünceye kadar da gözû gibi korudu.

Hiçbir zaman gidişatın kurbanı olmadı. Zaten ortada bir avuç Türk'ün barındığı bir ata yurdu, Anadolu kalmıştı. Millet, karanlık ve belirsizlik içinde, olacakları bekliyordu. Osmanlının son hallerinde büyük devletleri gücendirmemek, temel ilkeydi. Milli şuuru işlemez duruma getirmek için her şey yapılıyordu. Kendi varlıklarını ve çıkarlarını sevenler ve bunların dokunulmazlığını yabancı devletlerin desteğinde arayanlar vardı. Yalnız mitingler ve gösteriler ile büyük amaçların hiçbir zaman gerçekleştirilemeyeceğini biliyordu. Her şey milletin bağrından doğan bir güce dayanmalıydı.

O'na göre, önder olacakların, her ne olursa olsun, gidilen yoldan dönmemeleri, işin başında karar vermeleri, kalplerinde bu gücü duymayanların işe girmemeleri gerekiyordu. Yalnız milletin sevgisine, cömertliğine ve yiğitliğine güvenerek ve onun tükenmez kudretinden kuvvet ve ilham alarak vicdanın gösterdiği yoldan yürünmeliydi. Böyle durumlarda vatan çocuklarından birinin ortaya atılması zorunluydu...

Vatana ve millete karşı yaptıkları fenalıkları yalan ve riyalarla örtmeye kalkanların suçları affedilemezdi. Durumu idare edeceğiz diye mütemadiyen fedakârlıkta bulunmak, herhangi bir müttefikte merhamet ve insaf telkin etmez, verdiklerimizden yüz kat fazlasına hırslanır ve teşvik ederdi. Felaketen coşkun bir nehir gibi Türkiye üzerine aktığını görüp, nasıl tahammül edip susabilirdi. Dilsiz ve hareketsiz meclis, bunlar, yalnız hayatlarının ve paralarının kaygılarına düşmüşlerdi...

Hiçbir kuvvet karşısında eğilmedi. Kararlarında adil ve hak gözeticiydi. Hiçbir hadisede ümitsizliğe kapılmadı. Türkiye'nin şu veya bu tarzda herhangi bir yere sürüklenmiş gibi, başı boş bir idare manzarası göstermesini asla kabul etmedi. İnsanların korkaklığa varan çekingenliği her defasında Atatürk'ü çileden çıkarmıştır. Kendisinden çok sonra söylenen; "Bizi gene gâvur doyurma-ya başladı" sözünü iyi ki, duyamadı...

"Türk çocukları yürüdünüz, yürüyorsunuz, yürüyünüz! Durmayın, yürüyün..." Onun en çok inandığı fikir ve felsefeydi. Doğru sözlü ve açık kalpli insanlardan hoşlanır; sakın, vakur, soğukkanlı, cesur insanları severdi. Gerilerde ahşap masa üzerinde ve arkasında vazife görme devri artık bu çağda geçti derdi. Görülecek vazife için hiçbir zaman rütbe ve kıdemden hareket etmez, O vazife başarılı olacak kabiliyetleri seçerdi... Çünkü, köhne ve kıskanç zihniyet Mustafa Kemal'i Balkan Savaşından sonra ordudan uzaklaştırmıştı. Aynı şeyi Çanakkale Muharebesi sırasında da yaptılar. Mustafa Kemal'in komutan olarak yürüttüğü ve başarı kazandığı muharebelerden sonra onun maiyetindekileri terfi ettirip kendisini terfiye layık görmemişlerdi...

“Mehtaba bakamam yar gelir hatırıma” gazelini zaman zaman dinlemek isterdi. Sebebi şuydu: Anafartalar muharebelerinin devam ettiği sırada, bir ara iki tarafta çarpışmalardan bitkin düşüp siperlerinde dinlenirken, Türk mevzilerinden yanık bir ses gazel okumaya başlar. Ağıt o kadar yürekten ve etkili bir şekilde söylenmektedir ki, İngiliz mevzilerinden de pür dikkat dinlenir. Çok geçmeden İngiliz birliklerinin içersinde bulunan Hintli Müslüman askerler siperlerinden çıkıp namaza dururlar.

Yaşı küçük ve çelimsiz olduğu için tüfek taşımayıp savaşan Türklere ekmek, su dağıtan İstanbullu küçük Kara Ahmet’in söylediği gazeli Hintli Müslüman askerler “Ezan okunuyor” şeklinde anlamışlardır. Siperlerinden çıkıp açıkta büyük hedefler teşkil eden Hintlilere namazlarının sonuna kadar Türk tarafından ateş edilmemiştir. Mustafa Kemal, bu gazeli söyleyeni merak ederek, yanına çağırtmış ve ödüllendirmiştir. 16ncı kolordu komutanı olarak Siirt, Bitlis bölgesinde birlikleri dolaşırken, bu defa küçük Kara Ahmet’i orada görmüş ve hemen tanımıştır.

Kendisine yakından refakat edenler bilirler ki, Cumhurbaşkanlığı sırasında bazen gün doğmadan kalkar ve bahçede dolaşırken kendi kendine şu şiiri söylerdi:

“Ya dünyaya gelmeseydim, ya aklım olmasaydı!”

“Yıkık bir saray bu dünya dedikleri;

Gece ve gündüz atlarının durak yeri;

Yüz cemşitten (Hükümdar) arta kalmış bir dünya bu;

Yüz behram (şah) kendinin sanmış bu gökleri.”

Ömer Hayyam

14 Mayıs 1950 Cumhuriyet idaresinin bir dönüm noktasıdır. Çok partili demokratik yönetim, zamanla müesseselerini kurmuş ve geliştirmeye çalışmıştır. Çok partili hayat ile birlikte siyasi çelişmeler başlamış, demokrasi kesintilere uğramıştır.

Başlangıçta on üç milyon insan için düşünülmüş, günün şartlarına göre kurulmuş devlet yapısı zaman içinde aşırı şekilde büyümüştür. Bu büyüme planlı bir şekilde olmamış, temelini kaldırıp kaldıramayacağı düşünülüp hesaplanmadan, mimarisine bile dikkat edilmeden yeni katlar çıkılmış, ilaveler yapılmıştır. Bu yapının onarım ve tadil edilerek düzeltilmesi, günün şartlarına uygun şekle sokulması ancak radikal bir değişiklikle mümkündür. Yapının maliyeti çok yüksek, verimliliği son derece düşük ve hantal bir durumdadır.

Son derece ağır bir değirmen taşı gibi işleyen sistemde demokrasiye ters düşen yönler ve uygulamalar vardır. Altında ezilen ferttir, vatandaşdır. en basit işte dahi bir ilave sıfat gerekir. Sade bir yurttaşın kendini dinletebilmesi, hakkını kabul ettirebilmesine hasret kalınmaktadır. Bütün millet hasret kalmıştır. Bu yalnız hak elde etmede değil, para karşılığı devlet hizmeti almada da böyledir. Vatandaşın en küçük meselede dahi siyasî parti ve milletvekili desteği araması, kart istemesi bundandır.

Sorumluluğun doğduğu yerde cezalandırma ya hiç işlemediği ya da hızla işletilemediği için maliyeti trilyonları bulan yanlış karar ve tasarrufların hesabı sorulmamıştır. Millet devamlı zarar etmektedir. Bu bir zihniyetten kaynaklanmaktadır. Zihniyetin ilkesi: "Vatandaş devlet için vardır" Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluşunda bu ilke hakimdir. Bu prensipte vatandaş devlet için var-

dır. Kuruluş safhasında milletin tarih ve siyasi kültüründen gelen söz konusu ilke, demokrasiye geçişle birlikte, insana ve halk'a doğru değişime uğramamıştır. Devlet bir kaledir ve insanlar için yapılmıştır. İnsan varsa kale de vardır. İnsan yoksa adına kale dense de taş, kum ve kireçten öte bir şey olmaz, üstelik cansızdır. Devlet kendini milletin üstünde ve dışında bir yapı olarak görmeye devam etmektedir. Devletin parlamenter demokrasiye geçişle beraber kurulan demokratik müesseseler dahi bu anlayışı aşamamışlardır. Millet, henüz bu devlet kalesini (ki devleti kuran ve yaşatan millettir) demokratik yolla fethedilebilmiş, kapılarını tamamen açabilmiş değildir.

Böyle bir sistemde demokratik özgürlükler, insan hakları genelde şekilde kalmaktadır. Bu düzenin doğasında mevcut olan ısrarı, katı merkezîyetçilik ekonomik hayatı bloke etmekte, yurttaşları her meselesinde merkeze bağlamakta, her şey Ankara'da başlayıp Ankara'da bitmektedir. Bürokrasinin memleketin her tarafına aşırı şekilde yayılması, teşkilatlanması, hizmetin vatandaşa götürülmesinden ziyade otoritenin götürülmesi ve gösterilmesi eğiliminden kaynaklanmaktadır.

Devletin üstünlüğü sakat anlayışının diğer bir tezahürü de kanunlardaki olumsuz dil ve uygulayanlardaki olumsuz zihniyettir. Sayıları on iki bini aşan yasalardaki metinlerde fiillerin hemen hepsi menfidir. En çok rastlanan fiil "yasak"tır. Aynı şey yönetmelik ve kararnameler için de bahis konusudur. Aynı devlet anlayışında vatandaş devletin dışında, yabancı olarak görüldüğü içindir ki, devlet menfaatinin koruyucuları bunları her vasıta ile bağlar, etkisiz ve zararsız hale getirir. Amaç, yurttaşı hareketsiz kılmaktır.

On iki binden fazla kanunu, yüz bine yakın kanun hük-
münde kararnamesi bulunan ve bunların hepsinin de
“Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz” gibi çağdışı kural-
la vatandaş tarafından bilindiği farz edilen bir ülkede, öz-
gürlüklerden, serbest ekonomiden söz etmek “ciddiyeti”
ortadan kaldırmaktır. Parmak uçlarına kadar bu hüküm-
lerle bağlanan ve yasaklar denizinde boğulmakla yaşa-
mak aramda kalan insanlara “hür” demek mümkün mü?
Bu insanlardan yaratıcılık, fikri gelişme, ekonomik alan-
da teşebbüs beklenebilir mi? Bütün bunlara rağmen de-
mokrasiden söz etmek, başkaları zaten kanmayacağı
için, olsa olsa kendini aldatmak olur. Türk demokrasisi-
nin en büyük zaafı buradadır. Gerçek değil, şeklidir. Zih-
niyet de dilde demokratik olmaktan uzaktır. Sözlük da-
ğarcığı sığdır ve en çok kullanılan, hatta zevk alınan keli-
me, “Hayır”dır.

*“Hepsi bir örnek giyinir
Ve bir örnek papuç giyer
Ve hepsi aynı masada,
Hepsi aynı yemeği yer.”*

Bir İspanyol türküsü

Türk devlet geleneğinde tek tip vatandaş isteği hakim-
dir. Her türlü faaliyet tek tip yurttaş yetiştirmeye
yöneliktir. Kazara bir üretim hatası olur da istenen va-
tandaş tipinden başka bir insan çıkarsa, o derhal layık ol-
duğu muameleye tabi tutularak, sesinin kesilmesi sağla-
nır. Devletin hedefi her konuda eğitim, tarih, sosyoloji,
hasılı her alanda kendinin tayin ettiği standartta vatan-

daşın yetişmesini sağlamaktır. Böylece tüm vatandaşlar aynı şeyi düşünecek, aynı şeyi sevecek, aynı şeyden nefret edecek, bunun da tayin yetkisi devlette olacaktır.

Demokratik rejim çok sesliliklidir. Rejim açısından tek seslilik her zaman tehlikelidir. Tek seslilik, yani tek tip vatandaş isteği totaliter rejimlerin felsefesidir. Demokratik toplum değişik düşünce yapılarına sahip vatandaşlardan meydana gelmiştir. Devletin resmi bir ideolojisi, yönlendirmesi yoktur. Her ideoloji, her fikir, devlete saygılı olduğu müddetçe, geçerlidir ve korunur. Demokrasi de hürriyeti yok etme hürriyeti yoktur. Her şey özgürlük içinde, özgürlük için yapılır.

Türkiye’de devlet yapısının parçalarını bir araya getirmek, birbirine uyum sağlamak, bütünlük meydana getirmek zordur. Yaşanılan büyük sıkıntıların sebep ve kaynağı; yasama, yargı ve icra gücü ile bunların dışında kendisinde kuvvet gören güçleri bir araya getirmek, yetki ve özgürlük alanları arasındaki sınırları tespit etmek, bu sınıra saygılı olmayı tam sağlayamamaktır.

Bu kuvvetler arasındaki sürtüşme, yetki sınırlarını aşma devleti zayıflatmakta, kurumları zedelemekte ve demokrasiyi yaralamaktadır. Demokrasinin henüz bazı çevrelerce kabullenememiş, hazmedilememiş olmasının bu rahatsız edici tablonun doğmasında rolü vardır. Türkiye’de milli iradenin seçilmemiş ortakları vardır. Bunlar parlamentonun aksiyonunu frenler, çok defa karşı çıkar, yetkilerini kullanmaya kalkar. Türk demokrasinin zaman zaman çıkmaza girmesinde siyasi partilerin sorumluluğu kadar, bu güçlerinde sorumluluk ve payı vardır.

Tarafsız olması gereken, statüleri belli bazı kuruluşlar politikaya bulaşmakta, ideolojik tutum içine girebilmek-

tedir. Bürokrasinin, özellikle özel statüye sahip kuruluşların politize olması rejim için büyük tehlikedir. Toplum rahatsız eden, toplumla ilişkileri zorlaştıran bu husustur. Türkiye bu alanda talihsiz denemeler yaşadı ve halen de yaşamaktadır. Bazı siyasi parti ve iktidarların buna ittifak, hatta teşvik ettiklerini görmek, genel rahatsızlık ve tezahürün bir izahıdır.

Yüz yüze kalınan, bütün acı ve pahallı tecrübelere, alınan tedbirlere rağmen bazı kuruluşların hukuk ve demokrasi dışı tutum ve davranışları devam etmektedir. Yasaların, devletin verdiği gücü, tarafsızlığın dışına çıkarak, devlete ve özgürlüklere karşı kullanmak, henüz tam yerleşememiş ülke demokrasine has bir uygulamadır, trajik bir acıdır...

Türkiye’de sık sık, belli çevrelerce, devlet elden gidiyor, aman tedbir alalım, bu bizim son devletimiz, başka Türkiye yok fikri, ortaya atılıp konuşulur. Bu “Devlet elden gidiyor korkutması” bizzat bunu söyleyenlerin korkaklığı ve zayıflığından kaynaklanır. Şunu sormak lazım; niye devlet elden gitsin? Bu söz, söyleyenin yeteneklerinin düşüklüğü ile cesaretsizliğinin ölçüsüdür. Sonra ki-min haddine bu cumhuriyetin son cumhuriyet veya devlet olduğunu söylemek... Müneccim misin? Sen yüz elli iki yüz yıl sonrasını bilebilir misin? Belki bu coğrafyayı temel alarak büyüyeceğiz... Belki insanlık için başka yönetim biçimleri çıkacak! Atalarımız boşuna söylememişler: “Testiyi ister kuyuya daldır, ister denize alacağı su aynıdır” diye sonra, Türkler’de “İl” toprak, vatan, devlet demektir. Türkler “İl gider töre kalır” diyerek, devletin değil milletin esas olduğunu söylemişlerdir. Nitekim on altı devlet, birbiri ardına kurulmamış mı? Son devletmiş!

Türkler için son yoktur... Korkaklık bir hastalıktır ve bulaşıcıdır.

Türk demokratik hayatının en büyük zaafı, halkı ikinci veya üçüncü sınıf vatandaş kabul ederek, onu tehlikeli ve yok kabul etmesidir. Anayasa ve onun kurduğu birçok devlet organları halktan gelecek tehlikelere karşı korunmuştur!... Halk cahildir, kendi menfaatini takdirden acizdir, onun için, ona bakmadan, ona rağmen onun için ülkeyi idare etmeli ve ondan gelecek tehlikelere karşı da, devlet korunmalıdır. Hani, demokratik rejimde halk asıldı, son noktayı o koyar, son kararı o verirdi!... Halka rağmen hiçbir siyasi iktidar varlığını sürdürmemiştir. Cahildir, yoksuldur, yaşam koşulları ağırdır (Niye böyle olduklarını da hükümet edenlerden sormak lazım) ama şurası bir gerçektir ki, Türk halkı çok kuvvetli bir sağduyuya sahiptir. Bu sağduyu sayesinde, hep doğruyu bulduğunu, tarih bize gösterip, gözümüzün içine sokmuştur. Kendi başlarına Maraş'ı ve Antep'i Fransızlara karşı savunup def edenlerle, Çanakkale'de bir dakika sonra öleceğini bilerek süngü hücumu kalkanlar da manda derisi yetişmediğinden Afyon sırtlarındaki Yunan mevzilerinde çıplak ayakla tel örgüleri çiğneyip geçenler de cahildi, yoksuldu... O zaman, onların destanlaşan bu mücadeleleriyle senin övünme hakkın yok...

Tüm demokratik rejimlerde parlamentolar sistemin kalbidir. Çünkü, sistemin sahibi ve temel direği olan halk normalde parlamentolar vasıtasıyla sistemi sevk ve idare etmektedir. Bu bakımdan parlamentolar demokratik rejimin temel savunucusudurlar. Hayatîyetlerini demokratik rejime borçludurlar. Demokratik rejim olmazsa, parlamentonun sahip olduğu kuvvete haiz olması müm-

kün değildir. Türkiye'de parlamentonun geçmişine baktı-
ğımızda, 1920'de kurulan Birinci Büyük Millet Meclisi ha-
ri diğerklerini, sistem içindeki ağırlıklarını özellikle 1950
yılından sonra gereğı gibi kullanamamışlardır. Çünkü
parlamento sisteme sahip çıkma içgüdüsüne veya bilin-
cine sahip görülmedi. Düzen içinde önemini ve ağırlığını
gereğı kadar takdir edemiyordu. Çoğu zaman sisteme
ters düşen kararları, ciddi bir itiraz gelmeden alabiliyor-
du. Bir nevi, parlamento bindiğı dalı kesiyordu. Demok-
ratik sistemin ana ilkelerine sahip çıktığı sürece, kendi
hayatiyetinin ve kıymetinin artacağını anlamakta zorlanı-
yordu..

1961 Anayasası ile birlikte parlamenter hkmet sis-
temi uygulanmaktadır. Bu sistemde parlamentoda o-
ėunluėu sağlayan partinin başkanı, başbakan olarak ata-
nır. Hiçbir parti çoğunluk sağlayamazsa partiler araların-
da anlaşarak bir kişi üzerinde mutabakat sağlar, bunu da
kamuoyuna açıklayarak üzerinde çoğunluk sağlanan kişi-
nin başbakan olarak atanması, parlamenter hkmet sis-
teminin ilkesine göre şarttır. Ancak, Türkiye'de bu ilkele-
re ters olan hükümetler parlamento dışı müdahalelerle
kurdurulmuş, parlamento da buna seyirci kalarak, kendi
varlık sebebi olan demokratik düzenin ihlalini, zımnen
kabul eder duruma düşmüştür. 1950 yılından bu yana se-
ilen cumhurbaşkanlarından sadece bir kaçı halkın kar-
şısına oy almak için çıkmıştır. Diğerkleri hayatlarının hiç-
bir safhasında, halkın oyuna müracaat etmemiş, onun
güvenini istememiş, halka hesap verme durumunda kal-
mamıştır. Parlamento bu seçim usulüne ve bu seçim usu-
l gerçekleştirilirken uygulanan metoda da hep sessiz
kalmıştır.

Parlamento kendinin temsilcisi olduğu demokratik sistemin temeli ve anası olan halka karşı da yeteri kadar duyarlı olamamıştır. Halkı bir bütûn olarak karşısına alma konusunda, onunla direkt ve sıkı temas konusunda, zayıftır. Siyasi partiler ve seçim yasalarında halkın iradesinin tam yansımasına engel olan maddeleri değıştirme iradesi gösterememektedir. Konuşarak hem kendilerini hem de milleti oyalamaktalar fakat bir türlü yasal değışikliği yapmamakta direnmektedirler.

Ön yargı, saplantı, ideolojiyi delememe, sonuçta, esir olup zihni demir kapıların ardına kitlemektir. Hitler ve Mussolini'nin komünizm, Bolşeviklik konusundaki ön yargıları devasa bir hezeyandı. Boşşevik ya da komünizm, komünist, dışleri arasında kanlı bıçak tutan adamdır. Girdiği yerde ot bitmez, uygarlık sanat diye bir şey kalmaz. Floransa'da Pitti Sarayı'nı gezerken Hitler, Michelangelo'nun "Kutsal Aile" tablosu önünde duruyor, hayranlıkla ressamın adını birkaç kez mırıldanıyor. Sonra birden Mussolini'ye dönüyor: "Bolşevikler gelirse ne olur bunlar?... Mussolini bozuk Almancasıyla cevabı yetiştiriyor: "Hepsi kaput."

"Suya düştüğünüz için değil, sudan çıkamadığınız için boğulursunuz..."

Edwin Louis Cole

Çağımızda, demokratik rejimde bürokrasinin varlık sebebi ve temel hedefi insana hizmettir. Devlet imkânları azami ölçüde eşit ve adil bir şekilde ferdin hizmetine sunulacaktır. Zaten sunulan bu hizmetin masrafı, halkın

verdiği vergilerle sağlanmaktadır. Bürokrasinin yaptığı iş, hizmeti organize etmek ve ona vasıta olmaktır. Başka bir ifade ile bürokratin yaptığı, halktan aldığını halka vermektir. Daha yalın bir deyişle bürokrat, halka parası karşılığı hizmet eden insandır. Türkiye’de bürokrasi, devlet geleneğine bağlı, kendini devletle özdeşleştiren bir düşünce sahibidir. Bu düşüncenin temelleri Osmanlı’nın “Enderûn Mektebine” kadar dayanmaktadır. Bizim memlekette bürokrat, halkı sunmakla mükellef olduğu hizmeti sanki bir lütuf gibi sunarak kendine mal eder. Eeee... Böyle olunca da halka bu kadar lütufta bulunan, doğal olarak karşılığında da hak ettiğini almalıdır!.. Bu nedenle bürokratlar ülkenin olanaklarını kendi lehlerine kullanırken, bunun kendilerinin en tabii hakları olduğu fikrinde de savunma yapmaya hazır bir ruh halindedirler.

Demokrasilerde halka sunulan her hizmet halkın takdirine tabidir. Halk hizmeti yerinde, isabetli ve faydalı görmüş ise, o bürokrati oraya getiren siyasi gücü tekrar seçerek ödüllendirir. Tersisi olursa siyasi gücü düşürerek, bürokrati da, onu oraya getiren siyasi partiyi de cezalandırmış olur. Devlet ve onun işlevleri yerine getirme aracı olan bürokratin görevi, işi, insana, vatandaşa, iyi ve doğru hizmet vermektir. Bu hizmetlerin karşılığı olarak da verilebilecek tek şek maaştır. Maaş dışında, devlet imkânlarını her alanda çeşitli isim ve sıfatlarla hem hizmet sırasında hem de hizmetten sonra, bazılarının da üstüne üstlük mezara kadar kullanmaya kalkmak, bunlar için yasalar ve kararnameler çıkarmak; bu ülke halen cehalet ve yoksullukla boğuşurken, bu iki baş belası da yeterli para olmadan ortadan kaldırılamazken, tamamen vicdan ve adam gibi adam olma, meselesidir.

Türkiye'de yaşanan en önemli bir sorun da, toplum liderlerinin çok zor yetişmesidir. Siyasi partilerin başında bulunan kişiler, lider olmaktan çok, o partinin başkanlarıdır. Yani bunlar lider değil, parti başkanlarıdır. Lider olmadıkları için de her zaman korku ve telaş içindedirler. Korktukları ve telaşlandıkları da, kendi partilerinin teşkilatı ve üyeleridir. Başkanı oldukları partinin ne teşkilatına, ne de üyelerine güvenememektedirler. Onlara her zaman şüpheyile bakılmaktadır. Bu anlayışın neticesi olarak da parti örgütüne ve üyelerine karşı çok acımasız ve sert davranabilmektedirler. Partinin içinde ikinci bir kişinin yükselmesine asla müsaade etmezler. Parti başkanlarına bu tavrı, özellikle siyasi partiler kanunu ile seçim kanunları vermektedir. Bu yasaların başkanlara tanıdığı hükümlerin demokratikte hiçbir bağı yoktur. Kendi içinde demokrat olmayan, toplum içinde nasıl demokrat olur?

Parti başkanlarının bu durumu yetenekli ve idealist insanların partilere girip aktif rol oynama hususunda çekingen davranmasına sebebiyet vermektedir. Buna rağmen bu kişiler partiye girerlerse, çoğu zaman ömürleri kısa olmaktadır. Çünkü, başkanlar kendilerinin her yaptığını öven ve alkışlayan, şakşakçılar tutmakta, diğerlerini tehlikeli görmektedir. Parti başkanını veya partinin uygulamalarını eleştiren, doğruyu göstermeyi çalışanlar güvenilmez kabul edilmektedir. Acilen Kovulurlar. Tüm bunların ceremesini, partiler ve parlamento çekmektedir. Sonuçta da demokratik rejim yaralanmaktadır.

Özgür basın demokratik düzenin temel taşlarından biridir. Basın özgürlüğü tek bir özgürlüğün değil, karma bir özgürlüğün sonucudur. Türkiye'de medya bazen cesur, bazen korkak, bazen de sinmiş haller de görülmektedir.

Medyanın ticari bünyesi iktidarın baskılarına karşı zayıftır. Tekelleşip gruplanmaları, mali etkiler, daha  zg r daha atak olmalarını engellemektedir. Kitap, dergi ve gazete satışıların nüfusa nazaran çok düşük olması, yayın organlarının ticari kurumların elinde kalmasına sebebiyet vermekte, bu da siyasetçi iş adamı ilişki ve etkilerine dönüşünce, kamuoyunun da dürüstçe aydınlatılmasını olumsuz yönde etkilemektedir. “Halk neden hoşlanırsa ben de onu yaparım” tavrı tamamen ticari bir tutumdur. Bu ekonomik bir kaygıdır, ekonomik kaygı taşıyan hiçbir müessese  zg r olamaz.

Sivil toplum örgütleri demokratik rejimin koruyucuları, iktidarların rejim dışı davranışlarına karşı bir sigortadır. Sivil toplum örgütlerinin en büyük desteği halktır. Fakat Türkiye’de sivil toplum örgütlerinin halkla i  içe olduğunu söylemek zordur. Halkın tercihlerini çok önem-sedikleri de söylenemez. Bir ağacın kökleri ne kadar toprak da yayılırsa o ağaç o kadar büyür ve güçlü olur. Bu konu da “Halkın kendilerine ilgi göstermediği” biçimindeki yapay gerekçenin hiçbir önemi yoktur. Mesele halkın ilgisizliği değil, bu işe soyunup girişenlerin neyi, nasıl, yapacaklarını tam olarak bilmemesinden kaynaklanmaktadır.

“İnsanı yaşat ki devlet yaşasın.”

şeyh Edebalı’nın Osman Gazi’ye  ğ d .

Devletin kl sik yapı ve anlayıştan çıkararak hızla modern bir yapıya kavuşturulması gerekmektedir. Dünyada her şey baş döndürücü bir süratle değişmeye devam etmektedir. Türkiye’de devlet idaresi felsefesinin baştan

aşağı gözden geçirilmesi, yenilenmesi, insanî bir tema kazanması, ferdin toplum içinde yerini bulması lazımdır. Gerçek bir reform şarttır. Toplumun kendiliğinden kabul ettiği yenilikler çoktur. Devlet toplumun gerisinde kalmamalıdır. Sosyal devlet, sosyal güvenlik, sosyal adalet konularında alınması gereken yollar henüz çok uzundur. 21. yüzyıl için yeni yönetici tipi yetiştirmeye ihtiyaç vardır. İnsan devletten daha yaşlıdır ve politika, hür insanları idare etme sanatıdır. Kanun önünde herkes eşittir, özgürlük yarışı da herkese açıktır, ancak bunlar şeklidir; gerçek bir eşitlik ve adil bir yarış değildir. İnsanlara eşit olma ortamları, özgürlüklerde herkese eşit imkânlar verilmediği sürece, her şey laftan ibaret kalmaktadır. Eşitsizliğin en büyüğü eğitim alanında görülmektedir. Türkiye’de eğitim imkânı herkese aynı koşullarda verilmiş değildir. Eğitim alanındaki adaletsizlik, adaletsizliklerin en acı ve devamlı olanıdır. İnsanı bütün ömür obyü takip ile, toplumun en alt tabakasında yaşamaya mahkûm eder. İnsanlar, “Siz niye orada, biz buradayız,” dememelidirler. İspanyol Filozof De Madriaga “Avrupa Milletleri” kitabının son on sayfasını Türklere ayırmıştır. Orada, şunu diyor: “Şayet Atatürk fesi atıp yerine şapka koymakla altındaki kafanın değişeceğini düşünüyorsa yanlıştır. Yoksa, önce üstünü değiştirmekle başlayıp sonra altını eğitmeyi planlıyorsa doğrudur.” Ne yazık ki bu değişme tamamlanamadı. Şapkanın altında çok gariplikler bulunuyor. Türkiye’de yönetimde bulunanlar bu gerçeği anlamakta hep güçlük çektiler.

Bir insanın doğuşundan ölümüne kadar, ömrünün her dakıka ve saati hayatının bir parçasıdır. İradesi dışında bu parçaların en küçüğü üzerine dahi tasarrufta bulun-

mak insanın hayatına kısmî tecavüzdür. Bu haklı prensipten hareketle devlet dairesinde, özel kalemler de, tren istasyonlarında veya havaalanlarında, devlet ve vatandaş arası işlemlerinin yapılıp yürütüldüğü tüm yerlerde bekletilen insanların hayatına kısmî tecavüz yapılmış sayılır. Şimdi Türkiye’de kaybedilen zamanı, dolayısıyla vaki tecavüzleri hesaplayın. Zaman ve emek hayatın iki temel unsurudur. Dünyanın en hovardaca zaman harcayan, israfçı toplumuyuz.

Dünyanın en eski, iyi işleyen ve direkt denilebilecek demokratik idaresine sahip demokrasilerin çoğunda, devlet müdahalesi asgariye inmiş, yönetim yardımcı bir hüviyet kazanmaya başlamıştır. İdare edenlerle edilenler arasındaki ayrım fark edilmez hale gelmiştir. Toplum, özgürlükleri kendi sınırları içinde ve medenî bir şekilde kullanabilecek eğitim ve disiplin seviyesine gelmiştir.

Türk milleti idaresi kolay bir millettir. Yüzyılların disipliniyle, sevgi ve bağlılıkla devleti kendi üstünde görmüştür. Devlete karşı, demokratik yoldan dahi hak mücadelesine girmekten kaçınır. Devlet için her türlü fedakârlığa katlanır. Ancak, idarenin soğuk, itici tutumu neticesi devletten uzaklaşmıştır. Bu uzaklaşma yanlış anlamaları kolaylaştırmaktadır. Bir güven bunalımı doğmuştur. Vatandaş yönetime ve müesseselere güvenmiyor. Bundan dolayı da her zaman hukuki olmayan yollara başvuruyor, siyasî yoldan veya maddî karşılık, iltimas, destek arıyor. aracı olmadan, sınavlar dahil haklarını alamayacağını düşünüyor. Güven bunalımı ve istikrarsız ortam kötümserlik doğurmuştur. Kötümserlik, karanlık gökyüzü altında insanlar yönetimi daha uzakta görüyor, geleceğinden emin olamıyor. Bu ruh hali ile kestirme yol

arıyor, amacına kısa yoldan ulaşmak için yasaları delme-
de gösterdikleri maharet ve beceriklilikte bazılarının eli-
ne bile su dökülemez.

Yüzyıllar süren baskılı bir disiplin sonucu özgürlükle-
ri, demokratik tepki hakkını dengeli bir şekilde kullana-
mıyor. Yönetimin varlığı etkisini azalttığında ve baskı
düştüğünde ise, bardaklar taşıyor, kargaşa oluyor ve
başkalarının özgürlük sahalarına giriliyor. Adeta yöneti-
min sertleşmesi için kovana çomak sokuluyor. Kargaşa
anarşiye, anarşi de rejimi çıkmaza sürüklüyor.

İnsanlar çok defa hak ve özgürlüklerinin bilinci içinde
değildir. Milli duyguları zayıflamaktadır. Tarihinden kop-
tuğu için kompleks ve başkalarına karşı eziklik içindedir.
İdareye güveni azaldığı için kendisine de fazla güveni
yok. Her şeyi devletten beklemek saplantısından bir tür-
lû kurtulamıyor. Yüzlerine sinek konsa kovmak için dev-
letin gelmesini bekleyenler var. Tarihi ile geleceği arasın-
da köprü kurmakta zorluk çeken bir toplum; bazen kay-
bedilmiş zamanı, bazen kendini arayan bir toplum. Artı-
ları eksilerinden fazla olan bir toplum. İyi yönlendirilip
yönetildiğinde büyük işler başarır, tarihin her dönemin-
de de başarmıştır. Şurası hiçbir tereddüt götürmez; düş-
manı çok, dostu azdır. Yakınlaşmaya çalıştığı batıda an-
laşılmamıştır, asırlar boyu beraber yaşadığı doğuda da
sevilmemiştir. Yüzyıllarca hep yürümüş, hareket halinde
olmuş, fetihler yapmış, şimdilerde dizleri paslanırcasına
hareketsiz kalmıştır. Artık yeni bir dünya ile karşı karşı-
yadır. Bu kavşak, idare edenden ve idare edilenden, ön-
ce zihniyet sonra da müesseseler de reform bekliyor. Di-
dişerek, birbirlerini yiyerek, güç kaybederek değil, millet
adına bütünleşerek iyi yönetimler altında devlet büyür,

güçlenir. Kötü yönetimler altında zayıflar, sonunda çöker. Devletlerin çökmesi hep tavandan olmuştur.

Devlet idaresi büyük bir sanattır; bu sanat büyük sanatkârlarla icra edilir.

"Siz, iradesini kaybetmiş bir meclis, nereye gittiğini bilmez bir parti ve ne yapacağını şaşırmış bir hükümetle, bu memleketi, ne siyasi ne iktisadi bakımdan düzene koyamazsınız."

Yakup Kadri Karaosmanoğlu

"Hele şunun haline bakın! Bu hale acıklı demekten başka ne söylenebilir? Zavallı adam, memleketi bu içtima salonundan, milleti de bu salonu dolduran kalabalıktan ibaret sanıyor, böylece havanda su dövüp duruyor."

Rafet Bele

TÜRK ULUSU VE DEVLETE YÖNELİK TEHLİKELER

- **PKK'nın Silahlı Gücü ve Siyasal Gelişimi**
- **Ortadoğu'da Yürütülen Emperyalizm ve AB**
- **Kuzey Irak Kürt Devleti Girişimi**
- **Din İstismarcılığı ve Dinin Siyasallaşması**

*"Manzara yıldızlardan ve dağlardan ibaret
Güve gibi tüketiyorsun sevdiğin yerleri,
Kaybolmuş kuzu gibi avare dolaşıyorsun,
Issız yerlerdeki baykuşu andırıyor,
Viranelerdeki kukumav kuşu gibisin.
Taşa çalmazsın sen namus'unu ar'ını,
Batan güneş gibi geçip gidiyorsun.
Ak koyun kara koyun gibi, geçitteyiz;
Kalk ayağa, Uyan be tosunum uyan!..."*

PKK'nın Silahlı Gücü ve Siyasal Gelişimi

PKK (Kürdistan İşçi Partisi) meselesi küçük bir sivilce değil, ensede ve sırtta çıkan tehlikeli bir kan çıbanı "şiripençe"dir. Kimse ırmağa düşüp de ıslanmamış gibi davranamaz. Bu kan, yaradan akan bir kan değil. İçerdeki yara damlaya damlaya kanıyor ve yaradakinin dindiği gibi dinmeyecek.

Yerleşim coğrafyası, halkın yapısı, tarihi gelişim süreci, Anadolu'nun, adeta tarihin sel yatağı üzerine kurulmuş olduğunu insanın gözüne sokar. Her zamanki gibi doğru şekilde harekete geçmemeyi meşrulaştırmak için sanki daha önemli işler ya da eksiklikler bahane ediliyor. Sonunda "Yapacak bir şey yok" demeye kadar işi vardiabilirler. Öylesine akıl almaz şeyler yaşanıyor ki, nere-

deyse; diyecek bir şey bulunamayacak.

Art niyetli bir amacı dikkate almazsak, çözemiyorsan, anlamıyorsun; bitiremiyorsan bilmiyorsun; öğretilmediyse, öğrenmeye merakın yok. Asala çıkınca da, PKK çıkınca da şaşırdılar. Bu kafalarda her şey tıkanıyor. Bilgisizlik ve hakimiyetsizlik ulusu ve devleti karanlığa doğru sürüklüyor...

Basma kalıp laflar, temcit pilavı gibi yorumlar, içi boş yazılar, masal ve hikâye anlatıcılarla yıllar yılları kovaladı. Geriye binlerce ölü, on binlerce yaralı, alt üst olmuş bir bölge ve devlet düzeni kaldı. Bitmek ne kelime, örgüt kuruluş amacının siyasal kısmına geldi. Peki, sorumlular kim? Bu sorunun cevap çok net! Hiç kimse çıkmayacaktır. Ama devlet vardır. Meclisi, hükümeti, yargısı, cumhurbaşkanı, bakanlıkları, ordusu, jandarması, polisi, valileri ve kaymakamları, hatta muhtarları!... Şekî düzen tamamdır... Devlet güç ve kudret değil mi? Evet, öyledir. Cumhuriyetin ve demokrasinin ayrılmaz parçaları olan partiler de mevcuden, eksik veya gedik var mıdır? Hayır., yoktur. Yoktur ne kelime, sayıları ellinin üzerindedir.

Ancak hür düşünceli insanlar kafa yorabilir. Gerçeği öğrenmek ve peşinde koşmak her canlıya verilmiş bir görevdir. İnsanlar seçimlerini kendileri yapmalıdır ve yapmak zorundadır. Ağlayıp sızlayarak, sen ben meselesi yaparak bir yere gidilemeyeceğini herkesin anlama zamanı çoktan geçti. Merak; akli canlandıran kudretli bir güçtür. Bunsuz olmaz. Artık saçakları serçeler bile biliyor!...

Dünya uluslar için bir sınav yeridir. En büyük yanılgı ve çıkmaz; kararsızlık, şüphe ve belirsizliktir. Bunların sonunda bizi nereye götüreceğini kimse bilemez... .

Huzurun pahası var! Yargıç halktır, kararı o verecek-

tir. O ne yapıp yapacak, türlü zorluklar, türlü engellerle  arpı acak, nihayet günün birinde bu i in üstesinden gelecektir.

Bu mesele ve i , bugünlerin sorunu değildi ki, d n dolap nasıl ve kimseler tarafından d nd r l yorsa bugün de benzer  ekil ve içerikte yürütülmektedir... Çok gerile-ri gitmeden, cumhuriyetin kurulu  ve başlangıç yıllarından itibaren gelişen durumlar ve cereyan eden olaylar anlatılacaktır. (Bu bölüm, PKK eylemleri ba layıp yayılmayı sürdürürken "Ne olacak,    be  çapulcu" diyen, sorumlu olmalarına rağmen, tedbirsizlik ve eylemsizlikle uyuklayan gafillere ithaf olunmuştur.)

Yakın tarihi bilmeden bugün olup bitenleri anlamaya olanak yoktur. 1919 yılında İstanbul'daki Kürt örgütlenmeleri ile ba layan ve  eyh Said ayaklanması ve Musul sorunu ile noktalanın sürecin ana hatlarının ortaya konulması gerekmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk yasal Kürt  rg t  Diyarbakır'da 1908 yılında kurulmuştur. Örgütün adı "Osmanlı Kürt İttihat ve Terakki Cemiyeti"dir. Aynı yıl İstanbul'da "Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti" kurulmuştur. Bu cemiyetin başına ömür boyu ba kan olmak üzere Hakkari,  emdinlili Seyit Abdülkadir getirilmiştir. 1918 yılında İstanbul'da "K rdistan Teali Cemiyeti" ile "K rdistan Cemiyeti", 1919 yılında "Kürt Ne r-i Maarif Cemiyeti", "Kürt Talebe Heyvi Cemiyeti", "Kürt Kadınlar Teali Cemiyeti" ve "Kürt Milli Fıkrası", 1921 yılında ise "K rdistan Te riki Mesa  Cemiyeti" ile "Kürt Talebe Heyvi Cemiyeti" yeniden kurulacaktır.

Bütün bu örgütlerin odak noktası  emdinlili  beydullah'ın oğlu olan Seyit Abdülkadir'in Caddebostan'daki

evidir. Peygamber soyundan geldiğini ileri süren Nakşibendi Şeyhi Übeydullah, İran'da bir Kürt devleti kurmak için ayaklanmış, 1879'da başlayan bu ayaklanma başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Şeyh Übeydullah'ın oğlu Seyit Abdülkadir'in Kürtler üzerinde oldukça büyük etkisi vardı. Ayan, Meclis üyeliği de yapan Abdülkadir, Hürriyet ve İtilaf Fıkrası'nın da kurucusuydu.

Kürt örgütlerinin en önemlisi, sonradan planlayıp yürüttükleri faaliyetleri nedeniyle Kürdistan Teali Cemiyeti'dir. İstanbul Cağaloğlu'nda Dr. Abdullah Cevdet Bey'in apartmanında Seyit Abdülkadir ve arkadaşlarınca kurulmuştur. Taşındıkları unvan ve sıfatlar dikkate değerdir. Başkan Abdülkadir, başkan yardımcıları Mehmet Ali Berdirhan, Ferik Fuat Paşa, genel sekreterliğe de Babanzade Şükrü getirilmiştir. Cemiyetin ileri gelenleri şunlardır: Dr. Şükrü Mehmet (Sekban), eski Hicaz Valisi Mustafa Zihni Paşa, eski Harput Valisi Kemahlı Sabit, Bediüzzaman Molla Said, Muş Milletvekili İlyas Sami, Kaymakam Abdülaziz, Şeyhülislam Haydarızade İbrahim, Baytar Çivrilzade Mehmet Nuri, Emin Paşa, Mevlanazade Rıfat, Ferit Ahmet Hamdi Paşa, Topçu Yüzbaşı Emin, Emekli Savcı Urfalı Tayfur, Kamuran Ali Berdirhan, Kadızade Mehmet Şevki, Kürdistan Dergisi başyazarı Arvaşizade Mehmet Şefik, aynı derginin sorumlu müdürü Mehmet Mihri, Jin dergisi sorumlu müdürü Hamza, Berzencizade Abdülvahit, Heyzanizade Kemal Fevzi.

“Jin”, “Rozi Kürdistan” ve “Bankı Hak” ve “Kürdistan” dergileri ile “Serbesti” gazetesi Kürt Teali Cemiyeti'nin yayın organlarıydı.

İngilizler, Mardin'in güneyinden başlayan, Bitlis ve

Van illeri içine alan İngiltere'nin korumasında bir Kürdistan devleti kurmayı planlıyor, Erzurum ve Trabzon da ABD koruması altında Ermenilere verilecekti. Amerikan Başkanı Wilson'un yayınladığı 14 ilke de Kürtlere devlet kurmak için yeşil ışık yakıyordu. Wilson'un Osmanlı İmparatorluğunun geleceği ile ilgili sözleri Ermeni ve Kürtleri umutlandırmıştı:

“Bugünkü Osmanlı İmparatorluğu’nun Türk bölgelerinde egemenlik ve güvenlik sağlanacak, fakat bugün Türk tahakkümü altında bulunan öteki milletlerin de mutlak bir yaşama güveni ve hiçbir surette incinmeden kendi başlarına gelişmek hususunda imkânlar verilecektir...”

Ermeni lideri Boğos Paşa, Paris’teki Barış konferansına 12 Şubat 1919 günü isteklerini bildirdi. Ermeniler şu illeri istiyordu:

Van, Bitlis, Diyarbakır, Sivas, Erzurum, Trabzon, Maraş, Kozan, Adana.

Osmanlı İmparatorluğu’nun Dışişleri eski Bakanlarından Kürt Said Paşa’nın oğlu eski Stockholm Büyükelçisi Şerif Paşa da Paris konferansına Kürt isteklerini bildirdi: Doğu ve Güneydoğu illeri Kürtlere bırakılmalıydı.

Ermeniler ve Kürtler aynı topraklarda hak iddia ediyorlardı. Bir süre sonra anlaştılar ve 20 Aralık 1920 günü, Paris’te ortak imzalı bir muhtıra yayınladılar.

Muhtıra şöyleydi:

“Ermeni ve Kürt uluslarının yetkili delegeleri olan bizler yüksek ırka mensup, çıkarları ortak ve resmi ve gayriresmi hükümetleri kendilerine bunca zulüm etmiş bulunan Türklerin boyunduruğundan tamamen kurtularak ve bağımsızlıklarından başka bir gaye ve maksat takip etme-

yen iki milletin emellerini Barış Anlaşmasına sunmakla onur duyarız.

Ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmeleri konusundaki ilkesine dayanarak büyük devletlerden birinin koruması altında bağımsız bir Ermenistan ve bir Kürt Devletinin kurulması ve bütün büyük devletlerin uluslarımızın emel ve arzularını kabul ederek aydınlanma ve gelişmede bize teknik yardım yapmalarını Barış konferansından istemek konusunda fikir birliğine vardık.

Toprakların paylaşılması sorununa gelince, daha önce sunduğumuz muhtıralarda belirttiğimiz sınırların çizilmesi sorununu da Barış konferansının iyi niyet ve adalet duygularına bırakırız. Çünkü verilecek kararın adaletli olacağına inanıyoruz.

Bundan başka azınlıkların hukuku ile ilgili anlaşmayı da sunarız.”

İngiltere'nin İstanbul'daki Yüksek komiseri Amiral Webb, Dışişleri Bakan Lord Curzon'a gönderdiği 19 Ağustos 1919 günlü rapor şuydu:

“Amerika, Trabzon ve Erzurum'u içine alan bir Ermenistan'ı himaye edecek, geri kalan dört ilde bir Kürt devleti olarak İngilizlerin himayesine bırakılıyor.”

Ancak İngilizlerin işi güçtü. Çünkü Kürtler arasında, kimin? Nerede? Devlet kuracağı karışıktı. Birkaç lider vardı ve bazı devletlerin sınırları Erbil, Musul ve daha güneyden başlayarak Anadolu içlerine kadar uzanıyordu. Ermenilere bırakılan iller konusunda da aralarında anlaşmazlık vardı. Ermenilerle Kürtleri bağdaştırmak da zordu.

İngilizler, Kürtler arasında bir nabız yoklaması yapmak ve gerektiğinde bir ayaklanma düzenlemek için Binbaşı

Noel'i doğu illerine gönderdiler. İstanbul'daki İngiliz Yüksek komiserliğinin İngiltere Başbakanına sunduğu ilk rapor şunu bildiriyordu:

"Binbaşı Noel, Abdülkadir ve Bedirhanogullar ile görüştü" Raporda Abdülkadir ile ilgili olarak da:

"Satın alındığı takdirde sorun çıkarmaz" ifadesi yer aldı.

8 Aralık 1919 günü Abdülkadir İngiliz Yüksek Komiserliğine gider ve yakınır.

"Kürtler güç durumdadır. Kişisel görüşüm durumun tehlikeli olduğudur... Mustafa Kemal gittikçe tehlikeli oluyor."

İngilizler, Seyit Abdülkadiri kendi siyasetlerine uygun görüp, ondan tam yararlanmaya karar verirler. Binbaşı Noel, Doğu illerinde İngiliz mandası önerir. Doğu illerinin bir kısmı Ermenilere bir kısmı da Kürtlere verilecektir. İngiltere'nin İstanbul'daki Yüksek komiserliği Noel'in bu planını onaylar.

Noel, Diyarbakır'da "Kürt Teali Cemiyeti'nin kurucuları ile görüştü. Bölgedeki incelemelerini bitirdikten sonra 20 sayfalık bir rapor gönderdi: Bu raporda, Kürtlerin örgütlü, uygarlığa açık, cesur insanlar olduğunu, Ermeniler ile Kürtlerin Abdülhamit tarafından Hamidiye Alayları kurdurularak birbirine düşürüldüklerini belirdi ve şunu ileri sürdü:

"Kürtlerin arî ırktan oldukları, bu nedenle Avrupalılara Türklerden daha yakın oldukları!"

Noel yetenekli ve güçlü biriydi. İlk görevi Hindistan, ikinci görevi İran'daydı. İngiliz Binbaşı, Kürtçe de öğrenmişti. Bu "Kürt Lawrence" için üçüncü ve önemli görev Kürtlerdi. Noel, Tatarları ayaklandırmak istemiş, ancak

Londra buna izin vermemişti. Noel, şimdi hükümetinin isteği  zerine K rtleri ayaklandıracaktı.

K rtler henüz Mustafa Kemal'e karşı ayaklanamamıştı ama Noel bunu başaracağından emindi.

12 Eylül 1919 günü Damat Ferit Paşa ve İngiltere H k meti adına M. Fresrer ve H.N. Churchill arasında imzalanan gizli anlaşma şöyleydi:

- İngiliz H k meti, Osmanlı İmparatorluğu üzerinde genel bir manada yetkisine sahip olması koşuluna karşılık bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü garanti eder.
- Kostantinopolis, boğazın İngiliz denetimi ve koruması altında olması koşulu ile sultanlık ve hilafet merkezi olmaya devam eder.
- Türkiye, bağımsız bir K rdistan kurulmasına karşı koymaz.
- Bunlara karşılık, Türk H k meti, İngiltere'ye Suriye ve Irak'taki egemenliğinin korunması için destek verir ve aynı amaca yönelik olarak Halife, Irak, Suriye ve diğer Müslümanların yaşadığı bölgelerde İngilizlere manevi destek vermeyi kabul eder.
- İngiltere, Sultan'ın otoritesine karşı kurulabilecek olan ulusal örgütlere karşı askeri açıdan Osmanlı H k meti'ne destek vermeyi kabul eder.
- Türkiye, Kıbrıs ve Mısır  zerindeki bütün istemlerinden vazgeçecektir."

28 Kasım 1919 tarihli raporda Müsteşar Hohler'in Londra'ya bildirdiği görüş şöyledir:

"Kürt sorununa verdiğimiz önem Irak bakımındandır. Kürtlerin ve Ermenilerin durumu beni hiç ilgilendirmez.

Kürtlere her ne kadar inanmasak da onları kullanmamız çıkarlarımız gereğidir."

26 Aralık 1919 tarihli ve 966/633 sayılı İngiliz belgesi:

"Kürt kabileleri İngiliz ve Fransız hakimiyetine konacak, Kürdistan'da hiçbir şekilde Türk bırakılmayacak. Bir tek Kürt devleti mi, yoksa birçok Kürt devleti mi kurulacağı düşünülecek. Ermenilere Amerikalılar kanalıyla silah sağlanacaktı."

Amiral Sir Robeck'in 26 Mart 1920 günü Dışişleri Bakanı Lord Curzon'a gönderdiği rapor:

"Kürdistan, Türkiye'den tamamen özerk olmalıdır. Ermeniler ve Kürtlerin çıkarlarını bağdaştırabiliriz.

İstanbul'daki Kürt Kulübü Başkanı Seyit Abdülkadir ile Paris'teki Kürt delegesi Şerif Paşa'emrimizdedir."

Robeck'in Lord Curzon'a gönderdiği 28 Temmuz 1920 tarihli rapor İngilizlerin "Kürt Planı"nı açıklıyor:

"Kürt meselesi hakkında sizin fikrinizi biliyorum. Daha kesin bir karara varmanız için bunu yazıyorum. Damat Ferit (Başbakan) bana geldi, barış anlaşmasına göre Kürtler ayrı bir devlet olacaktır.

Kürt liderleri Mustafa Kemal'i sevmezler. Çünkü o Bolşevikliği getirmek istiyor. Siz Mustafa Kemal'den nefret ediyorsunuz, çünkü, o sizin yaptığınız anlaşmayı kabul etmiyor. O halde Kürtleri Mustafa Kemal'e karşı kullanalım."

Başkan Lloyd George kararlıydı. Sorun çözülecekti. Madem ki Kürtler İngiliz koruması altında bir Kürt devleti kurmak istiyorlardı, öyleyse bu devleti kurmak gerekiyordu.

26 Şubat 1920 günü dışişleri bakanlarının başkanlığında İngiliz ve Fransız delegasyonları Londra'da toplandı. Birinci gün, Kürdistan Madenleri üzerinde kim hak sahibi olacaktı? Fransa mı? İngiltere mi? Bu konuda anlaşamadılar.

Ertesi gün konu Ermenistan'dı. Hem Ermenistan kurulacaktı, hem de Doğu Karadeniz'de Ermenistan korumasında "Özerk Laz Devleti." Toplantının son günü Gürcü Cumhuriyeti adına katılan şahıs da Artvin'i istiyordu.

Londra Konferansı'nda Kürdistan konusu, kimin neredede? Nelere sahip olacağı hususunda mutabakata varılamadığından sonuca bağlanamadı.

Sorunların çözümü İtalya'nın San Remo kentindeki toplantıya bırakıldı. Konferans 18 Nisan 1920'de pazartesi günü saat 18:00'de başladı.

Lloyd George'nin konuşma tutanağının özeti şudur:

"Kürdistan'da oturanlar, Türk İmparatorluğu'nun bir parçasını teşkil etmişlerdir. Genellikle komşuları ile ve çoğu zaman da Türk Hükümetiyle savaşan kabilelerdir. Kürdistan, Ermenistan'ın yanı başında olduğu ve yazgısı da Asuri ya da Geldanî Hristiyanlarını ilgilendirdiği için Avrupalı ülkeler açısından ilgi çekicidir. Ayrıca, Güney Kürdistan (Kuzey Irak), Büyük Britanya'nın manda yönetiminin denetimi altına geçeceğinden Musul ilinin de bir parçasını oluşturur.

İngiliz ve Fransız hükümetleri sorumluluk üstlenmek isterlerse, Kürdistan'ı Türkiye'den ayırıp özerklik vermek iyi olacaktır. Ancak Kürtlerin ne istediklerini kestirmek güçtür. Nasıl denge kurabilecekleri de şüphelidir.

Temsil yeteneği olan bir Kürt bulma imkânı elde edi-

lememiştir. Hiçbir Kûrt'ün, kendi özel kabilesinin dışında hiçbir şeyi temsil etmediği izlenimi edinilmektedir.

Öte yandan Kûrtler arkalarında büyük bir devlet olmadıkça varlıklarını sürdürmezler. Böyle bir korumayı kimsenin istemeyeceği umulur. Kûrdistan Türk yönetimi ne alışmıştır ve değişik bir koruyucu keşfedilmeyecek ise Türkiye'den ayrılması zordur.

Musul ilinin dağlık kesiminde Kûrtler oturduğu için, Güney Kûrdistan'ın bu bölümü İngiliz çıkarlarını ilgilendirir. Bağımsız bir Kûrdistan düşünülürken Musul ilinin yeni bağımsız Kûrdistan devletine bağlanabileceği umulur."

Konferans bittiğinde 5 sayılı toplantı eki hazırды. Bu ek metin ile Kûrdistan sınırları çiziliyordu.

Sen Remo'daki bu metin, Sevr Anlaşmasının 62nci maddesi olarak yer almıştır.

"Misak-ı Milli" sınırları içinde kalan Musul, Mondros Mütarekesinden sonra İngilizler tarafından işgal edildi.

Sevr Anlaşması da Kûrdistan devletinin kurulmasını öngörmekteydi. Petrol kaynaklarının üzerindeki Musul, Kûrdistan'a bırakılan bölgede kalmaktaydı.

1921 yılı Martı'nda Koçkiri Ayaklanması başladı ve bu ayaklanma 17 Haziran'da bastırıldı.

20 Şubat 1922 tarihli, altında Amiral Bristol'un imzasıyla ABD Dışişleri Bakanlığı'na gönderilen kısa yazı:

"Normal koşullarda bile Kûrtler daima komşuları için sorun olmuşlardır. Şimdi Kûrdistan'ın ünlü petrol yatakları için entrikalar başlamıştır. İngilizler, Kûrdistan'ı denetim altına almak için, Kûrtleri Türklere karşı kullan-

mak isteyeceklerdir. Türkler de Kuzey Irak'ı ele geçirmek için aynı Şeyi yapacaklardır. Fransızlar da Türk İngiliz a-tıŐmasından çıkar sağlamak için bir an duraksamayacaklardır.

Krtler askeri ve siyasi liderlikten yoksundurlar. Yunanlılar, önemli bir zafer kazanırlarsa, Kürt İsyanı, Türkiye'nin arkasını ciddi bir biçimde tehdit edebilir, ancak batıdaki savaş Türklerin lehine geliŐirse, Türkler, ellerinde yarım düzine yetenekli liderlerden biriyle Kürt sorununa son verebilir.”

12 Eylül 1924 günü başlayan Nasturî ayaklanması (BeytŐebap-Hakkari-Hangediği) İngiliz askerlerinin desteğinde başladı. Musul'un ne olacağı Cemiyeti Akvam'da tam bu sırada yapılıyordu.

Gazi Mustafa Kemal yurt gezisindedir; 16/17 Ocak 1923 günü İzmit'te bulunmaktadır. İstanbul'dan gelen gazetecilerle görüŐürken Musul ve Krtler konusuna değindi:

“Musul ulusal sınırlarımız içindedir. Bu ulusal sınır deyişini de ben bulmuŐtum. Musul'u da kendi topraklarımız içine alan sınıra ulusal sınır demiŐtim. Gerçekten o zaman Musul'un güneyinde bir ordumuz vardı. Fakat biraz sonra bir İngiliz kumandan gelmiş ve İhsan Paşa'yı aldatarak orada oturmuŐ Musul bizim için çok önemlidir. Birincisi, Musul'da sınırsız servet oluşturan petrol kaynakları vardır.”

Musul'un ulusal sınırlar içine alınmasını gerektiren ikinci nedeni Gazi Mustafa Kemal Şöyle açıklıyordu:

“İkincisi onun kadar önemli olan Kürtlük sorunudur.

İngilizler orada bir Kürt h k meti kurmak istiyorlar. Bunu yaparlarsa, bu düşünce bizim sınırlarımız içindeki Kürtlere de yayılır. Buna engel olmak için sınırı güneyden geçirmek gerekir...”

Gazeteci Ahmet Emin Yalman, Mustafa Kemal Paşa’ya “Kürt sorununa de inmi tiniz” diye söze ba lar ve  u soruyu sorar:

“Kürtlük sorunu nedir? Bir i  sorun olarak de inseniz iyi olur.”

Gazi Paşa’nın yanıtı  oyledir:

“Kürt sorunu, bizim, yani Türklerin çıkarları için kesinlikle söz konusu olamaz. Çünkü bizim ulusal sınırlarımız içinde Kürt  geleri öyle yerle mi lerdir ki, pek sınırlı yerlerde yoğun olarak yaşarlar. Bu yoğunluklarını kaybede ede ve Türklerin içine gire gire öyle bir sınır oluşmuştur ki, Kürtlük adına bir sınır çizmek istesek, Türkiye’yi mahvetmek gerekir...”

1923 yılının mayıs ayında Hamidiye Alayı komutanlarından Mutki A ireti Reisi Mu lu Hacı Musa, Erzurum’da “Kürt Azadi ( stiklal) Cemiyeti” adlı gizli bir örgüt kurdu. Örgütün ilk kongresi 1924 yılında Erzurum’da yapıldı. Şeyh Said, bu kongrede “K rdistan  stiklal Cemiyetine” girdi. Kongre  u kararları aldı:

- En geç Mayıs 1925 tarihine kadar bir ayaklanma ba latılacak.
- Gerekli dış destek İngiliz, Fransız ve Ruslardan sağlanacak.

Yabancıardan yardım alma önerisine bazı üyeler karşı çıkınca,  eyh Said “yabancıardan yardım almanın m -

bah olduğunu" anlattı. Gürcistan yoluyla Rusyaya adam gönderildi; Ruslardan "yardım edecek koşullarda olmadıkları" cevabı geldi.

Örgüt beş kişilik hücrelerden oluşuyordu.

Seyit Abdülkadir, Kemal Fevzi, Kadri Cemal Paşa, Kasım Cemil Paşa, Dr. Fuat, Avukat Mehmet, Bucak müdürlerinden Tayyip, Bitlis Milletvekili ve Kastamonu İstiklal Mahkemesi üyesi Yusuf Ziya da bu örgütün üyesiydiler.

Nasturi Ayaklanmasını bastıran kuvvetlerde görevli Fırka komutanı İhsan Nuri Paşa, Vanlı Rasim, Tevfik Cemal ve Teğmen Ali Rıza da bu teşkilatın üyeleri idi... Nasturi Ayaklanması sırasında Yüzbaşı İhsan Nuri'nin 270 er ve üç teğmenle, yanlarına otomatik tüfekleri de alıp kaçması, Ankara'da şaşkınlık ve kuşku yaratmıştı.

Kürt İstiklal Cemiyeti, yapılan toplantılardan sonra silahlı savaşa karar verdi.

Cumhuriyetin ilanı, arkasından da Halifeliğin kaldırılması, Kürt aşiretleri tarafından tepkiyle karşılanmıştı.

1925 yılı Ağustos ayında Şeyh Said "Kürt İstiklal Cemiyeti" başkanlığına seçildi. Şeyh Said, kardeşi Abdurrahim ve on arkadaşı bir araya gelerek "Müstakil İslam Hükûmeti" kurmaya karar vermişlerdi. Bu dinsiz düzene karşı boyun eğmeyecekler, karşı koyacaklar ve direneceklerdi.

Ayaklanmanın tarihi de belirlenir: 21 Mart 1925. 21 Mart Nevruz günüdür!..

Kürtlerin iki lideri de Nakşibendi tarikatında çıkmıştı. Seyit Abdülkadir "Kürdistan Teali Cemiyeti"nin, Şeyh Said de "Kürt İstiklal Cemiyeti"nin.

Cumhuriyeti kuran ve Halifeliği kaldıran Mustafa Kemal yönetimine karşı Kürt-Nakşi ayaklanması başlıyordu!..

Jandarma teğmenleri Mustafa ve Hasan Hüsni'nün, kaçak kovalarken, takip ettikleri şahısların bir eve saklanması ve kendilerine teslim edilirken üzerlerine ateş açılması, ipi koparttı. Bir kere ok artık yaydan çıkmıştı. Bu iş ayaklanmayı birkaç ay erken başlattı. Şeyh Said ya-
nındakilere:

“Ne yapalım kader böyleymiş. Artık bu işi durdurmak elimde değildir. Ne netice verirse versin harekâta devam edeceğiz. Kürtlerin bulundukları yerleri Türklerin elinden alacağız. Topraklarımız verimlidir. Madenlerimiz çoktur, bunlardan yararlanacağız. Bugünkü Türk Hükümeti İslamiyet'ten ayrılıyor. İstanbul'da Beyoğlu'nda bazı İslam kızları şapka ile geziyorlar... Abdullah Cevdet, İçtihat Dergisi'nde yazdığı bir yazıda, kuşağın düzelmesi için Macaristan'dan damızlık getirilmesini istiyor!...” Ayaklanmanın erken başlaması ve sebeplerini anlatıyor...

Ayaklanan unsurların bölgedeki hızları çok yüksek oldu. Bölgede çeşitli mıntikalarda bulunan birlikler hemen şiddetle karşı koydular. Ankara bu hareketin Cumhuriyete ne kadar tehlike teşkil edebileceğini tartıştı. Meclis ikiye bölünmüş görünüyordu, özellikle hükümetin teklif ettiği “Tahriri Sükun Yasasının” çıkartılıp çıkartılmaması konusunda.

2 Mart günü Mustafa Kemal Paşa kürsüye geldi ve şöyle konuştu:

“Milletin elinden tutmaya lüzum vardır. Devrimi başlatan tamamlayacaktır.”

Ayaklanma bundan daha iyi koşullarda patlak vermezdi. Çünkü bu başkaldırı Türklerin Musul üzerindeki iddi-

alarını araştıran uluslararası komisyonda "Türklerin kendi topraklarındaki Kürtler arasında bile huzuru sağlama-yacağını" gösterecekti.

Şeyh Said'e bağlı kuvvetler 7 Mart günü Diyarbakır'a dört ayrı yönden saldırdılar. Büyük çatışmalar oldu. Dışarıdan gelenlere içerden tüneller açarak ayaklanmacıların şehre girmesine yardım edenler oldu. 8 Mart sabahı saldırganlar Diyarbakır önlerinden çekildiler.

9 Mart günü Diyarbakır Postahanesine Londra'dan postalanmış zarflar geldi. Adres şöyleydi:
"Kürdistan Kraliyet Harbiye Nazırlığı"

Zarfların içinden İngiliz silah fabrikalarının katalogları ıktı!...

Şeyh Said, 11 Mart günü Diyarbakır'a yeniden saldırdı. Ancak, askeri birliklerce püskürtüldü.

Mustafa Kemal Paşa, yanında Fevzi akmak ve İsmet Paşa bulunurken, Tenkil (Tepeleme) Harekâtı'nı bütünü ayrıntılarıyla planlamıştı.

Tenkil (Tepeleme ve bastırma) Harekâtı bütünü hız ve şiddetiyle, aynı anda ve bölgenin her tarafında başladı.

Bozgun kısa zamanda geldi. Birçok Kürt aşireti de Ankara'ya bağlılık telgrafı çekmek için birbiriyle yarışa girdi.

Ayaklanmaya fikir ve eylem olarak katılan lider veya aşiret reisi, hepsi yakalanıp İstiklal Mahkemesi'nde yarığıldı. Mahkum edildiler, cezaları kurşuna dizilme ve asılma şeklinde infaz edildi.

Sorgulamalarında amaçlarına ulaşmak için dört devre geçirdikleri ortaya ııyordu; "Hayal kurma", "Tertip alma", "Karar verme" ve "İcra".

Şeyh Said'e başka diyeceği olup olmadığı sorulduğunda cevabı kısa oldu:

"Hayır, benim maksadım bu dine hizmet etmektir. Başka çeşit niyetim yoktu. Allahû Teala'nın kaderi beni bu çeşide düşürdü.

Başarılı olamadık. Şimdi anladığıma göre başarılı olsaydık bu ahali ile bir şey olmazdı.

Vaziyet bu idi. Çünkü ahaliden sıdkım sıyrıldı."

Seyit Abdülkadir idam sehpasında "Beni asmakla Kürtlük gayesini diriltiyorsunuz, Kürtlerle Arapların birleşmesine sebep oluyorsunuz" dedi.

Oğlu Seyit Mehmet "Peygamber sülalesine bu reva görülür mü?.. Başımıza iş açtınız" diye konuştu.

Avukat Hacı Ahti asılmadan önce "Yaşasın Kürtlük ül-küsû, yaşasın Kürdistan" diye bağırdı.

Kör Sadi "İdam kararını minnet ve şükranla kabul ediyorum. Hepimiz idam cezasını hak ettik. Çünkü vatana ihanet ettik. Allah Türk milletinin ve memleketinin sadetini ebedi etsin, başka çözüm yok" dedi.

İstanbul'daki "Kürdistan Teali Cemiyeti" başkanı asıldı. Arzurum'daki "Kürt İstiklal Cemiyeti" lideri Cibranlı Albay Halit de Bitlis'te kurşuna dizildi.

Mahkeme başkanı Mazhar Müfit Bey, yargılananlara, kararı açıkladıktan sonra şunları söylemişti:

"Kiminiz hasis kişisel çıkarlarınıza bir zümreyi alet, kiminiz yabancı kışkırtmasını ve siyasi hırslarını rehber ederek, hepiniz bir noktaya, yani Bağımsız Kürdistan kurulmasına yöneldiniz. Yıllardan beri düşündüğünüz ve hazırladığınız genel ayaklanmayı yaparak bu bölgeyi ateş içinde bıraktınız. Cumhuriyet Hükümeti'nin azimli ve

kesin hareketiyle ayaklanmanız, gericiliğiniz derhal yok edildi. Ve hepiniz yakalanarak hesap vermek üzere adalet huzuruna çıkarıldınız.

Herkes bilmelidir ki, Cumhuriyet Hükümeti, fesat ve irticaa her türlü lanetli faaliyetlere kesin suretle göz yummayacağı gibi hatta kesin önlemler ile eşkıya eylemlerine yer vermeyecektir. Yıllardan beri şeyhlerin, ağaların, beylerin baskısı altında sömürülen, eriyen, inleyen, can ve ırzları şeyhlerin, beylerin, ağaların keyfine kurban edilen bu bölgenin zavallı halkı sizin fesadınızdan ve kötülüğünüzden kurtularak cumhuriyetimizin feyizli ilerleme ve mutluluk vaad eden yollarda yürüyerek, refah ve mutluluk içinde yaşayacaktır.

Siz de döktüğünüz kanların, sömürdüğünüz ocakların cezasını adalet sehpasında hayatınızla ödeyerek hesap vereceksiniz.

İşte Cumhuriyetin sert fakat adil yasalarının hükmü budur.”

Mustafa Kemal Paşa'nın kanaati şuydu:

“Tarih, gizli amaçlarla düzenlenmiş genel ve gerici doğu ayaklanmasının nedenlerini araştırdığı zaman, onun önemli ve belirli nedenleri arasında Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın dinsel konularda verdiği sözleri ve doğuya gönderdiği sorumlu şahsın kurduğu örgütleri ve yaptığı kışkırtmaları bulacaktır.”

3 Haziran 1925 günü Bakanlar Kurulu, Terakkiperver Cumhuriyet Partisi'nin kapatılmasına karar verdi. Mustafa Kemal, en yakın arkadaşlarına kurdurduğu, muhalefet yapsınlar, demokratik yaşam yolları gösterilsin diye düşündüğü bu partinin, dinsel düşünce ve inançlara saygı

perdesi altında, dinsel gericilere yönelmesini hiçbir zaman bağışlamadı ve onları en ağır biçimde yerden yere vurdu.

Kararını vermişti: “Devrim yasaları yasaların üzerindedir.”

Şeyh Said meselesi kapanırken İngiltere’nin İstanbul’daki Büyükelçisi Lindsay, Dışişleri Bakanı Charberlain’e gönderdiği raporun ilk cümlesi şöyle başlıyordu:

“Böylece başladığımız noktaya döndük!”

Türkiye Büyük Millet Meclisi gizli oturumunda Musul sorunu görüşülüyordu. Milletvekilleri sert tartışmalar yapıyorlardı:

“.... Musul’u satıyorlar... Bu memleketi daima satıyorlar... daima gidiyor.”

“.... Milli mesele olarak satıyorlar.”

“.... Bu sözü söyleyen namusun ne olduğunu bilmeyen aşağılık ve rezildir.”

“.... Aşağılık sensin, rezil sensin, namussuz sensin, alçak.”

“.... Arkadaşlar, bir insanı ikiye bölmek yahut herhangi bir parçasını ayırmak mümkün değilse Musul’u Türkiye’den ayırmak da mümkün değildir.”

“.... Musul bizim için petrol değil, memleket sorunudur.”

Konuşmaların daha da sertleşmesi üzerine Mustafa Kemal Paşa kürsüye geldi. Musul sorununun önce İngilizlerle karşılıklı görüşüleceğini, sonuç alınamazsa savaşılacağını söyledi:

“Musul sorununu bir günde halledeceğiz, orduyu yürüteceğiz, bir gün içinde alacağız desek bu mümkündür. Fakat Musul’u aldıktan sonra savaşın hemen son bulacağına emin olamayız. Şüphesiz orada bir savaş cephesi açmış olacağız...”

Mustafa Kemal Paşa’nın Musul planı hazırды. Komutanını bile seçmişti: Kâzım Karabekir. İsmet Paşa’nın bundan bilgisi vardı. Bir gün, birdenbire Kâzım Karabekir’e “Kâzım, Musul boş... İşgal ediversene” dedi.

Karabekir kuşkulandı ve bu kuşkularını Mareşal Fevzi Çakmak’a anlattı. Karabekir şu görüştedir:

“.... Bugün yapılacak şey, İngilizlerle harbin önünü almaktır. Musul için girişilecek askeri harekâtın felaket ile sonuçlanacağıdır.”

Bu kanaat ve kuşkusuzunu M. Kemal Paşa’ya da anlatır. Ve ondan oldukça soğuk bir yanıt alır:

“Büyük Millet Meclisini acele topladık. Söz Milletindir.”

Karabekir, Mustafa Kemal Paşa’dan aldığı bu yanıtın sonra yazgısını değiştiren kararı alır:

“Söz milletin ise ordudan ayrılıp, siyasete girecektir” Üniformasını çıkarır...

Musul konusu konferanstan konferansa, toplantıdan toplantıya gitti. Türk Delegasyonu Musul konusundaki tezlerini hep yineledi. Macaristan, Belçikalı ve İsveçli temsilcilerden oluşan üçlü komisyon, Bağdat ve Musul’da yaptığı çalışmalardan sonra kararını verdi:

“1928 yılında bitecek olan İngiliz manda yönetiminin 25 yıl daha uzatılması ve Kürtlere özerklik verilmesi.”

Komisyon raporundan sonra sorun Milletler Meclisi tarafından Milletlerarası Adalet Divanı'na götürüldü. Türkiye Divan toplantılarına katılmadı.

Milletler Cemiyeti tarafından görevlendirilen Estonya-lı General Laidoner de bu arada raporunu verdi:

“Türkler Hristiyanlara kötü davranıyor.”

Bu rapordan sonra da Milletler Cemiyeti Meclisi kararını verdi:

“Musul, İngiltere mandasındaki Irak'a bırakılmıştır.”

Türkiye bu karara direndi. Ancak hükümetin başı dertteydi. Şeyh Said ayaklanmasını Reckotan ve Raman ayaklanmaları izledi. 1925'de Sason ayaklanması patlak verdi.

16 Mayıs 1926'da İnci Ağrı ayaklanması, 26 Mayıs 1927'de Mutki Ayaklanması baş gösterdi.

Türkiye bu koşullarda 5 Haziran 1926 günü İngiltere ile anlaşma yapmak ve Musul'u terk etmek zorunda kaldı.

Musul'u İngilizler kazanmıştı!...

4 Ocak 1927'de Ankara'daki İngiliz Büyükelçisi Sir D. Cleck, Dışişleri Bakanı Austes Chamberlain'e aşağıdaki raporu gönderdi:

“Tarihte yalnız İngiliz İmparatorluğu ayrılıkçı güçleri kendisine uydurarak kendi yapısını koruma hünere gösterebilmiştir... Türkiye'nin doğusundakilerin kültür düzeyleri o kadar düşüktür ki, Türklerin bunları kolayca asimile etmelerine olanak yoktur. Ekselansları, bunları, Amerikan Hindularına benzetti. Sanıyorum Ekselans, Kı-

zılderilileri kastediyorlardı. Kürtlerin, Türklerin ileri kültürleri ile yarışmalarına ekonomik bakımdan güçleri yetmeyenleri kaybolup gidecekler.”

Molla Mustafa Barzani, 1946 yılında kısa ömürlü, İran’da Mehamad Kürt Devleti’nin Başkanlığını yaptı. Mehamad devletinin yıkılmasından sonra Barzani, 1947-1958 yılları arasında Sovyetler Birliği’nde yaşadı. 1954 yılında Krdistan Demokrat Partisi’ni kurdu. Barzani 1975 yılına kadar ABD ve İran’ın desteği ile yürüttüğü ayaklanmanın başarısızlığa uğramasından sonra Amerika’ya yerleşti ve 1979’da orada öldü.

Krdistan Demokrat Partisi lideri Molla Mustafa Barzani, 9 şubat 1977 günü, ABD Devlet Başkanı Carter’e gönderdiği mektupta:

“Yarım asırdan fazla zamandan ki halkım bütün güvenini umudunu bana bağladı. şimdi ben bu umudu size devrediyorum” diyerek Kürt sorununu Amerika’ya ihale etti.

Bugün, Krdistan Yurtseverler Birliği lideri Celal Talabani ile Krdistan Demokrat Partisi lideri Mesut Barzani de aynı geleneği sürdürüyorlar!...

7 aralık 1986’da, Ankara’da yapılan “Umum Müfettişler Konferansı” ise, sonucu itibariyle, sanki bugünleri anlatıyordu:

“Bütün hadiseleri ele alışım ızın maksadı, içeride ve dışarıda olan Kürtlük cereyanlarının Türkiye Cumhuriyeti için yapabileceği zararın önüne geçmek, çaresini aramak zamanının gelmiş, çatmış ve geçmekte olduğudur!...”

PKK'nın (Kürdistan İşçi Partisi) anlatımına geçmeden Nazım Hikmet'in şu dördlûğü, biraz da olsa ülkede olup bitenleri anlatır:

"Herhal yolların sonu göründü.

Bu olan işler akıl almaz.

Toprak sabuna döndü

Kayar insanın elinden.."

PKK'nın ortaya çıkışı için kimse, bu da nereden çıktı? Ortada fol yok yumurta yok demeye kalkarsa, işte bu, bir önceki bölümde anlatılan, her zaman kanamaya hazır, kolayca tahrişe uygun, kül altında sine sine yanan, Türkiye içinde oynanabilecek en kolay oyun olduğundan habersiz olup, aymazlığa yakalanmaktan başka bir şey değildir.

Devlet ve milletlerin varlığı sürecinde 70-80 yıllar daha dündür. Dün'ün "Kürt Teali Cemiyeti", "Kürt İstiklal Cemiyeti" ne ise bugün de PKK Kuruluş ve siyasal hedefleri itibariyle aynı amaçlı örgütlerdir. Kuzey Irak'ta faaliyet gösteren ve ara ara zayıflamasına rağmen mücadeleyi kesintisiz sürdüren, "Kürdistan Demokrat Partisi" ile "Kürdistan Yurtseverler Birliği Partisi de" aynı hedefi, "Büyük ve tam Kürdistan'ı" kurmak için çalışmaktadırlar. Bu iki partinin Türkiye'nin sınırlarının altındaki Irak topraklarında bulunması hiçbir anlam taşımaz, amaç ve politik hedefler açısından. Çünkü onların arazisinin adı "Güney Kürdistan'dır."

Bu iki partinin liderinden biri halen yapay Irak yönetiminin Cumhurbaşkanı, diğeri ise kuzeydeki Kürt Özerk Bölgesinin başkanıdır.

Onların bugünkü ünvan ve siyasi sorumlulukları taşıyor hale gelmesi hiçbir zaman vazgeçmedikleri mücade-

lelerinde ne kadar sabırlı, diplomasi ve koşulları, kendi lehlerine kullanabildiklerini kanıtlar.

PKK'nın Türkiye Cumhuriyeti'ne, tıpkı cumhuriyetin ilk yıllarındaki gibi, fakat mücadele tekniğini gün şartlarına uyarlayarak, silahlı mücadeleye karar vermesi, öyle sıradan sayılabilecek bir iş değildir. Böyle bir karar, dışarıdan siyasi ve mali destek, içeriden fikri himaye görmeden asla alınamaz. Tersî olsaydı bu örgüt, silah çektiği tarihten çok kısa bir süre sonra ortadan kalkardı. Hatta devletin böyle bir kalkışmaya hazırlığı en alt düzeyde olduğu zaman bile...

Filistin, Güney Lübnan ve Suriye'nin buralara bitişik bölgelerinde siyasi ve askeri eğitimini tamamlayan PKK'ya, Kuzey Irak'ta kendi bölgesinde ve Türk sınırlarının altındaki mıntıkalara yerleşmesini, 1983 yılı temmuzunda, hiç tereddüt etmeden veren Mesut Barzani'dir. Aralarında imzalanan protokol ve anlaşmaya göre: "İki taraf da birbirlerine zarar vermemek koşuluyla, PKK'nın Kuzey Irak topraklarını kullanmasına izin verilmiştir" hükmü getirilmiştir.

Peki, o zaman şu nereden çıkıyor: "PKK ile mücadelede, Barzani, zaman zaman yapılan operasyonlara destek verdi veya kendi peşmergeleri ile de bazen PKK'lılarla çarpıştı". Kurnaz ve işbilir Barzani, sadece göz boyama ve göstermelik faaliyetlerle; "Beraber, bizimle mücadeleye katıldı" diyenleri uyuttu ve kandırdı. İşte, Barzani bugün orada ve söyledikleri yenilir yutulur gibi değil... Ne değişti. Barzani'de en küçük bir sapma ve değişiklik yok. Üstelik Barzani insanları hoş tutmayı da bilir! "Biz kandırıldık, sağlığınıza doymayalım" diyemeyince, geriye de "Bir zamanlar bize yardım etti" demek kalır.

Fili iğnenin deliğinden nasıl geçireceğini iyi bilen Barzani'ye 20 yıla yakın, tonlarca para, sayısız silah ve mühimmat, peşmergelerine maaş, gene tonlarca malzeme, Türkiye tarafından verildi. Ama Barzani bu aldıklarının hepsini kendi aşireti ve onu destekleyen diğer aşiretlere dağıtmadı. Kendi yakın akrabaları ve mutemet adamlarına verdi. Şimdilerde, medyada ikide bir Barzani'nin yurt dışında kurduğu ve sahibi olduğu şirketlerden bahsediliyor. Peşmerge kıyafetini üstünden çıkarmayan Mesut Barzani'nin nereden bu kadar parası olsun. Olsa olsa babasından kalmıştır!...

Amerikalı yazar McDowall, 680 sayfalık "Modern Kürt Tarihi" kitabında, daha konuların başında 4 Kürdistan haritasıyla başlıyor, 2'de Güney Kürdistan haritası gösteriyor. Görünen odur ki, "Kürdistan bölünmez bir bütündür" onlar için. Amerikalı albay İtalya'daki toplantıda Kürdistan haritası göstermiş, Pentagon bağlantılı dergide Kürdistan haritası çıkmış; kınayalım, protesto edelim hezeyanları... Uçurtmanın kuyruğundaki kağıtlardan biriyle uğraşmaya benziyor.

23 yıl geçti... Binlerce şehit ve ölü, on binlerce yaralı ve sakat kalan insan ve bunların milyonlarca acı çeken yakınları, göz yaşları mezara kadar dinlemeyecek olan anneler. Üç yüz milyar dolar kadar gittiği hesaplanan para. Peki, ya kırılan milli gurur. Bu neyle? Nasıl geri getirilecek?

PKK'nın her zaman legal bir partisi oldu. Çeşitli adlarla kurulan bu siyasi partiler kapatıldıkça yenisi kuruldu. Şimdi de var ve meclisler. Bir komedya başladı: "PKK'ya terör örgütü diyecek misiniz?", "Dağdakine terör-

rist niye demiyorsunuz?.." Karşı taraf da inadına söylemiyor. Diyelim ki söyledi. Ne değişecek? Fark edecek olan ne? Tam bir ciddiyetsizlik ve meseleyi hafife indirme aczinden başka bir şey değil.

Her iki Irak savaşı da PKK'ya yaradı. Onun silah, cep hane ve malzeme ele geçirmesinden ziyade devlet ve otonite boşluğun sağladığı ortam atı istediği gibi oynatmasına olanak verdi. Gene bugünlerde bazı PKK'lılarda Amerikan silahlarının ele geçirildiği, mal bulmuş mağribi gibi ballandıra ballandıra haber yapılıyor. Yani 23 yıl sonra bir şey keşfetmişler gibi... Bundan 12-13 yıl önce, eğer bir çatışmada PKK'nın sözde manga, takım, bölük veya tabur, komutanlarından biri öldürülmüşse bu teröristlerin iki silahı olduğu görülmüştür. Sadece bu unvanları olanların belinde tabancası vardır, tüfekleri de yüzde doksanının M.16 Amerikan piyade tüfeğidir. Kaleşnikof kullanmazlar.

2007 yılının baharı ve yazı, Kuzey Irak'a askeri operasyon yapılsın mı? Yapılmasın mı? tartışma, yorum ve görüşleriyle geçti. Asker, sivil, iş adamı, partiler, toplum kuruluşları, medya, herkes bir şey söyledi. Halk da hepsini izledi ve kendince yorumladı. Ama tümünden az veya çok şey bilerek, rahatsız ve tedirgin oldu. Böyle bir hareketin sonunun ne getirip götüreceğini pek kestirmediği gibi, sonunda PKK yok olup gidecek, sanısına kapıldı. Ama bunda halkın en küçük bir hatası olamazdı çünkü, bilen bilmeyen herkes, kendi kendine biraz da ideolojisine, siyasi çıkarına, bir kısmı da kapasitesine göre fikirler ileri sürdü. Şunlar baştan aşağı yanlış:

- Böyle bir karar politikacınınındır. Onların bir istekliği yoktu. Yapılması gerekiyor da yapılmadıysa ve bu-

nunla da millet kayıplara uğruyorsa, hesabını siyasetçi verir ve halk ona hesabını sormalıdır.

- Hükümet ve Ordu arasında dünyanın gözü önünde, başka bir ülkenin topraklarına girip girmeme meselesi aylarca tartışılmaz. bundan devlet zarar görür.
- Böyle bir harekâtın başarısı baskın ve sürattir. Bu iki beceri olmadan, atılacak taş, ürkütülecek kurbağaya değmez. Baskın ve sürat ilk tartışmalarla ortadan kalkmıştır. Bir netice umuluyorsa, yapılacak operasyonda üzerine ilk çullanılacak bölgeler, PKK'nın Türkiye sınırı altındaki kamplarıdır. PKK çok hassas ve dikkatlidir. Her şeyden, kimsenin tahmin edemeyeceği sonuçlar çıkarır. Yani, kampları birkaç saatte boşaltır, dağlık alanda tesbih tanesinden farksız hale gelir.
- Türkiye'de, kendilerince iktidar olmaya hazır olduklarını beyan eden partiler! Bile Kuzey Irak'a yapılacak bir harekâtın PKK'nın sonu olacakmış gibi görüş ve fikirler ileri sürdüler. Bu da onların ülkenin en ciddi, en hayati meselesinin içinde ne kadar yüzeysel olduklarının göstergesidir.

PKK'nın Kuzey Irak'taki, Türkiye sınırına yakın 7 ana kampına bile, gece, yarasa gibi bir anda saldırılsa, hatta, tencere kapağı gibi üzerlerine kapatılma imkânı olsa, gene de, coğrafyanın hayal edilemez özelliklerinden kamplardakilerin yarısından çoğu kaçacaktır. Ancak, sakladıkları yer altı gömüleri ve yüzlerce mağara da muhafaza edilen silah, mühimmat, malzeme ve erzak, bunlar da çok ustaca çalışma sonunda elde edilebilir.

- Son zamanlarda Kuzey Irak'a 24 kez operasyon yapıldı ama bunların sonuçları tam olmadı gibi basında yazılar ve yorumlar görülmektedir. Genelde bildikleri,

1992, 1995, 1997 yıllarında yapılan büyük operasyonlardır. O zaman, geri kalan 20 operasyonu ne zaman? Nerede? Kimler yapmış? Nasıl yapılmış? Sonuçları ne olmuş? 1993-1995 yılları arasında yayımlanan ulusal basının arşivlerine baktıklarında bütün soruların cevabını bulabilirler. Daha pratik bir yol da, çünkü bu arşiv içindedir; İnkılâp Yayınları'ndan "Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok" kitabından öğrenmektir.

- PKK kışı Kuzey Irak'taki kamplarında siyasi ve askeri eğitim yaparak geçirir. Nisan başından itibaren de gruplar halinde Türkiye'ye geçerek, içerde kalan unsurların kılavuzluğunda eylem bölgeleri olarak kendilerine tahsis edilen arazilerdeki kamplarına yerleşirler. Yani, PKK'nın vurucu unsurları yaz döneminde büyük kısımlarıyla Kuzey Irak'ta değil bizim topraklarımızdadır. Ve hem Türkiye'de hem de Kuzey Irak'taki silahlı gruplarının ana kamp yerleri bellidir ve değiştirilemez. Çünkü başka araziler güvenli değildir, savunma ve aktif hareketlere imkân vermez. Ana kamplar dışında geçici bölgelerde kalsalar bile, tilki gibi sonunda esas yuvalarına dönerler. Şehit veremeler, yaralanmalar, mayınlamalar, karakol basmalar, tren yolu uçurmalar, yol kesmeler, silahlı propaganda faaliyetleri, canlı bomba işleri Kuzey Irak'ta mı yapılıyor? Bunların hepsi Türkiye'de değil mi? Bunlar yok edilebilmiş mi? Bölgedeki parti üyeleri, belediye başkanları, dağdakilerin moralini artırıcı konuşma ve beyanlarında pervasızlığı doruğa çıkarmışken, Kuzey Iraktakinin ne kıymeti var? Kuzey Irak'a bir şeyler yapmalı ama bu şekilde değil, artık başka türlü manevralarla; eski deşifre yöntemlerle değil...

- Atatürk daha 1925'lerde söylemiş: "Kuzey Irak'a girilir, bu amaca bağlı, ama orada devamlı kalmadan iş halledilmez. Bu da yeni cephe açmak ve savaş demektir." Şayet, millet hazırsa ve evet diyorsa, mesele yoktur... Kaldı ki bölgedeki Kürt liderlerin "Türkler gelirse, çıkamazlar, karşılarında Peşmergeleri bulacaklardır" Amerika'nın "Sakın böyle bir şey yapmayın" iğneli öğütlerine rağmen...

PKK neden bitmiyor?

1997'den beri, Türkiye'nin dağlarından 1500-2000, Kuzey Irak kırsalında 4000-5000 silahlı dağ kadro dururken, 2003 yılına kadar hiçbir karşı hareket, sonuç alıcı işlem yapılmadan geçen ve harcanan 6 yıl nedeniyle; üstelik de terör bitti diye kendini ve halkı kandıranlar olduğu için bitmez!

Terörün yok edilmesi bürokratik kurallarda istişare edildiği, adı "Terörle Mücadele Kurul" olup, 1997'den, PKK'nın yeniden eylemlerine başladığı 2003 yılına kadar, sanki hiçbir şey yokmuş gibi davranıldığı, örgütün neden eylem yapmadan beklediği kavranamadığından ve örgüt bekleyebilir ama, silahlı gücü tehlike teşkil etmeye devam ettiği ortada iken, devlet beklediği için bitmez!...

Örgütün esas niyeti ve neyi amaçladığı yer üstü ve yer altı tertip ve düzenlerinin nasıl? Ve hızla çözülmesi metodları, mücadele teknikleri, bölgenin sosyal ve kültürel yapısı, Kuzey Irak'taki Kürt parti ve Kürt aşiretleriyle olan bağları bir bütün halinde hedeflenilerek üzerine gidilemediği için bitmez!...

Türkiye içindekiler ve Kuzey Irak'tan Türk topraklarına giriş yapacaklar için zamanında doğru haber alınmadığı, halktan gelecek olan bilginin sağlanamamasından; çünkü özellikle kırsaldaki eylem ve mayınlama faaliyetlerinden o civardaki köy veya mezralarda oturanların bilmemesi kesinlikle mümkün değildir. Bu mekanizma işletilemediği için bitmez!...

Örgütün yurt içi kamplarının erzakı nereden temin edilir? Neyle taşınır? Her cins erzak başka başka noktalarda bulunduğuna göre, bunları toplamak da birçok noktada o kadar sayıda insanla teması gerektirir. Bu durum, bir bölgedeki kamp hakkında ister istemez çok sayıda insanın, PKK gizliliğe ne kadar özen gösterirse göstereceği çabuklukla çözülebiyecek bir yumdur. Erzaksız insan yaşayabilir mi? Bu sistemden istifade etmek en pratik yol değil mi? İşte bunun için bitmez!...

Kamu hizmeti yapan belediye başkanları ve partilileri hükümet, ordu ve devlete, işlerine geldiği gibi çıkıştığı, sanki başka bir ülkenin adamlarınıymış tarzında verip veruşturduğu, haklarında soruşturmalar, o da bazen açıldığından bunların sonuçları 'bir türlü alınmadığı için PKK bitmez!...

Devlet güç ve kudrettir. İçeriden ve dışarıdan hiç kimse, onun bu yeteneğinden şüphe etmemelidir. Ters olursa devlet erir. "Saygısızlık ve tecavüzün büyüğü küçüğü olmaz" diyen Mustafa Kemal Atatürk'ün fevkalâde doğal olan bu ilkesini işletme aczine düşüldüğü için PKK bitmez!...

Halkın şehit cenazelerinde 20 yıldır “PKK Kahrolsun!”, “Devlet Bölünmez!” deyip, sonra da hem hükümetten hem de meclisten, meşru yollarla hak arayıp hesap sormayı bilmediği için, bu işin esas sorumlularının kendi oylarıyla meclise gönderdiği ve oradan da çıkan hükümet olduğunu anlamazlıkta direndiği için bitmez PKK!...

Devletin içerde işleyişinde uçtan merkeze doğru sorumluluk hiyerarşisi nedir? Muhtarlar, belde ve bucak müdürleri, kaymakamlar, valiler ve içişleri bakanlarıdır. Kaymakamlar nezdinde polis ve jandarma amirlikleri, valiler nezdinde polis müdürlükleri ile jandarma il komutanlıkları mevcuttur. Olağanüstü hal ve sıkıyönetim gibi anayasal kurumlar devrede değilse, bir vilayetin emniyet ve asayişinden birinci derece sorumlu olan kişi valinin bizzat kendisidir. Yurt içinde faaliyet gösteren PKK grup ve unsurları her halükârda bir ilin sınırları içinde değil mi? Jandarma Genel Komutanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü güvenlik ve asayişten sorumlu İçişleri Bakanına bağlı mı? Değil mi? Siz hiç, yıllardır süren mücadelede, dağda bayırda, meselenin üzerine giden, çareler üreten, zamanın büyük kısmını o bölgede geçiren, sorunu kökten halletmeye çalışan, halkı devletin yanına çekmek için çabalayan İçişleri Bakanı gördünüz mü? Ben söyleyeyim, hayır! İşte onun için bitmez!...

İç güvenlik meselesi devletlerde, içişleri bakanı, başbakan, hükümet ve nihayet meclise ait bir sorumluluktur. Öncelikle, jandarma ve polisle, var gücüyle mücadele eder. İl idaresi yasasına göre Vali'nin jandarma ve polisin imkânlarını aşan meselede garnizon komutanlıkla-

rından kuvvet talep etme yetkisi vardır. Askerlerin de böyle bir görevi almada uyması gereken bazı kuralları, silah kullanma şartları vardır. PKK'nın uyguladığı teknikler, yer değiştirme hızı, halkın hiç değilse bir kısmından gördüğü, ama korkudan ama sempati duymasından; il idaresi yasası bir işe yaramaz, klasik ve eskidir. O zaman sormak lazım, bir vilayetin topraklarında yürütülen terörist faaliyetlerinden kim sorumlu? Ortada olağanüstü hal var mı? Yok. Sıkıyönetim var mı? Yok. Eğer, artık işler bir vilayet ve vilayetlerde valiliklerin gücü ve kontrolundan çıktı ise, hükümet karar verir, meclis yasayı onaylar ve ordu bu görevi üstlenir ve sorumluluğu üzerine alır. Ordu da gider ve işi bitirir. Bunun başka bir yolu ve yönetimi, bu tip mücadelelerde yoktur. Bizde böyle mi?... İşte bunun için PKK bitmez!...

PKK'nın bir lideri vardır. O da Amerikalıların şartlı olarak Türkiye'ye teslim ettiği, bu şarta da zamanın hükümetinin tıpış tıpış uyduğu örgüt reisi Abdullah Öcalan'dır. İş bilmez birçok şahıs, bu şahıs yakalanınca her şeyin durulacağını, O'nun örgüt üzerindeki etkisinin azalacağını, kurucular arasında liderlik meselesi çıkacağı gibi saf yorumlar yapmış yazılar yazmışlardır. Bu Zat'ın sanki dışarıda, özgürmüş gibi talimatlarını örgüte ulaştırması da akıl alır işlerden değildir. Avrupalılar ve Amerikalıların ikide bir PKK'yı terör örgütü listelerine alma veya almalarına da sevinen, bunu konu yapan, PKK isim değiştirdi, değiştirmede diye matah işlerle uğraşan olduğu, bunun neticesinde de sorunun aslı ve temelinden uzaklaşanlar sayesinde PKK bitmeyecektir!...

“Avrupa Birliği yolu Diyarbakır’dan geçer”, “Kürtlük sorunu vardır”, “Türk yoktur, Türkiyelilik vardır”, “Alt kimlik üst kimlik” diye avaz avaz bağıranlar olduğu sürece ve bunlara sessiz kalındığı müddetçe PKK niye ve nasıl bitsin ki!...

Ne yazık ki PKK’nın varlığı ve eylemlerini diplomatik laflarla yumuşatmaya çalışan, onun uzantısı siyasi kuruluş ve diğer teşkilatlara ortam hazırlayıp siyasi destek veren, PKK’nın kongre kararlarını uyum yasaları içersine alıp Türkiye’ye gönderen, İstanbul’a inmeleriyle soluğu Diyarbakır’da alan, terörle mcadele koordinatrlğu diye işe yaramaz bir kurumla zaman kazanıp, meseleyi yaymaya alışan NATO müttefikleri olduğu ve bunlara karşı, hak ettikleri tavır gösterilemediği sürece PKK bitmez!...

Bütün bunlar ortada ve daha neden bitmezler listesini uzatmak mümkün iken; “Tek terörist kalıncaya kadar mcadele devam edecektir” sözü, eşek dururken semere vurmaya benzer. İşte bunun için de, hiç bitmeyecektir!... Balık kuyruğundan yakalanmaz!...

Politik irade ve kararlılık olmadan, halkın hükümetleri denetlemediği ülkelerde bu meselelerin sonu getirilemez. Sağır bir iyimserlik ulusu zayıflatmaktadır. Denge aramaya kalkmak ise ağırlığını yitiren tarafın çabasıdır.

Makamlar ağlama duvarı değildir ve kimse acınacak mazeretlerin arkasına sığınamaz.

Gelecek ay, gelecek yıl diye bir şey yoktur. Kan şiddeti ağrıştır, şiddet ise bütün canlılar gibi insanların da

kontrollerini kaybetmesine sebebiyet verir. Kanın mutlaka ve bir an önce durdurulması zorunludur. 23 yıl kaybedilmiştir. Kötü oduncu gibi baltayla cebelleşmenin alemi yoktur...

Cesaretin ve aklın olmadığı yerde, güçlü birey ve güçlü toplum olmaz, büyük meseleler halledilmez ve bir devir yükseltilemez.

Türk Milleti, bu karanlık gökyüzünü, eninde sonunda aydınlığa kavuşturacaktır...

*"Pek çok şafak vardır
Henüz ısıldamamış olan!"*

Friedrich Nietzsche

“İnsaf ve merhamet dilenmek gibi bir ilke yoktur. Türk Milleti, Türkiye’nin çocukları, bunu bir an bile akıllarından çıkarmamalıdır.”

M. Kemal Atatürk

Ortadoğu’da Yürütülen Emperyalizm ve Avrupa Birliği

19ncu yüzyılda, nerede ise dünyanın %60 yaşama alanı yerlerindeki toplum, halk ve milletlerin siyasi düzeni, sömürge statüsündeydi.

Sömürgelerin büyük bölümü Avrupalılara aitti. Buralar, hakim devletin sınırları dışında sahip olduğu, yönettiği, siyasal ve ekonomik çıkar sağladığı topraklardı. Birinci Dünya Harbi sonunda Osmanlı Devleti topraklarından, Hicaz, Suriye, Lübnan, Irak, yarı otonom Mısır ve Kıbrıs da, İngiliz ve Fransız manda ve vesayeti altına girdi.

İkinci Dünya Harbi sonrası sömürge ülkelerinin birçoğu büyük ve sabırlı mücadeleler sonunda siyasal ve ekonomik özgürlüklerini ele geçirdi.

Sömürgecilik, doğal afetler, seller, depremler, salgın hastalık gibi insanlığın bir hastalığıdır ve savaşların nedenidir. İnsanların dillerinin ucunda yer olan Barış sözcüğü, bu sayede, sadece bir idealdir, sonsuz bir rüyadır

ve böyle hayallere herkesin ihtiyacı vardır.

Diğer taraftan yaşayan insanların %15'i dünya geliri-
nin %80'ine sahip olduğu sürece barış ve bütün gayretler
geçici ve köksüzdür.

Emperyalizm; zorla başkalarına egemen olup değişik
şekillerde sömürmektir. Yakıp yıkma ve iğdiş etme var-
dır. Görülen ve görülmeyen güzellikleri alıp götürmeyi,
yer altı ve yer üstü zenginlikleri yağmalamayı beyinleri
ve ruhları köleleştirmeyi hedef alır.

Dış politikasını, askeri gücünü, ekonomik yapısını,
kültürel dokusunu bir başka ülkeye veya ülkelere en-
deksleyen bir ülkenin işgaline gerek yoktur. Çünkü böyle
bir devlet orta ve uzun vadeli devlet politikaları belirle-
yemez ve uygulayamaz. Çağın sömürge sistemi ekono-
mik bağımlılık, düşünce melekelerini başkasına teslim
ederek uyuşup, algılama zafiyetine uğramaktır.

Dünya her zaman eşitsiz olmuştur. Gücün hukuku
egemendir. Küreselleşme ile değişen sadece gücün, kitle
iletişim araçlarıyla, dünyanın her köşesinde hissettiril-
mesi olgusudur. Güçlü devlet denetlenemeyen devlettir.
BM Güvenlik konseyinde vetoya yetkili 5 daimi üye var-
dır. Buna rağmen 2nci Irak savaşında ABD daimi üyelerin
karşı olmasına karşın gücünü kullanmıştır. Nükleer silah-
lara bazı ülkeler sahip iken diğerlerinin sahip olmasını
önmek için uluslararası sözleşmelerin imzalanması is-
tenmektedir. Egemenler dünyasında gücün kaybolmasını
önmek için uygulanan küresel anlayış budur.

Gelişmiş, hakim ülkelerin tehdit algılaması aynıdır.
Onlara göre çıkarlarına aykırı her şey tehdittir. Artık, sa-
vunma amaçlı silah bulunduranlar askeri olduğu kadar
siyasi açıdan da geride bulunmaktadır. Bundan böyle

saldırıya dönük kuvveti olanların kazanacağı bir dönem-
deyiz. Güçlü ülke, güçlü ekonomi demektir. Dünya daya-
nışması olacaksa insan güvenliği sağlanamadan dünya
güvenliği sağlanamaz. Fakirliğe savaş açmadıkça silahlı
savaşı önlemek mümkün değildir. Sırf askeri yönetimle,
sonu gelmeyen toplantılarla, demeçlerle, uluslararası
yüzlerce işlevsiz kuruluşla bu sağlamak imkânı yoktur.

Küreselleşme ile birlikte, çok uluslu şirketlerin yaygın
çıkarlarını korumak için küresel güç; teknolojiyi, dinle-
me, takip etme, tespit ederek, etkisiz hale sokma strate-
jisini kullanmaya başlamıştır. ABD yöneticilerinin çok
uluslu şirket yöneticileri olması, ABD askeri gücünün
Amerikan şirketlerinin dünya genelindeki çıkarlarını ko-
ruma ve kollama amacıyla kullanılması sonucunu doğur-
muştur.

Amerika'nın Ortadoğu'da yürüttüğü politikaların te-
melinde iki sebep vardır. Birinci sebep Amerika'nın pet-
rol tiryakiliği, ikinci sebep de bölgedeki ülkelerin başın-
da bulunan yönetimlerin Amerika bağımlılığıdır.

Dünya petrol rezervinin %65'i körfez ülkeleri toprakla-
rındadır. ABD, petrol ihtiyacının %20'sini, Batı Avrupa
%34'ünü, Japonya %68'ini buradan sağlamaktadır. Ame-
rika şu anda toplam petrol ihtiyacının yarısından fazlası-
nı (sadece, %20'si körfez) ithal petrole karşılamaktadır.
İthal petrol ve ulusal güvenlik aynı şeydir ABD için.

Ucuz ve bol petrol sayesinde Amerikan ekonomisinin
büyümesi ve güçlenmesi, bunun yanında Amerikan ya-
şam tarzının korunması gerekmektedir. Tankerler her
gün Hürmüz Boğazı'ndan geçip dünya pazarlarına 14 mil-
yon varil petrol taşımaktadır. Bu boğazın açık tutulması
şarttır. Amerika'nın her defasında askeri güç dahil olmak

üzere gereken her yola başvuracağı kesindir.

ABD'nin toplam petrol tüketimi ortalama günlük 19,7 milyon varilken, 2005'te %44 artışla, 28,3 varile yükselmektedir. Ülke içi ham petrol üretimi ise günlük 5,7 milyon varilden, 4,6 milyon varile düşmüştür.

Şu anda, Amerika'nın dev otomobil, tır, otobüs, uçak, tren ve gemi filolarında tüketilen yakıtın %97'si petrol ürünlerinden karşılanmaktadır. ABD Enerji bakanlığının tahminlerine göre ABD'nin toplam enerji tüketiminde petrolün payı, 2025 yılında da, bugün olduğu gibi %41 olarak kalacaktır. Petrol sanayiye dayalı ekonomisinin özünü teşkil etmekte, ana enerji kaynağı ve ekonomik büyümesinin en temel ögesidir.

2001'de sadece ulaşım harcanan günlük petrol miktarı 13,5 milyon varilken, bu rakam 2025'te 20,7 milyon varile çıkmaktadır. Bu değer, Amerika'nın sahip olduğu toplam petrolün nerede ise dörtte üçü, dünyadaki tüm rezervlerin de altıda biri anlamına gelmektedir.

Her geçen yıl petrole bağımlılığı artmaktadır. Yıllık petrol tüketiminde ithalatın payı, 1990'da %42 iken 1997'de %49'a çıkmıştır. 1998 Nisanında ise %50'yi aşmıştır. Böylece ABD 21inci yüzyıla, yabancı petrole bağımlılığı kesinleşmiş bir devlet olarak girmiştir.

2001 Mayısında ABD Devlet Başkanı: "Ulusal enerjimizin güvenliği için hemen hareket etmezsek, ihtiyaç kaynaklarımız başka ülkelerin kontrolüne girecek" açıklamasında bulunmuştur. Ulusal enerji politikası Geliştirme Grubu'nun yürüttüğü, Alaska araştırmaları, birleşik enerji, hidrojen enerjisi, yeni teknolojik araştırmalar, ne yaparsan yap, durumu kurtarmanın mümkün olmadığını göstermiş, iş Amerikan ordusunun çözümlerine kalmıştır.

Amerika'nın Ortadoğu'da ilk ciddi politika ve işlevi 1933'te Suudî krallığı ile temas kurarak başlamıştır. 1947 Martından itibaren de Truman Doktrini çerçevesinde bu ülkeye cömertçe silah, malzeme ve para yardımları başlamıştır (Para yardımları krallık ailesine). ABD yapılması gereken işi hemen fark etti: Ortadoğu petrol kaynakları, buradaki krallıkları, Sovyetlerin bölgeye müdahalesine korunmalıydı. Strateji uzmanları çalıştılar, bölgenin kuzeyine, Sovyetlerin güneye inişine mani olacak bir kalkan, bir set gerekliydi. Coğrafi konumları itibariyle de bu rolü alacak olan ülkeler belliydi; Yunanistan, Türkiye ve İran. Plan yürütüldü, bu üç ülkeye; para, silah, mühimmat, malzeme yağmur gibi yağmaya başladı. Ölçü kaçtı, bunlara; peynir, süt tozu, yağ, battaniye, kalem, defter dahil akla gelebilecek ne varsa gönderildi... Yardım teklinin gerekçesi bilinen klasiklerdi; "İyi ve kötü arasındaki ezeli mücadele", "Özgürlük", "Zorbalık" gibi terimler.

Ekim 1946'da, Sovyetleri, Ortadoğu petrol kaynaklarından uzak tutmak ABD için hayati bir meseleydi. İlk ikili antlaşmalarını Suudilerle yaptılar, bu anlaşma askeri eğitim programlarını kapsıyordu arkasından, topraklarından kurulacak olan üsler geldi, nükleer tesisler dahil... Aynı yöntem Türkiye, Yunanistan ve İran'a da uygulandı. Alan da veren de mutluydu. Ne kazanıldı? Ne kaybedildi? Pek bilen yoktu. Kimin adına ne yapıldığı da kimsenin umrunda değildi. Türkiye ve Yunanistan da, özellikle de Türkiye de, gençlik için farkına vardı ve büyük tepkiler gösterdi. Zamanın hükümetleri, hamilerine karşı yapılan bu terbiyesizliğe ilgisiz kalmadılar, bilinen yöntemlerle benzer gösterileri bastırdılar.

ABD Basra Körfezi ile Orta Asya'dan çıkan petrole gi-

derek daha bağımlı hale gelince, bu bölgelerdeki petrole ulaşmayı da garanti altına almak istiyor. Afganistan, Kırgızistan ve Özbekistan'daki üslerinde kuvvet bulunduruyor. (Bu arada biz de Afganistan'da kuvvet bulunduruyor ve böylece, Afgan halkının özgürlüğüne katkı sağlıyoruz!...)

Amerika bu bölgelerde son varil çıkana kadar, pek çok etnik, dini ve siyasi meselelere karışmak ve çarpışmak zorunda kalacak. Petrolün ulaşım yolları önemli olduğundan, Hint Okyanusu, Güney Çin Denizi ve Batı Pasifik'te petrol taşıyan tankerlere deniz devriyesi yapıyor. Durum şunu gösteriyor ki Amerikan Ordusu, ağır ağır küresel Petrol Muhafaza Teşkilatına dönüştürülüyor. Bu tehlikeli, yorucu ve uzun vadeli görevin hangi sonuçları doğuracağını hem Amerika hem de dünya gelecekte görecek.

Ortadoğu ve körfeze olan bağımlılık başka bir boyuttan da yeterli petrol elde etmek değil, aynı zamanda petrolün makul fiyatlarla satın alınmasıdır. Aksi takdirde, enerji maliyetleri yükselecek ve ABD ekonomisinin bütünde bir küçülme yaşanacaktır. Fiyatların normallerde tutulması için gereken ne lazımsa onun da yapılması gerekmektedir!

Petrolün halihazırdaki vatanı Ortadoğu'da, İran, Irak, Kuveyt, Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'dir. İran dışında sorun yoktur, Irak'ta süren kaosa rağmen. Buradaki esas yanlışlık, söz konusu toprakların sahibi olan halklar bulunmasına rağmen, ABD ve Batının "Dünya ülkelerinin bu bölgedeki kaynakları 'petrolü' serbest ve sınırsız kullanma hakkına sahip olması" inancıdır.

ABD'nin petrol bağımlılığının tehlikeli sonuçları yaşa-

narak görülecektir. Gelecek yıllarda büyük krizler ve çatışmalar çıkacaktır. Ortadoğu, Orta Asya ve Afrika gibi istikrarsız ve ABD'ye kin besleyen bölgelerde petrol meselesi, güneşi batırıp ay'ı erken doğurtacak görünmektedir. Kanada, Norveç, Avustralya olsa başka olabilirdi. Bir Venezuella, Kolombiya ve hatta Meksika'da hiç kolay olmayacaktır.

Bütün bunlar milli değerlerinin yabancıların eline geçmesine karşı köklü bir direniş gösterecek olan (özellikle ulusal devletler) ülkelerle çetin bir mücadele gerektirmektedir. (Amerika bunun da bir yolunu bulur, "ılımlı İslam" yapar.)

Madem ki petrol kaynaklarını güvence altına almadıkça, Amerika'nın güvenliği, gücü ve bağımsızlığı tehlikededir. O zaman, Amerika ve Ortadoğu:

Çıkış yok... Barış yok... Savaştan kaçış yok!...

Bugün Irak'ta en ucuz şey can... Aynı günde beş yüz kişi ölebiliyor. Tam bir insan kıyımı, gerçek bir mezbaha. Bir kültür ve medeniyetin eserlerinin yerinde şimdi yeller esiyor. Hangi ateş ve hangi bombayla kimin öldüğünü çıkarmak bile mümkün değil. Bilinen sadece Amerikalı, İngiliz ve diğer işgal güçlerinin sayısı. Dört yılı aşan savaşın genç, yaşlı, kadın, çocuk ölü sayısı 800.000 civarında, kan halen oluk gibi akmaya devam ediyor. Bundan daha iyi terör mü olur?

"Demokrasi ve insan hakları" teranesiyle, uydurma kimyasal silah stoklarıyla, gerçek amacını maskeleyip, dünyaya satmaya kalkıp, geldiği topraklarda yıllardır debelenip duruyor. Ortakları iş sıkıya gelince tabanları yağlayıp kaçtılar. Şimdi sıra kendisinde fakat gitmek istese de gidemiyor, kalmak istese de kalamıyor. Böyle zaman-

larda sözcükler önemlidir. Çünkü sözcüklerin gücü yası sevince, felaketi normale çevirebilir. O bakımdan “kaçtık” diyemeyecek, “çekildik” diyecektir. Keza, bunu da öyle bir açıklayacaklardır ki, “Eh işte daha fazla üstüne gitmiyoruz” gibi... Doğru, sen akıllısın, dünya avanak...

ABD'nin Irak meselesi öyle bir çıkmaza girdi ki, “Dünyanın şer üçgeninden biri” dediği İran'la Şiilerin arasını bulmak, Suriye ile de Sünnilerin ikna edilmesi yollarını aramaya başladı. Tekrar başa dönüp İran'a sataşmaya devam ediyor. İran: Irak'la, 1609 km., Türkiye ile 486 km., Türkmenistan'la 1206 km., Afganistan'la 945 km., Pakistan'la 978 km., Azerbaycan'la 767 km., Ermenistan'la 40 km. (800 km. Hazar Denizi'ne dayalı demek) İran ve Umman Körfezi'nin uzunluğu ise 2043 km.'dir. İran Irak sınırını çizen Zagros Dağları'nın uzunluğu ise, 1609 km.'lik toplam hududun, 1400 kilometresidir. İran'ın nüfusu 70 milyonlarda, halkın %98'i Müslüman ve Şii, Tahran'ın nüfusu 7 milyon, 9 şehrin nüfusu da bir milyonu aşkın... Doğuya doğru uçsuz bucaksız çölleri olan 1,6 milyon km²'lik bir coğrafya'nın sahibi devlet, İran...

Irak'ta, kuzey bölgedeki dağlık kesim Kürtlerde olduğu için, sert coğrafyada çarpışmalara girmedi. Orta Irak'ın düz alanlarında, kent savaşlarındaki direnişi bile yok edemeyen ABD'nin İran topraklarındaki halini düşünmek için askeri stratejist olmaya gerek yok... Nükleer ve askeri tesislerini havadan vurmaya niyetli olduğu anlaşılıyor. Varsayalım ki vurdun! Eline ne geçicek? Hiçbir şey geçmeyeceği gibi bölge cehenneme dönecek. Sıradan biri dahi şu sınır uzunlukları, bu sınırların açıldığı devletleri, coğrafi yapı hakkında bilgileri aldıktan sonra denilebilecek tek şey vardır: “Şaşkın ördek kıçtan dalar.”

Bölgenin cehenneme dönmesiyle de bitmez. Böyle bir hareketten sonra ABD'nin dünyanın neresinde elçilik, konsolosluk, temsilcilik, şirketi, kuruluşu ve ABD uyruklu insanların başına gelebilecekleri de düşünmesi lazım. Bu bütün dünyanın huzurunu kaçırmaktan başka ne işe yarar?...

Daha bir yıl bile olmadı; teşkilatlanması, eğitimi, yönetimi, ileri teknolojisi ve hepsinden daha da öte savaş tecrübesi en üst düzeyde bulunan İsrail Ordusunun Lübnan güneyinde, Hizbullah karşısında ve sadece 20 km.'lik mesafe içinde ne hale düştüğü nasıl görülmez? Kendisini adanmış fedaîler ve yaratıcılık sahaya çıkınca ne teknolojinin ne de silahların işe yaramadığı bir kez daha herkesin gözüne sokulmadı mı? İsrail generalleri sıra sıra istifaya kalkışmadı mı? Hükümet aylarca kendi içinde suçlu aramadı mı?...

Diğer taraftan, hani Afganistan işi bitmiş, ortalık sütli-landı, daha doğrusu öyle gösteriliyordu. Bir yıldır Taliban eski günlerindeki gibi pusu ve baskınlara başladı. Ve eylemleri her geçen ay daha da arttı. Kabil dışında nerede tam hakimiyet var? Merkezde hükümeti koruyan NATO birlikleri, yerlerinden çıkıp ülkeyi bir taramaya kalksınlar bakalım, neler oluyor? Bir şey daha var: Dünyada pusu kurmak ve baskın yapmak konusunda, en önde gelen kavimlerin başında Afganlılar vardır... Afganistan da kör kuyu...

Tekrar Irak'a dönelim. ABD kamuoyu baskılarıyla Irak'taki kuvvetlerini tedrici olarak çekecek, fakat ağırlıklı olarak, ki havaalanları dahil bu hazırlıkları sürdürüyor, Irak'ın kuzeyine, Kürt bölgesine lök gibi konuşlanacak. "Güney Kürdistan" diye tutturdıkları coğrafyada "Özerk

Kürdistan", "Bağımsız Kürdistan" siyasi söylemleriyle ve diğer imkânlarla buradaki parti ve liderlere hoş görünmeye devam edecektir.

Artık Irak'ın bütünlüğüne ve halen inanmak; akıl kârı değildir. Daha savaşın ilk günlerinde söylediğim ve yazdığım gibi, Irak üçe bölünmüştür. Kürtler, Sünniler ve Şiiler belli bir süre merkezden, özerk bölgeler halinde idare edilse bile, güney İran'ın; orta kesim Suriye'nin siyasi ve kültürel bağlarından kendilerini kurtaramazlar. Sonuçta olacak şudur: Kendi meclislerinin kararıyla Şiiler İran'a, Sünniler Suriye'ye katılacaklardır.

Kuzeydeki Kürtlere gelince, bilsinler ki, ABD'nin sırtında yumurta küfesi yoktur. Amerika'da bir yönetim halkın meselenin üzerine gitmeye başlaması halinde bulunduğu yerden arkasına bakmadan çıkar ve gider. Güney Kürdistan ve de sonraki hayalleri, Kuzey Kürdistan sevdalılarının durumu ne mi olacak? Türkiye, İran ve Suriye'nin himmet ve insafına kalacaklar!...

Irak'a "Demokrasi ve insan hakları" getireceklerdi. İşte böyle getirdiler. Şimdi, başka Ortadoğu ülkelerine "Demokrasi ve İnsan hakları" getirmeyi planlıyorlar. O zaman:

"Halep oradaysa arşın da burada..."

Ortadoğu'da emperyalizm oyunu... bu pilav daha çok su kaldırır...

Amerika'nın Ortadoğu, Büyük Ortadoğu, muhteşem Ortadoğu serüveni, Nasrettin Hoca'nın av öyküsünden farksız.

Hoca'yı bir gün koluna oturttuğu karga ile arazide gezerken gören köylüler, hayretle sorarlar:

"Hocam, kolundaki karga ile ne arıyorsun böyle?"

Hoca cevap verir:

“Manda avına çıktım.”

“Aman Hocam, karga ile manda nasıl avlanır? Olacak iş mi bu!” der köylüler.

Hoca açıklar:

“Niye olmasın! Manda görünce benim karga uçup mandanın başına konacak, ben de böylece mandayı avlamış olacağım. Yani sizin anlayacağınız artık manda benim olacak.”

Köylüler gülsünler mi? Ağlasınlar mı?... Şaşkınlıkları geçince:

“Peki Hocam, sen mandayı alıp evine götürürken, mandanın sahibi gelip elinde bir sopayla karşına dikilince ne yapacaksın?”

Hoca yanıtlar:

“Yapacak bir şey yok. İş Allah'a havale ederim!”

En hayati sorunlarına göz yummayı seçmiş bir kuşak, hasta bir kuşaktır.

Kendi ilkelerini düzenbazlık ve yalancılık için kullanan bir grup, ölüm döşegindeki bir gruptur.

Kendi yarattığı sorunları çözmekten aciz olduğunu ispat etmiş bir nesil, çökmüş bir nesildir.

Avrupa Birliği; kendileri açısından “Silah başına,” Türkiye açısından “Gölge savaşı”, bölünmüş bağlılıklar, dünyaya açılma yaygarası, çok uluslu şirketler imparatorluğu merkezi, aklını bütünüyle batıya teslim etmişlerin hül-yası, Türkiye'nin çileli kaderi ve cumhuriyetin düşüşü. Şarkı gibi:

“Kırmızı gülün adı var

Her gün ağlasam yeri var!”

Aynı coğrafyayı paylaşan veya uzak mesafelerde bulu-

nan devletler arasında her zaman siyasi ve ekonomik birliklikler olmuş, belli bir süre yaşamış ve dağılmıştır. Daha kısa süreli ve bir amaca yönelik askeri ittifaklar da yapılmış, işlevi bitince sönmüşlerdir.

Ekonomik ve güvenlik ortaklıkları karşılıklı çıkarlar üzerine oturtulduğu için daha çok kabul görebilecek kurumlardır. Fakat işin içine siyasal ortaklık girer de diğer ikisi ile birlikte yürütmeye kalkılırsa, buna 20'yi aşkın devletin imparatorluk sevdası demek hiç de yanlış olmaz. Böyle bir örgütlenmede, din ve kültür, tarih bilinci, insan doğasından kaynaklanan mensup olduğu ulusa ait çıkar korumadaki ısrar ile vaz geçmezlikleri girecektir. Bunların işaretleri somut olarak, halihazırdaki mevcutlar arasında özellikle de kurucularda görülmektedir. Siyasal birlik! Nereye kadar uzanacak? Ne derece uygulanabilir? Denilebilir ki bir bölümü, siyasi hayat ve kültür bölünebilir mi? Zamanı gelince, güvenlik örgütünün teşkili! Ki-me ve kimlere karşı? Hangi üye neyi ile katılacak? Parası olan parasıyla, az parası olan askeri insan gücüyle, bunun anlamı lejyonerliktir. Para bir şekilde bulunur ama ölen insan geri gelmez ki!...

AB üyeliği, Avrupa ile sosyal, ekonomik, askeri ve politik; bütün alanlarda birleşme hareketidir. Bu bir nevi eyalet sistemidir. Dış politika seçeneği olarak bakıldığında bu politikanın seçenekleri zamana ve şartlara göre önceliklerini değiştirir. Biz Rusya, Ortadoğu ve Uzak Asya, Hindinin politikalarımızda ne derece inisiyatif kullanabileceğiz.

Türkler, Avrupa ile devam eden münasebetlerinin hepsinde, işleri ekonomik meseleler üzerinden ve bu boyuttan görmüşlerdir. Ama onlara bir fırsat ve imkân ya-

kaladıklarına siyasi sonuçlara sürmek istemişlerdir. Kıbrıs, Ege, Patriklik, Ermeni istekleri ve en önemlisi de üniter devlet yapısına yönelik, kişisel, kurumsal tutum ve davranışların sonu gelmemektedir.

Türkiye'deki yönetimin onların nihaî amaç ve ideallerini anlaması mümkün değildir. Çünkü, kültürler kafaların farklı işlemesine sebebiyet vermektedir. Olur olmadık şeylere sevinmek ve kabak karpuzla şükrederek günlerini geçirmeye devam eden bir hükümet söz konusudur şu anda.

Avrupa Birliği devletlerinin bazılarının devlet başkanı, başbakan, dışişleri ve içişleri bakanlarının sözlerinin bir kısmı şunlardır:

“Avrupa'nın geleceğinde ne olursa olsun Türkiye'nin yeri yoktur. 70 milyon Türk vatandaşını Avrupa içinde dolaştıramayız. Avrupa İran, Irak ve Suriye gibi ülkelerle sınır komşusu olamaz.”

“Türkiye'ye adaylık statüsü verilmesi hatadır. Hatta Sevr Antlaşması'nın imzalanmış olmasına karşın Türkiye'nin bölünmemiş olması da bir hatadır.”

“Türkiye ile Avrupa arasındaki kültürel farklar Rusya ve Ukrayna ile aramızdaki farklarından çok daha derindir.”

“Hristiyan dünya görüşü ve Hristiyanlık değerlerinin olmadığı bir Avrupa benim Avrupam değildir.”

“Türkiye için bir 'Yugoslavya Modeli' öngörülmektedir.”

“Almanya'da homojen bir Türk azınlık toplumu istemiyorum.”

“Bugün Avrupa'da hiçbir lider Türkiye'yi AB'nin içinde görmek istemiyor.”

“Türkiye’nin AB içinde yeri olmayacaktır.”

“Türkiye Avrupalı bir ülke değildir.”

“Tarihi ve özellikleri dikkate alınınca Türkiye AB’ye hiçbir zaman giremez.”

“Müslüman Türkiye’nin AB’ye girmesi kimliğimize gölge düşürür.”

Bu sözleri uzatarak, dolap beygiri gibi dönüp durmanın alemi yok. Fakat biri var ki, dürüstçe:

“Türkiye’ye kesinlikle AB üyesi olamayacağı söylenmelidir. Böylece Türkiye’ye iyilik yapmış oluruz.”

Aday aday, adaylık, tam adaylık! Zamanı lastik gibi çekip duruyorlar. En sonunda bir balyoz var ki kafa kırmakla da kalmayıp, adamı toprağa canlı canlı gömer. Türkiye AB’ye tam üye olsun mu? Olmasın mı? Bu kararı halka sormak, referanduma gitmek ki işte bozgun neymiş o zaman görülecek.

Görüşülecek her konunun kavşağında eli sopalı bekçiler hazır bekliyor. Kapılmış gidilen bu akıntıda, dayatılan uyum yasaları ile Türkiye’nin iç düzen ve yapısı törpülenmeye devam ediyor.

Türkiye, bütün ülkelerle olabildiğince ekonomik ve ticari ilişkilerini sürdürmelidir. AB üyeleri ülkeler de dahil. Yapılması ve geliştirilmesi zorunlu olan budur. Yapılacak her türlü anlaşma ve ortaklık da izlenecek güzergâh net ve açıktır.

Bağımsız, özgür, onurlu bir ülke, kiminle? Hangi ortaklığa girerse girsin! Tek bir ülke tanır:

“Hak ve eşitlik.”

BOP peşindeki Amerika gibi, AB peşindeki zevat için de bir Hoca Nasrettin fıkrası iyi gelir. Belli mi olur, belki de düşündürür!...

Bir gün, mahallenin çocukları Hoca'ya bir oyun oynamak istemişler... "Ne yapalım, ne edelim?" derken,   lelerinden biri;

"Bugün onu bir a aca çıkarıp pabuçlarını ka ıralım," demiş.

Hocayı yakalamışlar, "şu a aca çıkarsın, çıkamazsın!" diye iddiaya girmişler. Hoca:

"Ya,  yle mi? şimdi görürsünüz!" demiş. C bbesinin eteklerini toplamış, kuşağını sıkıca sarmış, pabuçlarını da çıkarıp kuşağına sokmuş. Bunu görünce hayal kırıklığına uğrayan haylazlar:

"Aman Hocam, pabuçların a a ta ne işi var? Onları yere bıraksana! Ne diye kendinize y k ediyorsunuz?" demişler.

Hoca, bıyık altından gülmüş ve yanıtlamış:

" ocuklar, dünyanın hali belli olmaz. Belki ağaçtan öteye de bir yol görünür bize!..."

Hay yaşayasın Hoca, neden olmasın!...

“Yalnızca pek küçük çocuklardır ki söktükleri oyuncağa yeni bir biçim verdiklerini sanırlar.”

Franz Kafka

Kuzey Irak Kürt Devleti Girişimi

John Edmonds, binbaşı rütbeli İngiliz siyasi subay, 1919-1925 yılları arasında Kuzey Irak'ta görevli. 1925 yılında Kuzey Irak'ta inceleme yapan Milletler Cemiyeti komisyonunda irtibat subayı. 1935-1945 arasında, Irak İçişleri Bakanlığı danışmanı.

John Edmonds'un 1957 yılında, Londra'da, “Kürtler, Türkler, Araplar; Kuzeydoğu Irak'ta Siyaset, Seyahat ve İnceleme” isimli bir kitabı yayımlandı. Kürdistan haritasıyla başlayan ve 600 sayfaya yaklaşan bu kitapta; her konuda Kürtlerden yana ve İngiliz çıkarlarına destek verecek bilgiler bulunmasına rağmen, Kuzey Irak'ta 1947 yılında yapılan nüfus sayımının dökümleri şöyledir:

Musul Livası (liva: İdari bölümden kaza ile vilayet arasındaki derece. Sancak) toplam nüfus: 602.000'dir..Kürt-

ler, 210.000, Türkler ve diğerleri 392.000'dir.

Kerkük Livası, toplam nüfus: 286.000'dir. Kürtler 151.000, Türkler ve diğerleri: 135.000'dir.

Musul ve Kerkük'te Kürtlerin toplam 361.000 nüfusu-na karşılık, Türkler ve diğerlerinin mevcudu 526.000'dir.

Kürtlerin yoğunlukta olduğu Erbil ve Süleymaniye de hesaba katıldığında Kuzey Irak'ın tamamında;

Musul, Kerkük, Erbil, Süleymaniye toplamında, Kürt nüfusu: 791.000, Türkler ve diğerleri ise 554.000'dir. Kürtlerin en çok yaşadığı iki yer dahil edildiğinde, Kuzey Irak'taki nüfusları bire iki bile değildir.

Musul'da ise Türkler ve diğerlerinin nüfusu Kürtlerin iki mislidir...

İngilizler 1924'te Hakkari Hangediği (Nasturi), 1925'te de Şeyh Said isyanlarını hortlatarak aynı yılda (1925'te) bölgede nüfus incelemesi yapan Milletler Cemiyeti komisyonuna sayım yaptırtmadılar, Türkiye'yi iç işleriyle uğraştırdılar.

Sadece bu bilgiler dahi, Musul'un bağıra bağıra nasıl elden gittiğinin kanıtıdır.

O dönemde, İngilizlerle Musul meselesi konuşulurken Milletvekillerinin salonda hop oturup hop kalkarak: "Musul'u satıyorsunuz! Her şeyi satıyorsunuz! Topraklar hep gidiyor!" diye yırtınmaları boşuna değildir.

1925'lerden 1991'lere kadar bir daha Musul ciddi anlamda Türkiye Cumhuriyeti hükümetlerinin meselesi olmadı. Bölgedeki Türkmenler yalnız bırakıldı. Onların zaman zaman örgütlenerek kendi haklarını aramalarına da destek verilmedi. Otoriter hükümet, bu örgütlenmelere liderlik eden Türkleri 9'lu ve 12'li gruplar halinde asarken, Türkiye dışını gösterip, keyfi idamlara dahi mani

olamadı.

Aslında bir şey kaldı Türklere, bir vasiyet... M. Kemal Atatrkn sürekli yakınında bulunan dava arkadaşları-nın hepsinin bildiği gibi, ölümünden 5-6 yıl öncesinden başlayarak: "Musul, Misak-ı Milli toprağı, bizde olmalı, bir fırsat lazım" dediğini... O, uluslararası koşulları da dikkate alır ama bir yere kadar, sonunda yapacağını ya-pardı...

Hkmetler de insanlar gibidir. "Cesaretin yoksa" başka yeteneklerin olsa da bir iēe yaramaz, çünkü onları kullanamazsın.

Bu fırsat ayan beyan hiç doğdu mu? Evet doğdu! 1991inci Irak savaşında doğdu! Ne yazık ki, ortada devle-tin böyle bir politikası, planı ve hedefi yoktu. ruh ve zi-hin hazırlanmadığından beceri de ortaya konulamadı. Ama bugün Güney Krdistan denilen topraklara Irak h-kmet kuvvetlerinin girerek mücadelesine, 36ncı parale-li sınır kabul eden Amerika'nın, İncirlik ssnden kalkan adı "eki G veya Kuzeyden Keşif Harektı olan" savaş filolarını mani olunmasına izin verildi. Hem de meclisten 6 ayda bir onay alarak...

Ne mi oldu? "kendim ettim, kendim buldum" oldu! Za-ten Talabani ve Barzani'yle anlaşmalı olan PKK mevcut kaynaklardan yararlanacak, olumsuz hiçbir durumla kar-şılaşmadan Kuzey Irak'ta beslendi, büyüdü, güçlendi, as-keri ve siyasi eğitimini tamamlayarak kudurmuş gibi sı-nır karakollarımıza saldırdı. Yurt içine giren militan gruplar da, köyleri, meşraları, okulları, sağlık ocaklarını yakıp yıktılar. Yolları kesip adam öldürdüler. 1991-1995 yılları göze göz diēe diē bir mcadele ile geçti. Şehit ve ölümlerin çokluğu bu döneme aittir. Bölgede kan ve şid-

detin olmadığı bir karış yer bile kalmadı. Özellikle de Irak'la sınırı olan Hakkari ve Şırnak'ta...

Bu dönemde Talabani ve Barzani de rahatladı, güçlendi, siyasi platformu çıkarları doğrultusunda en hızlı ve doğru biçimde kullandılar. Sonra olan ve şimdi; "Biz bunlara kırmızı pasaport vermiştik" diye sızlanan "Daha dün bizim en küçük rütbeli subayımız karşısında sūklūm pūklūm duruyorlardı!" diyenler... Onların becerikliliğinden mi? Yoksa sizin gafilliliğinizden mi kaynaklanıyor bu işler?

Daha bitmedi; arkadan 2003 yılında ikinci Irak savaşı başladı. Kürt liderler kükredi: "Türkler bu bölgeye giremez!" Olmadı ya; olsaydı da Amerika'nın planında Türk askerinin yeri aşağıda Arap mıntıkalarıydı. Türk ordusuna Güney Kürdistan'da zaten yer gösteren yoktu. Ama yol ve güzergāh olarak Kürt kontrolündeki topraklardan geçilecekti. Barzani: "Geçemezler! Geçerlerse mūdahale ederiz" dedi.

Bugün olan şeyin, bugün, tarihi yazılmaz. Fakat bütun bunları yarın tarih yazdığında şu olup bitenlere meydan verenler mezarlıkta olacaklar, ama yaşayan çocukları ve yakınları hak etmemelerine rağmen toplum içinde sıkıntı çekerek hayat sūrecekler.

Halen Kuzey Irak'ta kurumları ve koşulları oluşturulan, nūfus dūzenlemesi kendilerine göre uyarlanan, özetle; ilānı beklenen, özerklik, federatif yapı yeter gibi, gedikler ve boşluklar arayan, Amerika'nın desteğinde, ileride neler olabileceğini kestiremeyen "Ben parayı bilirim, bana ne siyasi işlerden" diyen Türk şirketleriyle, alt yapısını güçlendiren, "Sizin meclisinizde benim adamlarım var" yani, "yasama kurumunuzda dahi varım" diyen, hangi partiye oy vermeleri gerektiği konusunda Güneydoğu-

daki Türk vatandaşlığındaki halka talimat veren, hiçbir şekildePKK ile mcadele etmek bir tarafa bu Türkiye'nin rgt, beni ilgilendirmez tutumu sergileyen yöneticiler mevcut. Üstelik biri Irak Devlet Başkanı diğeri de Kürt Bölgesi başkanı. (Irak'ta hangi devlet varsa!) Amerika'da ve Avrupa Birliği lkelerinde devlet başkanlarına yapılan seremonilerle karşılanıyorlar...

Kuzey Irak topraklarında meydana gelen ve milletin ruhunda kanamayı sürdüren bir mesele var ki, 3 Temmuz 2003 Süleymaniye baskını... Bunun konuyla alakası ne? şu: Böyle bir hareket Kürt liderler devrede olmadan, kendileri işin içinde yer alıp, oyuna dahil edilmeksizin bu tarz bir girişim olamaz. Talabani ve Barzani ile etrafının Türklere karşı tutum ve davranışları belli iken bir tim kendini onların meskn alanında nasıl olup da güvenli hissedebilir? Orası savaş alanı değil mi? Biz bu savaşa dahil miyiz değil miyiz? Müttefik kim? Savaşta kalıpcılık ve duygu olur mu? Karşı tarafın sana beslediği bir olumlu duygu var mı ki senin duygun olsun. Karşı taraf seni düşman görüyorsa ya arpışırsın ya da teslim olursun. "Uluslararası hukuk v.s..." Savaşın hukuku olur mu? Bekler, ocuklar, kadın ve yaşlıların nasıl öldürüldüğünü görmüyor musun? Hukuk sana mı kaldı? Asker savaşmak için vardır. Sanatı, savaşın hakkını vererek yapmaktır. "Ben yaparım" diye de kendisi bu mesleği seçmiştir. Profesyonel olduğu için de maaş alır... Muharebe sahasında üzerine silah çevrilince ne yapılır? Hemen karşılık verilir. Niyetini kestirememiş olmak ise zr kabahatinden daha büyük bir suç. Telsizmiş de, irtibatlar baskı altına alınmış da, bu işler muharebede zaten böyle olmayacak mı? Ve böyle olduğunda ne yapılması gerektiğini bilmiyor

musun? Savaş düzeninde üzerine gelen bir birlik varken nasıl olur da sonunda derdest edilip götürülürsün. “Çay içecekler sandık” çay içmeye gelenle, esir almaya gelenleri ayırt edemeyecek insanlara söylenebilecek söz yok... Allah acısın!..

Bu rezillikte, doğru, Amerika esas suçlu ve hesap vericidir, ama Irak Kürt liderleri ile o timin başındaki adam da en az Amerikalılar kadar sorumsuzca hareket etmiştir.

Ne oldu şimdi? Kırılan testi yerini doldurur mu? Amerikalılar özür dilememiş! Dilese ne olur. Kabak karpuz a şükretmeye alışanlar için özür dilemek ve kınamak önemlidir.

Amerika dört yılı aşkın bölgede olmasına rağmen PKK'ya hiçbir şey yapmadığı gibi, Kürdistan devletine doğru, yapılabilecekleri eksiksiz yerine getirmektedir. İran'da PKK'nın siyasal amacına uygun faaliyetlerde bulunan, silahlı Kürt örgütü Pejak'la (Özgür yaşam) da dirsek temasında olduğunu görmemek için kör olmak lazımdır. Bu da işin başka bir trajik boyutudur.

Bütün bunlara kuşbakışı göz atınca, Türkiye için, Kuzey Irak bir dert, bizim topraklarımızda olup bitenler ikinci bir dert halinde ortaya çıkmaktadır.

Ne olabilir? Her şey olabilir! Hiçbir şey olmayabilir!.. Kime bağlı? Neye bağlı? Türkiye'nin coğrafyası ve insan kaynakları yönünden hiçbir eksikliği yok. Mevcut borçlar parayla uğraşanları ürkütüyor. Sıcak para, soğuk para, borsa v.s. Bir milletin kazanmak ve kaybetmek meselesi; az para çok para meselesi değildir. Hakkına sahip çıkmak, başı dik yaşamak, boyun eğmemektir.

Bugün Ermenilerin tehcirle ısıttıkları ve nereden ise dünyanın her yerinden onay alacak duruma getirdikleri,

1915 konularının altındaki esas amaç, “Anadolu’nun işte şu... şu yerlerinde biz vardık, biz yaşıyorduk, o topraklar bizimdi” fikrini herkese kabul ettirmektir.

Bir devletin bir toplumun başına gelen her şeyden, o ülkede yaşayan bütûn fertler tek tek, bireysel sorumludurlar.

Kuzey Irak’la ilgili ve hepsi aleyhimize olan şu sonuçlar, ikinci defa iktidara daha yüksek oy çoğunluğuyla gelen partinin kurduğu hükûmet zamanında olmadı mı? PKK da gene bunlar yönetime geldikten sonra eylemlerini 1990 başlarını hatırlatırcasına tırmandırıp, son zamanlarda da nerede ise her gün şehit verilir hale gelinmedi mi?

Amerika’nın kendisinin de inanmadığı ama bir inat uğruna Ortadoğu’da çevirdiği emperyalizm dolabına “Ben bu projenin eş başkanayım” diyen kişi gene hükûmetin başına getirdi mi? Evet...

O zaman, ey millet, bindin bir alamete gidiyorsun kıyamete...

Irak’ta kan gövdeyi götürmüş, Müslûmanlar yakın tarihte böyle zulûm görmemişler, kimin umuruna... Her akşam yanlışlıkla öldürülen çocuk ve kadınların sayılarını bir istatistik olarak dinlemeye devam et ve tehlike buruna kadar sokulmuşken değil; vurmasına rağmen; “Bakmaya!” devam et!...

Bak, hangi türkû çalıyor:

*Sürûler içinde sürmeli koyun
Şafaklar atıyor sarhoşum sen uyu,
Uyu a canım sen uyu!...*

*Ne yandasın sürmeli palazım
Ne yanda!...”*

“Tanrı hiçbir halkın kaderini değiştirmez, meğer ki kendi değiştirmedikçe...”

Kutsal Kitap

Din İstismarcılığı ve Dinin Siyasallaşması

İslam, Türk toplumunun kùltürünün temelinde vardır. Her batı toplumu kùltüründe Hristiyanlık nasıl yön verici temel unsur ise Türk toplumunda İslam aynı temelde yön verici unsurdur.

İslam, insanlığın değişmeyen gerçeklerinin Yaradan tarafından yaratılan insana vazettiği değerler toplamıdır. Zaman, mekan ve ırklar ötesi değerler bütünü İslam, kaynakları ile asırlar boyunca tüm açıklığı ile insan aklına, insan gerçekliğine yönelik mesajlar demetidir. Bireyin yaradılışı gereği olana yönelmesini akıl ve irade algılamaları ile uyandırmaya yönelik İslam, inananlara iç ve dış huzur, güven ve mutluluk mesajları verir.

İslam yönetim biçimi ile ilgili değildir. Siyasetin yapısı ne şekilde ve biçimde olursa olsun İslam, yönetimin adil

ve güvenilir olması üzerine inşa edilmiştir. Yoksa biçimi ve şekli konusunda üretilen teoriler, İslam adına değil üretenlerin kendilerine göre yaptıkları yorumlardır. Uzun insanlık yürüyüşünde farklı devlet modelleri olacaktır ve insanlığın gelişmesine paralel yeni şekiller olacaktır. İslam ise tüm bunların ötesinde değerler sistemidir. Şu rejim bu rejim, şu devlet bu devlet İslam'ın konusu değildir.

Bir arada yaşayan insanların kendilerinin hangi organize yapıda idare edilmesi gerektiği konusu devlet yapısı ile ilgilidir. Bugün bu devlet yapısı yarın bir başka devlet yapısı, bunlar değişkendir. Ancak İslam değişmez gerçekler temelidir. O insanla vardır ve insanla devam edecektir.

Aslolan insandır. İnsan doğasına uygun olmayan sistemin adı ne olursa olsun önemli değildir. Doğrudan temsili demokrasi, liberal demokrasi, klasik demokrasi, Marksist demokrasi, sosyal demokrasi, nasyonal demokrasi gibi birçok demokrasi örnekleri ortada iken İslam, demokrasi ile karşılaştırılmaz. İslam İslamdır, evrenseldir. Demokrasi ise yöneten yönetilen ilişkilerini düzenleyen kurallar topluluğudur. İslam bu sistemlerden birinin içine sokularak, sisteme uydurulamaz.

İnsanların çatışmalarının temeli; din, politika, dil, milliyetçilik, ırk, etnik köken, uluslararası güç elde etme ve benzeri nedenlerin karışımına dayanır. Dinlerin temelinde, insanın huzuru, refahı, mutluluğu esas amaç olmasına karşın, din adına insanlığın çektiği acılar, üzüntüler tarihin her devrinde vardır.

Bugün, dünyada bireycilik anlayışının yalnızlaştırdığı insanlar, mensubiyet iç güdüsü ile daha fazla dine ve

mezheplere sarılmaya başlamışlardır. Yardımlaşma, ölüm sonrasına ilişkin merak ve endişe, sisteme, devlete, rejime yönelik özlem ve beklenti, bireyleri inançla sığınacakları yere doğru itmektedir.

İslam ülkelerinin çoğunluğu demokrasi dışı yönetimle idare edilmektedir. Bu nedenle; aydınlar, sanatçılar ve bilim adamları, halka heyecan verecek, üretime yöneltecek hiçbir konuda fikir üretememektedir. En iyi yönetecek kişileri seçemeyen bu ülkelerde “Sizi en iyi ben yönetirim” ya da “Benim çizdiğim sınırlar içinde yönetilebilirsiniz” diyen bir düzen kurulmuştur. Söz konusu ülkelerde devletin kurumlaşmaması, iktidarı denetleyecek hukuksal mekanizmalara sahip olunamaması yanında iktidarı değiştirme iradesi de bulunmaması en büyük sorundur. Halkın tepkisi ise baskı ve dayatma ile etkisiz kılınmaktadır.

Müslüman ülkeler arasındaki yakınlaşma çabaları, karşılıklı güvensizlik, siyasi güçsüzlük, batıya bağımlılık, ekonomik yönden zayıflık, iç istikrarsızlık nedeniyle sağlıklı bir güce dönüştürememektedir.

Dünyanın genel gidişatına şöyle bir bakıldığında, horlanan, aşağılanan, ağlayan ve ülkeleri kan gölü haline gelen hep Müslümanlardır. Dünyanın kaymağını yiyen zevk ve sefa içinde yaşayan ise batılı ülkelerdir. Batıda iç karışıklık olmaz, isyan çıkmaz, askeri müdahale yoktur, kardeş kardeşi vurmaz, yağma yoktur, halkla polis karşı karşıya gelmez, toplantı ve gösteriler kanla sona erdirilmez. Bunun nedeni açıktır. Batılılar, çatışmanın güç kaybı olduğunu bilmekte, refahı azalttığını, insanların huzursuz kıldığını acı tecrübelerle öğrenmişlerdir.

Bugünün İslam dünyasında, coğrafyasında; temel so-

run sömürge döneminin tortularından İslam aydınlarının nasıl kurtulacağı sorunudur. Sorun, tüm saflığı ile İslamı düşünen, yaşıyan geniş halk yığınlarının aydınlatılmasıdır. Siyasi, sosyal ve ekonomik gelişmeleri, kendi dışındakilerin hegemonyasından kurtaracak bir düşünce ve fikir devrimi gerçekleştiremezler ise durumlarında pek fazla bir gelişme olmayacaktır.

Vatikan bildirisinde, katolikler dışında hiçbir dinin hatta hiçbir Hıristiyan mezhebinin Allah katında makbul olmadığı ilan edilmiştir. (Fransız Lexpress Dergisi, 5 Eylül 2000) Diğer dinlerle diyalogların ise, o dinlerin mensuplarının bu dine çağırma hedefine yönelik olmalıdır, deniliyor. “İnançlar arası hoşgrl yaklaşımlar”, “Dinler arası diyalog” kavramlı çağrılar bile, çıkar amaçlı olmaksan öteye gidemiyor.

24 Aralık 1999 yılında Papa II. Jean Paul’un yayınladığı yılbaşı mesajında “Birinci bin yılda Avrupa Hıristiyanlaştırıldı, ikinci bin yılda Amerika ve Afrika Hıristiyanlaştırıldı, nc bin yılda ise Asya’yı Hıristiyanlaştıralım” derken, tarihten gelen kültürle Türkiye ilk başlarda yer almaktadır. “Türkiye mozaiktir ve dinler arası diyalog kurulmalı ve geliştirilmelidir” sözleri, siyasi amaçlı bir diplomasi dilidir.

Türkiye’de iki şekilde irtica, iki şekilde de laiklik tarifi yapılmaktadır.

Devletin kuruluş felsefesine göre irtica; sözcük anlamındaki aynısıdır: “Geriye dönme, eskiyi isteme”dir. Bunun açılmış şekli; Sultanlık, hilafet, mmetilik, hayal ve düşünceleriyle, toplumu bulunduğu yerden geri çevirip, denenmiş ve sonuçları görülmüş bir rejime götürmektir.

Karşı görüş sahiplerine göre; İslam yönünden de irtica vardır: "İrtica, İslam'ın hakikatleri dışında olan her türlü düşünce ve anlayış biçimidir. İslama, gelişmeye, ilerlemeye karşı olan, insan doğasına aykırı her türlü düşünce ve yaşam biçimini savunanlar mürtecidir."

Devletin temel ilkelerinden biri olan laikliğin tanımı; "laik olma durumu, dinin devlet işlerine, devletin din işlerine karışmaması durumudur. Laikleştirmek, devleti laik duruma getirmek; devlet işlerini dinin, din işlerini devletin etkisi dışında tutmaktır. Din işleriyle dünya işlerini ayırmaktır.

Karşı görüşü savunanlar ise; "Laiklik, kilisenin despotluğuna karşı ortaya çıkan kavramdır. Buna karşı olan aydınlar, 'Din devlete, devlet de dine karışmamalıdır' ilkesine göre yeni bir yönetim anlayışı getirmişlerdir. Batıda din özgürlüğü bu ilke sonucudur. Tüm yasalar Hristiyan geleneği, ahlak anlayışına dayalı olduğu için kitlesel talep söz konusu olmamıştır. Parlamentoda tüm milletvekilleri, kendi dini inancı gereği kutsal kitaba yemin ederek göreve başlarken, mahkemelerde yemin kutsal kitap üzerinedir. Dini nikâh, kiliselerde papaz tarafından aktebilir. Tüm bu uygulamalarla, din, devlet-toplum çelişkisi ortadan kaldırılmıştır" demektedirler Ve şu soru hemen arkadan gelmektedir, "O zaman, devlet dine karışmıyorsa, bütçesi beş altı bakanlık bütçesinden bile fazla olan Diyanet İşleri Başkanlığı vasıtasıyla, halkın dini neden kontrol altında tutulmaktadır?"

Batı da, din ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması, uygulamada insanların rahat nefes almasını sağlamıştır. Devlet ve kilise yönetimi ayrı örgütlenmelere gitmiştir. Birbirinden bağımsız ama işbirliği içinde işlevlerini yu-

rûtmeyi kabul etmişlerdir. Görev ve sorumlulukları, alan olarak belirlenen bu iki teşkilatlanma da, devlet, kiliseye görev ve sorumluluklarının bir kısmını devretmiş bir kısmında ise paylaşmıştır.

Meseleyi şimdi, Türkiye'nin sosyal, kültürel ve siyasal alanının derinliklerine getirelim:

Hangi kavim, ırk, soy ve boya mensup olurlarsa olsunlar, insanoğlu her zaman bir tanrı arayışının peşinde olmuştur. Bu onun doğasında vardır.

Tabiat içindeki yaşam mücadelesinde ne yaparsa yap-sın, gücünün bir yere kadar olduğunu ve sonunda hayat-tan atılacağını bilir. Sonrasında ne olacağını da merak ederek arayışa girer. Tanrı duygusu saygı ve korku ile ka-rışık halde her zaman içinde yaşar. Türkler, İslamı kabul-lendikten sonra, Büyük Selçuklular, Anadolu Selçukluları ve Osmanlılarla, dinler coğrafyasında yönetimde de bu-lunarak bin yıl aşkın buralarda yaşam sürmüşlerdir. Ge-lenek, görenek, örf ve adetli İslam ve bölge halklarının kültürleriyle iç içe girmiş, hemhal olmuştur. Kültür ve din, milletin, tavır, davranış, düşünce tarzı, bir konuya il-gi veya ilgisizliği, sosyal değerlerini, hemen her şeyini, etkileyen en güçlü kurumlardır. Neyi yapıp yapamayaca-ğından tutun da vereceği günlük kararları dahi etkiler.

Din, en tehlikeli silahtır. Şakaya ve oynamaya gelmez. Çünkü şehitlik adına, Allah adına insanların yapamayaca-ğı, göze alamayacağı hiçbir şey yoktur.

İşte El Kaide, işte Irak direnişçileri, işte Güney Lübnan'da Hizbullah, işte Filistin örgütleri ve diğerlerinin, Alamut fedailerinden farkları yoktur.

Mustafa Kemal Atatürk ve yanında yer alan kurucular kadrosu, Osmanlı İmparatorluğunun son iki yüz yılda,

cehalet ve fakirliğin doğurduğu nedenlerle halkın, cahil hocalar, din adamları, şeyhler, şıhlar, hurafeciler, üfû-rûkçülerin elinde kaldığını, tekke ve zaviyelerden medet umup çareler aradıklarını biliyor, görüp yaşadıkları için de acı çekiyorlardı.

Bir devletin batışı sırf düşmanların gücünden kaynaklanmıyordu. Zamana, yönetim, üretim ve teknolojik olarak ayak uyduramama yanında halkın düşünce gücü ve muhakeme yeteneğinin gittikçe zayıflaması da sebeplerden biriydi. Düşünebilme, sağlıklı düşünebilme melekesi, önce en başta bulunanlarda yoktu. Akıllı olan birisi, devleti gırtlığına kadar borç içersinde debelenirken, yakayı paçayı kapitülasyonculara kaptırmışken, şimdi boğazın iki tarafında görünen sarayları son anda yaptırır mıydı. Güneş gibi, batarken son ışıkları daha parlak olsun istemiş olmaları gerekir...

Anadolu hareketi isabetli bir önderle yürütülen tam bir halk ihtilali ve emperyalizme karşı dik ve sert bir vuruştur.

Yeni bir devletin kurulması gerekiyordu. Devletin yapısı ve rejimin seçilmesi şarttı. Yaptılar... Bu bir üst yapı çalışmasıydı. Zaten Atatürk, toplam 15 yıl Cumhurbaşkanlığı yaptı. Bunun da son 3-4 yılında rahatsızlığı ileri derecedeydi. Gene de, son dakikalarına kadar ülkenin meselelerinden kopmadı. Bu kısa sürede gerçekleştirilenler ve elde edilen hız, akıl almaz bir şeydir. Borç öde, halkın okuma yazma oranı %7, genç nüfus diye bir şey kalmamış, insanların %80'i köylerde veya çiftçilikle uğraşılıyor, doğuda 17 kez silahlı ayaklanma, sermayesi kediye yüklenmiş bir hazine, birbiri ardına yapılan devrimler...

Her şeyin ilki zordur. Yeni bir devlet kurmak ne de-

mek? Toprakların durumu ortada, halkın hali meydanda. O'nun "Hedef, çağdaş uygarlık seviyesidir;" derken, eğer bunu yakalayamazsak geleceğimiz de yok demek istiyordu. Bilimi, teknolojiyi yakalayamazsak, ekonomi ve refahı da kaçıırır, sonunda gene batı gelir, bizi, kendisine sömürge ve müstemleke yapar diyordu...

Halkın saf ve temiz duygularını şahsi çıkarları uğruna, onların eğitimsizlik ve yoksulluğundan istifade edenlere, cumhuriyet idaresi hoşgörû ile bakabilir miydi? Bu kurumlar ve bunları işleten kurnaz açık gözler, yapılan işlemlerin dinle hiçbir ilgisi olmadığı gibi, halk çıkar bezirgânlarının elinden belli bir ölçüde kurtarılabilmiş, fakat bunların kökleri kazınamamıştır. Çünkû tertip ve işlem ne kadar radikal de olsa, yaşayan bir kûltür vardı...

Cumhuriyet tamamı da halk Osmanlı ümmetiydi, bin yılı aşkın, Selçuklu'dan beri bu toprakta yaşıyordu. Yazı ve kılık kıyafet devrimleri sabır ve zaman istiyordu. Ne yapmış olurlarsa olsun gene de "Sultan ve halife efendimiz" özelemlerini çekenler, ellerinden istismar oyuncakları gidenler vardı. Hükûmetin de despotça, çoğunlukla da bürokrasi ve güvenlik işlerine bakanlarca uygulanan saçmalıklara jandarma, kolcu, memur gibi hükûmet adamlarının (Halk böyle tabir eder) davranışları, genelde uysal ve itaatkâr milleti canından bezdiriyordu. Yol vergisi diye bir yasa çıkaran hükûmet, o zamanın parasıyla 6 lira. Fakir mi? Zengin mi? demeden her vatandaştan eşit şekilde alıyor. Köylüler bunu ödeyemeyince, 15 gün ila 30 günlük süreler içersinde vilayetinde, yol yapmada amele olarak çalıştırılıyordu. Bu arada köylünün tarlası, öküzü ya köylüyü bekliyor ya da kadın ve kızlarca ne yapılabilirse, o yapılmaya çalışılıyordu.

Atatürk, her defasında yalan yanlış giden işlere müdahale etti. En doğru yolun da tek partili hükümetin karşısına bir muhalefet çıkartılmasında olduğunu düşündü. En yakın arkadaşlarına partiyi kurdurdu. Daha partinin kurulduğu duyulur duyulmaz bir hafta içinde sanki herkes bunu bekliyormuş gibi, yer yerinden oynadı. Kurucuların gittikleri yerlerde karşılaştıkları kalabalıklara gözleri inanamadı. Herkes şaşırdı. Bütün insan yığınlarından kapatılan tekke ve zaviyelere mensup kişiler ile halen “padişah” diyenlerin çoğunlukta olduğu görüldü. Partinin tüzük ve programlarında yer alan bazı ifadelerin de, hayata bakan insanlarca eskiye dönüş şeklinde anlaşıldığı meydana çıktı. Parti’nin varlığı devam ettiği takdirde, nelerin yaşanacağı anlaşılmıştı. Parti kapatıldı. Atatürk’ün ölümü, İkinci Dünya Harbi, 1946 yılında Demokrat Parti’nin kurulması...

Atatürk’ün ölümünden sonra, “Milli Şef” unvanıyla anılan İsmet İnönü’nün, resimlerinin Atatürk’ün yerine paralara konması, kahvelere varıncaya kadar (köyler dahil) Mareşal Fevzi Çakmak’ın fotoğraflarının indirilmesi ve benzeri her şey fitili, çıdarlarını zorlayan bombaya daha da yaklaştırdı. İkinci Dünya Savaşına girmişsin girmemişsin, Ruslar Kars ve Ardahanı istemişler istememişler, kimsenin umrunda değildi. Halk kendi sosyal değerlerini bilir ve onu talep ederdi...

14 Mayıs 1950 seçimlerinde halk patladı ve ülkede deprem oldu. 14/15 Mayıs gecesini yaşayan henüz çocuk veya yetişkin olan herkes hatırlayacaktır. Böyle bir sevinç gösterisi, böyle bir eğlence, köylerden nahiyelere, kasabalardan kentlere, çoluk çocuk, kadın erkek, yaşlı hasta ve bebekler dahil sabaha kadar, hiç kimse evlerine

girmeden sabaha kadar sürdü, arkı ve mar söyledi... Evler, dkknlar bayraklardan görülmez haldeydi. Trakya ve Anadolu boydan boya, bu ekildeydi... Bataryalı radyolar günlerce susmadı. Ne amaçla yapılırsa yapılsın, böylesine bir coşku ve heyecanı o günü yaşayanlar, sonradan hiçbir şekilde göremediler.

Halk, 14 Mayıs 1950 günü; devlet, hkmet, parti ve devletin kurumlarıyla hesaplamıtı. Bu en basit şekliyle, ilerin iyi gitmediğinin açık ve aıkar göstergesiydi...

Bahayî: "Halkı hicvetme kendini hicvedersin" diyor.

Demokrat Parti'nin ilk icraatlarından biri zımmen de söz verdiğİ, Atatürk zamanında balatılmı olan Türkçe Ezan'ı Arapçaya çevirerek, eski haline getirmek oldu. Din dersleri ve dini eğitim kurumlarının iplerini de gevetti. Artık fırsat doğmuştu, yer altındakiler de yer üstüne çıkararak düzenlerini kurdular. Önceden korkuyla sinip, kaçak yürüttükleri ilerini suyun yüzüne çıkardılar. Hiç bitmeyen Cumhuriyet dmanlığİna şimdi, daha özgürce balayabilirlerdi. Ve hiç vakit kaybetmeden yola koyuldular.

Dn ne ise bugün de aynı; cumhuriyetin iki düşmanı vardır. Bunlar, cehalet ve yoksulluktur. Bu iki melnet yok edilemediğİ sürece, her şey boş bir sevdadan başka öte değil. Zihni ilenmemi, beslenme ve barınma derdinden bir türlü kurtulamamı insanlara, süslü sözler, ideal fikirler hiçbir anlam taımıyor ki, ondan yüksek asalet beklemek ise avanaklık yanında canlıları hiç tanımamak aymazlığİndan başka ne olabilir?

Halk tam olmasa da benzerini yıllar sonra 22 Temmuz 2007 eimlerinde yaptı. Üstelik iktidarda iken oylarını

artırdı. Halbuki, bu partinin h k mette olduğu 4-5 yılda neler olmadı? Kıbrıs gitti geldi, Türkiye alt kimlik üst kimlik oldu,  ehit sayısı aldı ba ını gitti, AB masalı tosladı, kafalara çuval geçti, aşiret reisleri Türkiye'ye kafa tuttu, dış borçların memleketin  ıkmazı olduğu anlatıldı, stratejik kurumlar yabancılara satıldı, yabancı sermaye ve bankalar milli kuruluşları bastırdı, vilayetlerde toprak satışları sayesinde, bazı sahil kesimlerinde nerede ise Türklerden çok veya onlara eşit yabancılar  ne  ıktı... Oldu oğlu oldu...

Sonuç!... Dağdakiinin bağdakiinden haberi olmazmı !... Merkezin sağıymı  da, merkezin soluymu  da, yok birle seymi  öyle olurmu  da, yok son iki gecede böyle olmuş da; vah evladım vah!... Sen konu  daha... Lafla peynir gemisi yürümez, Batar!...

Kendi halkını bilmeden, tanımadan, hal ve durumundan haberin olmadan, ne hissediyor? Nasıl düşünüyor? Ruhu ne? Düşüncelerini neler yönlendiriyor anlamadan, nasıl siyasi m cadele yapabilirsin? Nasıl yönetmeye kendini layık görürsün? Sanki dünyada yüzlerce, Siyasal düşünce ve felsefe var! Kimin nesi diğerinden farklı ki 50 tane, tur u kırar gibi parti kurarsınız.

Kurum veya kişi hiç kimsenin dinle ilgili bir meselesi olamaz. Kendinde böyle bir hakkı da göremez. Antik  ağdan bugüne bütün toplumların dini vardır ve insanoğlu yer yüzünde var oldukça da devam edecektir. Bu onun ihtiyacıdır. İnanç ve ibadetini de özgürce yerine getirecektir. Bunun tartışılacak, konu ulup yazılacak bir yanı yoktur.

Türkiye'de mesele yanlış eğitilip, a ılanmı  insanların,

hâlâ sultanlık ve hilafet tortusu düşünce ve hayat tarzlarını, siyasi yolları kullanarak ve cumhuriyete kabadayılık yaparcasına dayatmaya çalışmalarıdır. Toplumda bunların arkasından, bugün gidebilecek kafaları açılmayacak derecede kilitlenmiş insan sayısı da, can çatlasa %7-8'leri geçmez. Her toplumda ne yapılırsa yapılsın tutucu, bağnaz ve gericiler olacaktır. Bu onların yazılmış kaderinden başka bir şey değildir.

Esas olan büyük kitlenin durumu ve onların nasıl yönlendirileceğidir. Bu ise güçlü ve yeni bir önderlik gerektirmektedir. Rutin gelip geçici akılla olanları anlamaya çalışmak boşunadır...

"İnsanlar, kendi dışlarında belirlenen sürecin sadece pasif aktörleri olmaktan öteye gidemezler."

Lev Nikolayviç Tolstoy

BÖLÜM

III

İLERİ, DAHA İLERİ, AMA NASIL?

“Bir toplum kader denizinde yüzen yaprak değildir. Toplum erdemli ise onu, onur yolundan hiçbir şey döndüremez.”

Seneca

“Zihinleri güçlendireceğiz. Yapılacak bütün iş, kafasını yoranların zekâsını ve cesaretlerini kullanmaktır. Zekânız ve cesaretiniz büyük olduğunda ise, önemli hiçbir şey yoktur. Yeneceğiz!..”

Ağı geren avcı, kendi kurduğu ağın içine düşemez.

“Adsız”. Eski bir Türk ananesine göre, mülkû büyük kardeşine, davarları küçük kardeşine bırakıp babasının atını ve silahını alıp, bahtını arayan, geleceğini kendisi tayin etmek için yola çıkan en küçük kardestir. Yazgısını kendi çizmek için mücadeleyle atılmıştır. Canlı, mücadeleci, ateşli, hareketli bir insandır.

Her zaman, ileriye gören, akıllı, basiretli, milletin malına el uzatmayan, paraya sırt çeviren, halkı suiistimal etmeyen devlet adamları bulunamaz.

Millet olayların, gelişmelerin daima arkasında kalmaz. Olaylar, halkın seziş, anlayış ve denetimi dışında gelişemez. Büyük dönemeçlerde millet pasif ve uyuşuk bir tavır gösteremez.

Meyvaların taşlarla başı dertte iken, mal sahibi uzak-tan gözcülük yapamaz. Mahalli demogogların, küçük ihtirashlıların, sen ben kavgacılarının, teslim olmuş kaleşör-lerin, mafya müsvettesi silahşörlerin, dalkavuk ve şak-şakçılardan meydana boş bulup cirit atmalarını, ekalliyet gibi kenardan izleyemez.

Bağımsızlığımıza gölge düşüren, milli haysiyetimizi iki paralık eden, siyasi hastalığa yakalanmış, zekâ ve ehliyeti denenmiş, sinirlerinden arızalı, kaybedince bile kazandığına kendini inandıracak kadar gerçekliği reddeden insanların gölgesinden kurtulmak için, daha ne yapmalarını bekliyorsun?

“Adam sen de!"; Tehlikeli bir siyasal, sosyal ve ekonomik hastalığın teşhisidir.

Sırtlarını devlete, devlet nüfusuna ya da nüfuslu politikacılara dayayarak kendi çıkarlarını sağlayanları görmemek, çölde yolunu şaşırmış bir adam olmaktan fark-sızdır.

Nasıl, Osmanlı zayıf düştüğünde, dün, kuzey batı topraklarında çeteciler, komitacılar, kaynaşıp duruyordu. Yarı haydut, yarı politacı çeteler.. Bunlar köyleri basarlar, harmanları, ağılları ateşe verirlerdi. Dağa adam kaldırırlardı. Baskınların çarpışmaların ardı arkası kesilmezdi. Hatta şehirlerin içlerine kadar sokulurlardı...

Bugünkü güneydoğunun, dünkü kuzeybatıdan farkı ne? “Şehitler ölmez” lafı yetiyor mu? Sen ölmez demeye devam et! O çocuklar artık hayatta değil, bir.

Adamlar Ankara’da oturuyor, iki...

Zihin başka şeylere kaydı mı, gözler görmez olur. İyi bir ruh incindiğinde tepkisinin daha çok derinden olması gerekir. Kimse hiçbir şeyi küçümseyemez, küçümser-

sen, tehlike daha da büyür ve çabuk gelir.

İyinin ve kötünün ne olduğunu bilinmezse, insan yaşamı arap sa ına döner. Haksızlığa ne kulaklar ne de gözler katlanmamalıdır. Hi ten, hiçbir Şey çıkmaz ve hiç, hiçbir Şeye dönüŐemez! Aksi halde millet, bir dağ r zg rının al-lak bullak ettiği meŐelerin haline döner.

Cepler dolmuŐ, beyinler yıkanmıŐ, mevziler tutulmuŐ. Etnik, mezhepsel ve siyasal   e bölünme, siyasete ve ekonomiye egemen olan, Amerika ve Avrupa, Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu, savaş, terör, kan ve gözyaşı. Türkiye yalnız ve tek başına. Dost! ve m ttelikleri Türkiye'yi kısıkaca almış. "Dünyada herkes akıllı olamaz ya, gülme-yin dostlar bu hale düŐene, kanun namına  ld r ld k di-ye..."

En önemli husus, ne istediğini bilmektir. Buhranlı ve yarı karanlık dönemde "Onur"a sarılacaksınız. Kendine güven yoktan var olmaz. Birey ve toplum dikkat ve enerjisi-ni tehlikeli noktalara y neltemez, sağa sola bakarsa ne-yin olup bittiğini asla anlayamaz. Bazı işler var ki, kuŐla-rın uçuŐu gibi sessiz olmaktadır. Bunlar hiç fark edilemez.

İstek g   yaratır. Kişi ve halk istekli olursa, insan için imk nsız yoktur. Bu ülkede, zamanında, milleti ve vatani için mücadeleye atılırken, hasımlarının büyüklüğünden hiç çekinmeyen; "Bir gün birisi mezarımızın başına ' alıŐ-tılar, kazanamadılar, feda oldular' diye bir taş dikerse, iş-te, bizim m kafatımız bu olur" diyen, insanlar yaşadı. Bir milletin kendisinden başa kimse onun işini yapamaz.

Tarihte hangi devlet, önemsiz ve zayıf adamların eline bırakılmıŐsa, o devletin sonu, halkı acı çekerek, düŐme, erime ve yok olmayla gelmiştir.

Ne zaman ki bir devlet, "ihtiyar devlet adamları" ve "ihtiyar bürokratlar ülkesi" haline gelmiş; "bakalım", "düşünelim", "tedbirleri gözden geçirelim" sıra laflarıyla, bugünün işi yarına ertelenmiştir; o devlette, yaşayan insanların ömürlerinden çalınmış demektir.

Devletler de insanlar gibidir. Duruş, davranış, özgüven, heyecanlı ve tutkulu bir hayat, genç bir yürüyüş, iddialı, dinamik, kararlı, becerikli, bağımsız ve ısrarcı olmak durumundadır. Bu sayılan yetenekler ve kararlılık ancak gençlerde olur. Doğanın düzeni ve yasası böyledir. İster uy ister uyma, sen bilirsin; ama doğanın bir şeyi affettiğine kimse tanık olmamıştır.

Baskı, insanın birçok iyi taraflarını bozar ve yok eder; o nedenle hiç kimse, içten duymadığı fikirleri kabule zorlanmamalıdır. Tam ve mutlak düşünce özgürlüğü, toplumsal düzeni incitmeyecek, bir konuşma ve yazma özgürlüğü, hem ahlakın hem özgürlüğün, hem de kişi mutluluğunun temelidir. Doğal haklar ancak açık bir kanunla sınırlanmalı; bu kanun da ancak topluma doğrudan doğruya aykırı düşen hareketleri yasaklayabilmelidir. Yoksa toplumsal düzen, bir felaket, dayanılmaz bir kölelik halini alır.

Ne gibi haklara sahip olduklarını bilenler köle olmazlar. Bu çağın kölesi ayağında ve kollarında zincir taşıyanlar değil, zihinleri karartılanlardır. Köle sayılmak için insanlardan, konuşma, düşünme ve yazma melekelerinin kaldırılması gerekir.

Basın özgürlüğü, kamuoyu adına en kıymetli özgürlüktür. Onu boğmaya kalkınak saçmalıktan öte bir hareket değildir. Yazarlara iyi davranılmalıdır. Yazarlar iyi insanlardır. Milletin onların düşünce ve fikirlerine ihtiyacı var-

dır. İnsanların düşünce ufuklarını genişleterek doğru mukayeseler yapmalarını sağlarlar. Onlara farklı davranıp özen gösterilmelidir.

Korkak ruhlarında vatan aşkı sönmüş insanların söyledikleri önemszenemez. İnsan, azimli olmalı, yüreği sağlam olmalı, ülkesinin huzuru ve mutluluğu adına, vatani adına mutlaka faydalı olacak işlere girişmelidir. Bu çalışma onu diğerlerinden farklı yapacak ve zamanı geldiğinde millet onu hayırla anacaktır. Gelecek nesiller hatırlayacaktır.

Milletin resmen oyu olmadan, büyük meselelerde ve hiçbir konuda kesin bir adım atılmamalıdır. Temel ilke daima milletin oyu olmalıdır. Bugün, halen; savaş kararını temsilciler vermektedir. Hemen hemen bütün ülkelerde mekanizma böyle çalışmaktadır. Eskimiş ve üzerinde iyi düşünülmemiş bir durumdur. Savaş kararını halk vermelidir. Çünkü savaş, canların, malların, kültür ve medeniyetlerin tahribi ve yok edilmesidir. Sonuçları kuşaklar, nesiller boyu sürmektedir. Böyle bir sorumluluğu millet adına çalışan temsilciler topluluğu meclisler üstlenmemelidir. Çünkü bu iş, bir noktada olmak veya olmamak çizgisine kadar gidebilmektedir. Bu vahim faaliyetin kararını halk verirse, verdiği kurbanlar, çektiği acılar ve katlanacağı sonuçları belli bir ölçüde azalmış olarak yaşayacaktır. Bu derece net şeyin neden halen idrak edilemediği anlayabilmek için de ayrı bir çalışma yapmak gerekir!...

Her milletin kuvvetli bir hükümete ihtiyacı vardır. Pratik zekâlı ve yetenekli insanlar siyasette olmalı, bunlar bulunmalı ve kendilerine ilerleme imkânı sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bütün niyetler ve fikirler

yurdun en uzak köylerine kadar ulaştırılmalıdır. Lafazanları gerçek alana, olaylara doğru çekmek gerekir. Pratik saha onları öldürür.

Anlaşmalar ve ittifaklar da; dostluk, laftan başka bir şey değildir. Bunu bilmeyen her zaman sızlanıp, şikâyet etmeye mahkumdur.

İnanmış ve sade insanlar üzerinde dinin etkisi çok büyüktür. Din yaşamları ve ölümden sonra düşünülen dünyaların umud gücüdür. İnsanları her türlü tehlikeli ve sapkın inanışlara karşı korur. Eğer toplumdan dini inanç kalkar ve zayıflarsa geriye sadece bir sürü yol kesen eşkıya kalır.

İnsanlar sonsuza kadar insan doğası tarafından yönetilir ve yönlendirilir. Yüreklilik ve çekingenlik arasında bulunarak yapılacak bir şey yoktur. Bu nedenle, çıkışı ve kurtuluşu ancak kendi iradelerinde aramalıdır. Halk her zaman bilinçlendirilmeye, örgütlenmeye ve birleştirilmeye gereksinim duyar. Başka türlü; "Kimin ekmeğini yersem, onun türküsünü söylerim" rûzgârına kapılanlar olacaktır.

İlk çağlardan beri, siyasi alanda, taklitçi, oyunbaz ve sahteciler vardır. Bunlara demagog denir. Demagog, eğitimden yoksun ya da bizde olduğu gibi eğitimi yetersiz ülkelerde, hiçbir vicdan sorumluluğu duymadan, halk önünde esen rûzgâra göre konuşan, kendince geçer akçe saydığı ucuz sloganlarla, halk önünde perendeler atan adamdır. Örneğin bizde din ticareti, gerçek dışı, ütöpik mücadele ticareti yapanlar demagoglardır. Kendi devirlerinde kendi yaptıkları hataların bütün sonuçlarını, utanmadan, kılı bile kıpırdamadan, karşı tarafa yüklemek marifeti, demagogun sermayesinin bir kısmıdır. Bu ser-

maye, güne göre, eyyama göre değişebilir. Onun için demagog eyyam adamıdır, şarapçı gibi günlük yaşar. Konmaya hazır, kandırılmaya razı, kandırılmayı bekleyen sazanlar, demagogun ağına ilk düşecek avlardır.

Demagog bir yere konulmuştur. Halk getirmemiştir. Organizasyonlar ve propagandayla, halk sonradan devreye sokulur. Büyüklü küçüklü ağlar, balıkların ebadına göre hazırlanır ve suya, mevsimine göre serilir. Lider bir önder şahsiyettir. Yıldızlar kadar da demagog'dan uzaktır. Ama demagog, kuzgun gibi olmasına rağmen, ömrü kendisinin Anka kuşu olduğunu halka anlatmakla geçer ve heyhât!... Bu kılçık da bal gibi yutulur.

Bugün demagoglar sahnededir. Eyyam adamlığı, cehalet, ucuz kötöleme ticaretleri devamlı başarı sağlamaz. Dinsizin dindar, cahilin bilgin görünüşleri, insani duyguları sömürme oyunları bozulur. Rûzgâr nereden eserse yüzünü hemen o tarafa dönüp yelken açanlar, milletin tümü değildir. Bu ulus, nice bin yıllık serüvenler yaşamış bir ulustur. Her derdin üstesinden gelmeyi bilecek kültür genleri ve sezgisine sahiptir. Zamanı gelince önderini bulur ve şahlanmasını bilir...

Ürkmüş yurtseverlerin umutsuzluk ve kaygı duymalarına gerek yoktur...

Sosyal devlet demek, milleti teşkil eden sosyal grupların millet yapısı içersinde birbirleriyle çatışmalara sürüklenmeden, karşı sınıflar kavgasına girmeden gelişmeleri demektir. Türk milletinde sosyal iş bölümünün, sosyal adalete uygun şekilde düzenlenmesi, milli gelirin çalışanlar arasında daha adaletli bir şekilde bölüşülmesi demektir. Yabancı yatırım ve kredilerin, bir iktidar dengesi için kullanılmaktan kurtarılması, ne aşırı servetlere,

ne de açlığa fırsat verilmemesi demektir. Sosyal devlette aydın toplumundan kopmaz, eğitim çağdaşlık hedeflerinden sapamaz, sosyal devlet, özgürlüğü, milletçe daha ileri gidebilmek için bir amaç ve heyecan haline getirilmesi demektir. Toplum içinde parazitlere, soygunculara, rüşvet dilencilerine, her türlü kayıttan yoksun haramiler sınıfına, serbestiyet verilmemesi demektir.

Gecekondularının ve toprak damlı köy evlerinin sayısı, insan gibi yaşanan evlerin sayısından fazla olduğu bir ülkede, bu millet yapısında sosyal adaletten bahsedilebilir mi?

Tarihte büyük ve mucize sayılabilin hiçbir hamle, zengin vasıtalar ve bolluk içinde başarılmamıştır. Bütün büyük hamlelerin öncüsü ve yaratıcısı insandır. İnanan ve heyecan duyan insan.. İşte şimdi, özlem budur.

Cumhuriyetin hedefi, "imtiyazsız, sınıfsız bir millet yaratmaktır". Ne yazık ki, paraya sahip olmak veya olmamak düzleminde, ekonomik ve sosyal hayatta; tam imtiyazlı ve çok sınıflı bir toplum yaratıldı. Ve sonuçları da siyasal yapıya kusursuz bir şekilde, her boyutuyla yansıyor.

Milletin sosyal yapısı sağlıklı değildir. Toprak ağalığı, su ağalığı, şehir ağalığı, kredi ağalığı ve hepsinin üstünde gittikçe azgınlaşan siyaset ağalığı toplumun elini kolunu bağlamaktadır. Artan nüfusun çocukları aç, çıplak, kısmet peşinde şehirleri ablukaya alan gecekondu sefaletlerini arttıkça, bu memleketin sosyal geleceğinden korkulur.

Memleketin gidişatından, milletin sağduyu ve gerçekçi insanları sezgi ve anlayışlarına göre endişe duymakta, yarını ve geleceği güvenli görmemektedirler.

Kendiliğinden, herkesin dilinin ucunda duran ve hemen ağızlardan dökülen soru şudur:

“Nereye gidiyoruz?”

İnsanlara kaygıyla bu soruyu sordurtan nedenler şunlardır. Aslında sebeplerini kendilerinin en iyi bildikleri soruyu sormaktadırlar:

- Meclisteki ve dışındaki partilerde en uçtan en başa, örgüt içersindeki Bizansvari şahsi kavgalar.
- Toplumun temel yapısında hızla gelişen sosyal tezatlar.
- Müesseselerin sūratle itibarsızlaştırması neticesi halkta devlete karşı güven ve saygının sarsılması.
- Ülke, kötū, zararlı, tehlikeli bir yerleşme içindedir. Şehirler genişlememekte, kanserleşmektedir. Köylerin başı boş bir şekilde hükümetler teşvikiyle boşaltılması, hem üretim bakımından hem de kentlerin planlı gelişimi ve altyapıları yönünden sıkıntı ve sosyal sorunlar yaratmaktadır.

Bunlara, PKK meselesinden, eğitimde eşitsizliği, davaların hızla sonuçlanmaması, halktan kopukluk, ağır işlemeyi meziyet haline getirmiş bürokrasi ve onun fil hortumu gibi tüketmesi, sokakların güvensizliği, mafyalar, daha önce toplumda hiç rastlanmayan şekilde işlenen cinayetler, dış meselelerde ulusal gururu kıran söz ve davranışlara halkı tatmin edecek bir karşılık verilmemesi, sebepleri sıra halinden çıkarıp yığın haline getirmektedir.

Gamsızlık, gerçekleri değerlendirememektir. Gerçeklerin dışında kalmaktır. Meselelerin, dertlerin, olayların, hatta hadiselerin patlaması karşısında, şahsi veya sosyal tepkilerini kaybetmektir. Veya bu güçten, zaten mahrum olmaktır. Bir kişinin kendi içinde gamsızlığı, ancak kendi

hayat ve yazgısını etkiler. Fakat gamsızlık denilen ruh hali, yani olayların gerçekleri karşısında tepkisizlik, bir topluluğa, bir örgüte, mesela bir iktidara musallat olursa, o zaman bu olayların akışı ve gelişmesi ile, bu gidişata geç kalış, veya duyarsızlık, o zaman bu iktidarın sorumluluğunda bulunan toplumu, bütûn milleti, vatani ve milli yapıyı sarsar. Zarara uğratar. Beklenmeyen olay ve patlamalarla toplumsal yapı kökünden silkelenir. Bugün ÷lke-deki toplumsal rahatsızlık, sosyal, ekonomik, politik olduğu kadar da psikolojiktir.

Kendi kendini aldatmak gamsızlık psikolojisinin en belirgin işaretlerinden biridir. Bu yolu iyi görememek ve ötesini de değerlendirememekten kaynaklanır. İnsan, yönetim, kurum, iktidar hepsinde olabilir. Siyasal, ekonomik ve sosyal alanların tamamında yaşanabilir.

Bize ait olması, ekonomik olması ve karşı tarafın, bir işin ilerisini görmesi bugünü de yansıtmaması nedeniyle, şunu anlatmak gerekir:

Yıl 1890'dır. Yani 117 sené önce, İstanbul'daki İngiliz Büyükelçisi, İngiliz Dışişleri Bakanlığı'na dert yanarcasına aşağıdaki raporu sunar:

"Padişahın, hükümetin boynuna ilmiğı geçirmiştik. Bir borç daha veriyorduk. Zaten borçlarını, başka hiç borç almadan, ancak 1939 senesine kadar (yani 40 senede) ödeyebilirler. Ama Fransızlarla Almanlar, bizden atik davrandılar. Çabuk kendinizi toplayın ve Osmanlı Hükümetine borç teklif edin!..."

Eğer bir millet, geriye baktığı zaman, onu bugünlere ulaştıran, çetin, ümitsiz başlangıçların var olinak veya olmamak mücadelesinin, yenilgilerin, zaferlerin ve bunla-

ra fikir, alın teri ve baş koymuş olan insanların hatıralarıyla beslenirse, hiçbir şey sorun olmaz.

Fakat bir millet, geriye baktığı vakit orada, sıkıntılı, problemlı günlerinde dayanak ve cesaret kaynağı olacak, bu tür hatıralardan yoksunsa ya da onları unutuyor, hat-ta inkâr ediyorsa, o milletin geleceğine ancak günlük esintiler hükmeder.

Türk ulusu güç ve dayanakları bakımından zengin bir tarihe sahiptir. Mesele, ondan doğru bir şekilde haber-dar olmak ve ruhu güçlendirmektir.

“Eğer getirdiğin gerçeklerin, bir gün ahmakların elinde tersine çevrildiğini duyup da katlanabilirsen, yahut, bütün ömrünü verdiği değerlerin, bir gün yıkıldığını görür de, onları, yorgun argın ellerinle tekrar yapabilirsen...”

Rudyard Kipling

KAYNAKÇA

- Helmut Von Moltke – *Türkiye’den Mektuplar*, Remzi Kitabevi, 1969.
- Aristoteles – *Politika*, Remzi Kitabevi, 1975.
- Eflatun – *Devlet*, Remzi Kitabevi, 1975.
- İnan Kâmrân – *Devlet İdaresi*, Ötüken Neşriyat, 1993.
- Akbal, Oktay – *Yazmak Yaşamak*, Kitap Yayınları, 1972.
- Mumcu, Uğur – *Kürt-İslam Ayaklanması*, Tekin yayınevi, 1991.
- Mumcu, Uğur – *Kürt Dosyası*, Tekin Yayınevi, 1993.
- Aydemir, Süreyya Şevket – *Suyu Arayan Adam*, Remzi Kitabevi, 1979.
- Aydemir, Süreyya Şevket – *Lider ve Demagog*, Remzi Kitabevi, 1997.
- Lamb. Harold – *Hayyam*, Yurt Kitap Yayıncılık, 1999.
- Arvasî, S. Ahmet – *Doğu Anadolu Gerçeği*, Boğaziçi Yayınları, 1992.
- Karaosmanoğlu, Yakup Kadri – *Politikada 45 Yıl*, İletişim Yayınları, 1984.
- Atatürk, Mustafa Kemal – *Nutuk*, Kum Saati Yayıncılık, 2001.
- Alford Peter Andrews – *Türkiye’de Etnik Gruplar*, Ant Yayınları, 1992.
- Knight Frida – *Fransız Direnişi*, Belge Yayınları, 2000.
- Machiavelli Niccolo – *Prens*, Oğlak Yayıncılık, 2002.
- Özer, Atilla – *Türklerde Devlet Anlayışı ve Demokratik Rejim*, Lazer Ofset Ltd. Şti, 2002.
- Aydın, Nurullah – *Yeni Yüzyıl İçin Ulusal Stratejiler*, Atlas Kitapçılık, 2003.
- Doherty, Paul – *Büyük İskender*, Koridar Yayıncılık, 2004.
- Cesalre, Alme – *Sömürgecilik Üzerine Söylev*, Doğu Kütüphanesi, 2005.
- Küçük, Cem – *Kafka’dan Ruha Dokunan Düşünceler*, Carpe Diem Kitap, 2006.

- Klare, Michael – *Kan ve Petrol*, Marka Yayınları, 2006.
- Decaux, Alain – *Gizli Dosya*, Düş Yayıncılık, 2006.
- Roux, Jean Paul – *Türklerin Tarihi*, Kabalcı, 2007.
- Galbraith, Peter – *Irak'ın Sonu*, Doğan Kitap, 2007.
- Nakdimon, Şalom – *Irak ve Ortadoğuda Mossad*, Elips Kitap, 2004.
- Mielke, Thomas – *Atila*, Yurt Kitap Yayın, 2004.
- Barnett, Thomas – *Harekât Planı*, 1001 Kitap Yayınları, 2006.
- Davies, Norman – *Avrupa Tarihi*, İmge Kitabevi, 2006.
- Lewis, Bernard – *Ortadoğu*, Sabah Kitapları, 1996.
- Tofler, Alvin ve Heidi – *Savaş ve Savaş Karşıtı Mücadele*, Sabah Kitapları, 1994.

**Yazarın yayımlanmış
diğer kitapları:**

Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok
2004

Ey Vatan
2004

Kara Tohum
2005

Ayandon
2006

Yolcu
2007

OSMAN
PAMUKOĞLU

İNSAN
VE
DEVLET
ARADA SIKIŞIP KALANLAR

Bir kitap, ya sorular sormalı ya da yanıtlar vermelidir. Özellikle de birey ve toplumun daha çok gerçeklere ihtiyaç duyduğu, sisli ve yarı karanlık dönemlerden geçerken...

Elinizdeki kitap, insan, devlet, politik liderlik, demokrasi konularını evrensel olarak inceledikten sonra, Türkiye’de devlet, cumhuriyet ve demokrasi anlayışı ile bugün yaşanan Türkiye’yi yorumlayıp değerlendirmektedir.

Türk Ulusu ve devletine yönelik öncelikli tehlike olarak kıymetlendirilen; PKK’nın silahlı gücü ve siyasal gelişimi, Ortadoğu’da yürütülen emperyalizm ve Avrupa Birliği ile Kuzey Irak’taki Kürt devleti girişimi, din istismarcılığı ve dinin siyasallaşması ayrıca ele alınmaktadır.

Eserin, “İleri, Daha İleri, Ama Nasıl?” bölümü ise ferdin ve toplumun düşünce, fikir ve hareketlerinin nasıl olması gerektiğini açıklamaktadır.

“Bir şey yapmaya karar verdiğin gün, şanslı gündesin demektir!...”

978-975-10-2625-5

9 789751 026255